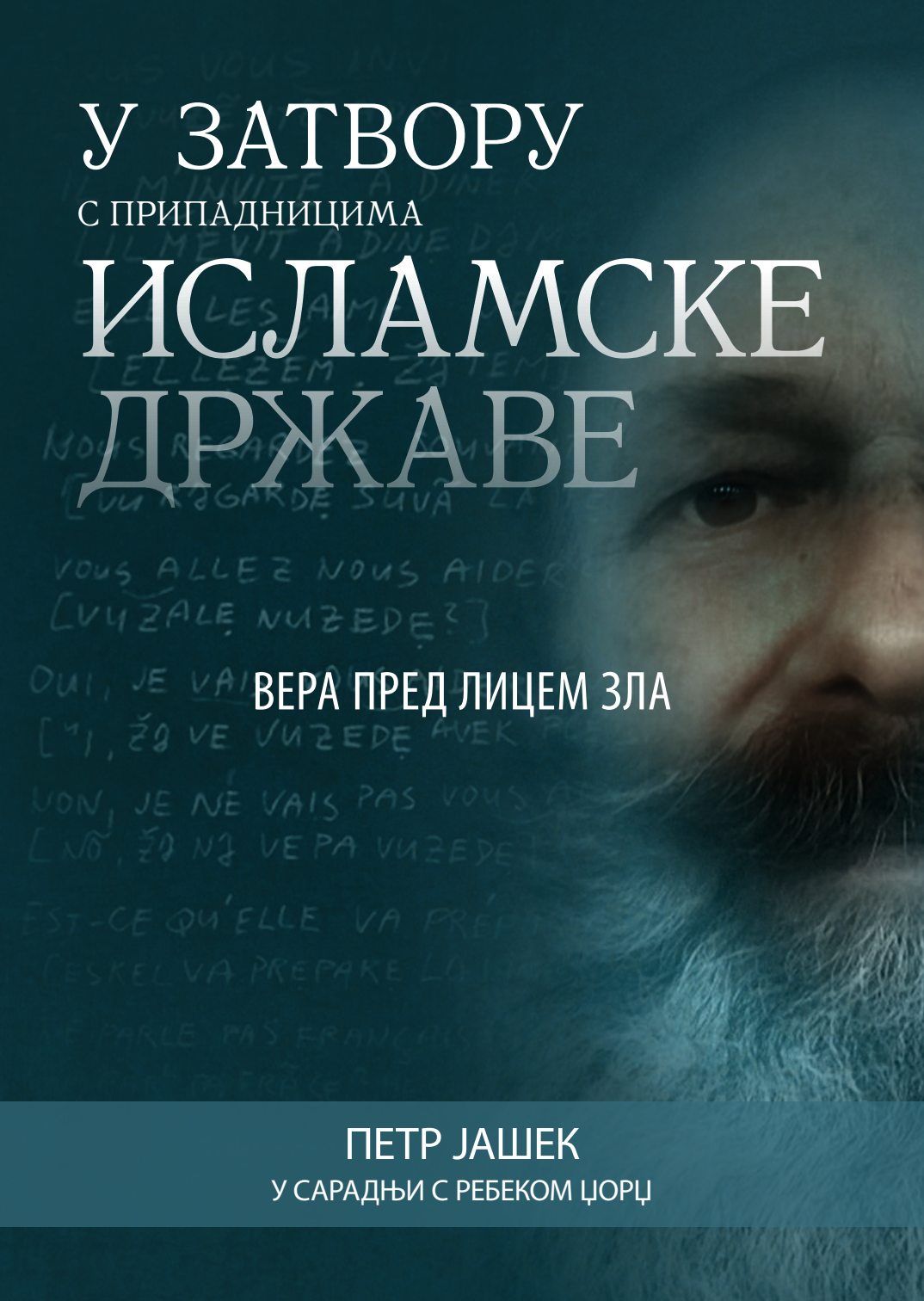

У ЗАТВОРУ

С ПРИПАДНИЦИМА

ИСЛАМСКЕ ДРЖАВЕ

ВЕРА ПРЕД ЛИЦЕМ ЗЛА

ПЕТР ЈАШЕК

У САРАДЊИ С РЕБЕКОМ ЏОРЏ

У ЗАТВОРУ

С ПРИПАДНИЦИМА

ИСЛАМСКЕ ДРЖАВЕ

ВЕРА ПРЕД ЛИЦЕМ ЗЛА

ПЕТР ЈАШЕК

У САРАДЊИ С РЕБЕКОМ ЏОРѢ

Originally published in English under the title
Imprisoned with ISIS by Petr Jašek
Copyright © 2020 by Voice of the Martyrs

© 2021 by Voice of the Martyrs for the Serbian edition.
Translated by permission. All rights reserved.
Contact us at: fieldresources@vml.global
ISBN: 978-1684510092

Layout: MediaWorks a ministry of OM, om.org/mediaworks

eBooks for download:
<https://library.mediaworks.global>

Сва права задржана.

Ниједан део ове књиге не сме се умножавати, складиштити, нити преносити, ни у каквом облику и ни на који начин – електронски, механички, фотокопијама, снимањем, ни другачије – осим при писаним освртима у кратким цитатима, без претходне писмене дозволе издавача.

Уколико није другачије назначено, библијски цитати узети су из Библије – Свето писмо Старога и Новог завета; Стари завет превео Ђура Даничић; Нови завет превео Вук Стефановић Караџић; издање Библијског друштва, Београд; UBS – EPF 1990 – 5 – 043; ревидирано издање; PDF press; sion.net

Тамо где је коришћен Нови завет/Савремени српски превод у издању Алфе и омере, Београд, 1977. год., Copyright © 1997 World Bible Translation Center, Inc., P.O. Box 820648, Forth Worth, Texas 76182-0648, USA, превод: WBTC; ISBN 86-81809-20-2, као и Стари завет, PDF, Provided by: Bible League International. Copyright and Permission to Copy. Taken from the Serbian Easy-to-Read Version © 2015 by Bible League International. PDF generated on 2017-08-22 from source files dated 2017-08-22. 09f044ac-4a6a-56aa-82a9-0316ff065729 ISBN: 978-1-5313-1306-7, стоји скраћеница ССП.

Да бисмо заштитили хришћане којима Глас мученика служи, а посебно оне с којима је служио Петр, одређена имена, или детаљи који би могли да их идентификују, изостављени су или промењени.

*„Јер се вама дарова,
Христ̄а ради, не само да Га верујете
него и да с̄прадајте за Њ...”*

– Филипљанима 1,29

СУДАН У ВРЕМЕ НАСИЛНЕ ИСЛАМИЗАЦИЈЕ

Док су се милиони људи у Судану борили да преживе у време страшног сиромаштва, глади и политичке нестабилности, они који су следили Христа у земљи којом су владали шеријатски закон и исламистичке вође, одавно су се суочавали с још суровијим животним условима. Три деценије је суданска влада имала за циљ истребљење хришћана, заједно с онима који нису етнички Арапи.

Откако је 1989. год. председник Омар Хасан ел Башир дошао на власт војним пучем и успоставио строги облик исламског закона широм Судана, његов брутални режим је застрашивао, хапсио, затварао и мучио хришћане. Такође је, настојећи да додатно исламизира земљу, рушио и бомбардовао црквене зграде.

Сједињене Државе су 1993. год. уврстиле Судан међу државе спонзоре тероризма због пружања уточишта члановима исламских терористичких група, укључујући Осаму бин Ладена. Дуготрајни грађански рат у земљи заустављен је 2005. мировним споразумом који је касније, 2011, имао за резултат независност Јужног Судана. Да би угушио грађанску побуну, Башир је ангажовао арапску милицију да терорише цивиле у западном региону Дарфура. Као последица тога убијено је приближно три стотине хиљада људи, а расељено је још четири милиона.

Пре него што се земља поделила, Башир је оркестрирао смрт скоро два милиона хришћана у јужном делу Судана, укључујући и регион Плавог Нила, као и Нубијске планине. Суданска војска је у Нубијском региону бацила више од четири хиљаде бомби на

хришћанска села, цркве, школе и болнице, како би избрисала све трагове хришћанства. С тамошњим верницима поступано је као с криминалцима и често су хапшени, мучени, лажно оптуживани и кажњавани смрћу.

У марту 2009, Међународни кривични суд са седиштем у Хагу, издао је налог за хапшење шездесет петогодишњег Башира – био је то први налог за хапшење неког шефа државе који је у том тренутку био на власти. Оптужен је за ратне злочине и злочине против човечности, укључујући и масовно затирање, протеривање, те мучење и силовање у западном Судану. Следеће године је издат други налог за његово хапшење, овог пута за планирање геноцида у провинцији Дарфур.

Упркос оптужницама, Башир је наставио да води Судан и терорише хришћане, све до 11. априла 2019, када је суданска војска, након вишемесечних протеста, свргнула овог диктатора с власти.

Догађаји описани у овој књизи одиграли су се у време Баширове владавине у Судану, неколико година пре него што је тиранин изгубио власт у земљи.

ПРЕДГОВОР

Недеља, 19. мај 2013.

Тешка челична врата залупила су се за мном, и ја сам се нашао заробљен у загушљивој просторији као у кавезу. Врата су била прошарана мрљама прљаво беж боје, а при врху се налазио прозор, не већи од дванаест са двадесет центиметара. Седећи на леденом поплочаном поду, погледао сам у светло које се пробијало кроз мали правоугаони отвор и осетио се заборављеним.

Мисли су ми одлутале ка ћерки, Ванди – или Бави, како смо је звали. Она је прелепа, интелигентна млада жена која ће те недеље дипломирати на медицинском факултету. Али уместо да будем с њом и да заједно прославимо један од најзначајнијих тренутака у њеном животу, ја сам био затворен у тој ћелији. Обузео ме је дубок осећај срама и немира. Све је у мени дрхтало.

Одједном су зидови око мене почели да попримају нејасне обриси и просторија је утонула у мрак. Осетио сам како ми је срце дивље тукло у грудима. С чела су ми капале грашке зноја и скупљале се у очима, пекући их. Покушао сам да померим удове, али без успеха.

Онда сам осетио да лежим на мекој постељи: били су ту мој чаршав, кревет, познато и пријатно место. Рука је почела да ми трне и ја сам је испружио како бих додирнуо своју жену, која се такође звала Ванда, и која је спавала поред мене. Видео сам њену дугу плаву косу која се пресијавала под зрацима зоре.

Била је лепа колико и оног дана кад сам се с њом оженио, пре двадесет и три године.

Уздахнуо сам од олакшања и пустио да ми глава утоне у јастук. *Све је што био само ужасан сан.* Али онда су почела да навиру питања. Била су попут таласа који су ми запљускивали ум.

Да ли је сан био ђорука од Бога? Ујозорење? Шта сам могао да урадим што би заслужило хайшење и затвор?

Изваљали смо из кревета и обукли се за цркву. Те недеље су чланови наше цркве у Кладном, у Чешкој Републици, ишли у посету сестринској заједници у Карловим Варима, живописном бањском граду у близини немачке границе.

Ванда и ја смо ушли у аутомобил и још с неколико пријатеља кренули на једноипочасовну вожњу западно. Мало сам говорио током путовања кроз сеоске пределе. Мисли су ми биле испуњене питањима о мом сну.

Како сам завршио у затвору? Да ли сам најправито ирешку приликом ујлаше ђореза?

Рано смо стигли у цркву, изашао сам из аута како бих се руковао са старешином који нас је дочекао на паркингу. Видео је да сам расејан.

„Петр, јеси ли добро?”

„Добро сам”, рекао сам. Али све у мени треперило је од узнемирености. Без обзира на то што бих рекао или урадио, нисам могао да се ослободим осећаја који сам имао кад сам се пробудио. Нисам могао из главе да избацим звук шкљоцања затворске браве.

Тај сан – нешто невероватно узнемирујуће и најснажније што сам икад у животу сањао – спаваће скоро три године дубоко у мени, чекајући да се поново пробуди.

Две и по године касније

Било је нешто пре два сата иза поноћи, 10. децембра 2015. Био сам у Судану тачно четири дана и једва сам чекао да се вратим кући, својој породици. Имао сам онај познати осећај жељног ишчекивања док сам размишљао о својој жени, њеној укусној храни и мекоћи свог кревета. За један сат је требало да полетим из Картума, па сам одвојио неколико минута пре него што ћу напустити хотелску собу да преко Скајпа позovem Ванду која ме је чекала код куће, у Прагу. Насмешио сам се кад је одговорила. Позив је био кратак, али завршио сам га нестрпљив да видим своју жену и спреман да кренем кући.

Више од једне деценије био сам задужен за рад Гласа мученика у Африци. Будући да је мој посао захтевао да путујем на опасна места – у непријатељске земље у којима су тамошњи хришћани трпели страشان прогон – Ванда и ја смо установили једноставан метод комуникације који се састојао од комбинације текстуралних порука, телефонских позива и видео-позива преко Скајпа. Такође смо имали низ кодних речи које смо користили ако је требало да комуницирамо тајно преко писама. Моја жена и деца су знали да је свако моје путовање било пропраћено одређеним степеном ризика и да сам могао да наиђем на бројне опасне ситуације на местима која сам посећивао. Трудио сам се да заштитим своју породицу од непотребне бриге. Нисам желео да се осећају уплашено сваки пут кад отпутујем.

Овог дана, с обзиром на то да ће Ванда спавати док ја будем путовао, требало је да јој пошаљем поруку пре лета из Судана, затим кад слетимо у Најроби, па кад полетимо из Најробија, кад слетимо у Амстердам и кад полетимо из Амстердама. Ако све буде текло глатко, примиће коначну поруку кад мој авион слети на писту у Прагу. Затим ће доћи колима по мене на аеродром, синхронизујући свој долазак с мојим изласком из простора за пртљаг.

Пошто сам на ово путовање ишао као туриста, носио сам неформалну одећу: мајицу и фармерке. У тајном појасу, који је направила моја жена, био је сакривен новац и други пасош. Како је лет био врло рано, нисам спавао током ноћи, али сам се истуширао и обријао.

Спаковао сам одећу у кофер и отворио торбу за лаптоп. У њој се налазио мој оригинал пасош, возачка дозвола, камера, сунчане наочаре, мобител, USB меморија, спољашњи чврсти дискови и мој лаптоп. Микро SD чип са шифрованим рачуноводственим подацима био је на сигурном, у унутрашњем џепу новчаника, у случају да ми лаптоп буде украден.

Тај лаптоп је био врхунска машина која је непуних месец дана раније сишла с производне траке. Мој живот, као и животи прогоњених хришћана, чије су приче биле документоване на уређају, зависио је од моје способности да га заштитим. Између интернетских сесија брисао сам кеш из прегледача и деактивирао вај-фај како бих свој дигитални траг свео на минимум. Лаптоп је увек био уз мене. Али кад би неке и успело да га се дочепа, видео би само туристичке фотографије с мог недавног путовања у Нигерију.

Фотографије из Нигерије биле су само варка. Осетљиве информације – слике које сам снимио претходне ноћи – биле су шифроване на подељеном чврстом диску лаптопа, коме би било скоро немогуће приступити.

Током последња четири дана одржавао сам тајне састанке у препуном кафеу на отвореном, под називом *Ozone*, смештеном тачно преко пута хотела *Paradise* у ком сам одсео. С великим сунцобранима, који су заклањали столове и софе, *Ozone* је био савршено место за моје састанке – један током доручка, други током ручка и завршни током вечере. У амбијенту пуном исељеника, укључујући студенте и професоре, који су предавали у разним међународним школама у Судану, присуство једног белца није изгледало необично.

Пре него што сам напустио хотелску собу, шифровао сам преостале фотографије и, након што сам их обрисао из камере, пребацио их на шифровани део чврстог диска. Затим сам летимично бацио последњи поглед на собу. С кофером у руци и с торбом за лаптоп преко рамена прошао сам ходником и кроз предворје. Био је ово још један рутински ноћни одлазак из још једног хотела на још један лет; ако ништа друго, овај ће ме напослетку одвести кући.

Срећом, у ове ноћне сате саобраћај ће на путевима бити релативно редак. Неће бити потребно више од три минута да ме хотелско возило одвезе до аеродрома. Заказао сам возачу да дође тачно у два часа како бих имао сат времена да се пријавим и прођем пасошку контролу пре лета.

Али било је већ 2.05, а ја сам још увек стајао напољу у мраку. Од возача није било ни трага. Неколико минута касније, вратио сам се у предворје да питам рецепционерку за разлог кашњења.

„Још неко иде с вама”, рекла је. Поново сам изашао напоље и чекао. Сваки минут се чинио као мала вечност. Није се појавио други гост. *Да ли је рецепционерка покушавала да ме задржи?*

Вратио сам се на рецепцију и она је коначно позвала возача. Понудио је да ми узме торбе, али сам му предао само кофер. Попели смо се у возило, возач је затворио врата за мном. Кренули смо.

Као што сам и очекивао, стигли смо на аеродром за неколико минута. Ушао сам на терминал на ком је било мало људи и упутио се ка пулту кенијског авиопревозника. Службеник ми је уручио три карте за укрцавање – по једну за сваку етапу путовања. Убацио сам две у торбу с лаптопом и окренуо се ка реду путника који су чекали на пасошкој контроли. У ово време следећег дана бићу код куће и спаваћу у свом кревету.

Таман кад сам закорачио ка том реду људи, осетио сам како ме неко тапше по рамену.

„Суданска служба безбедности”, рекао је човек круто, на лошем енглеском. „Молим вас, пођите с нама.”

2

Нисам био нарочито забринут што ме је полиција издвојила. У одређеним земљама у којима сам био, аеродромске службе безбедности често су вршиле брзе претресе како би се увериле да путници не кријумчаре новац из земље.

Ово је само рутинска провера, рекао сам себи. После неколико кратких питања и брзе контроле мој прилика, бићу на путу за Кенију.

Двојица полицајаца били су одевени у црне панталоне и светле кошуље с крагнама и кратким рукавима. Видео сам да су им пиштољи заденути за појас, док су ме водили у малу, импровизовану просторију за испитивање у којој се налазио сто и неколико столица. Просторија је била преграђена привременим, сивим панелима који су служили као зидови, а без плафона нада мном место се испунило буком с аеродромског терминала.

Погледао сам на сат. Ако хоћу да ухватим лет који је планиран за четрдесет пет минута, мораћу да убрзам ово испитивање. Полицајци нису течно говорили енглески, па сам покушао да разговарам с њима на француском. Тупо су зурили у мене. Судан и Русија су у блиским односима, те сам им рекао неколико речи на руском. И даље није било реакције. Затим сам покушао с немачким, и на крају с чешким, својим матерњим језиком. Али ма шта да сам говорио, моје речи су наилазиле само на тишину.

„Лаптоп”, захтевао је један од њих на лошем енглеском.

Посегнуо сам у торбу, извадио лаптоп и ставио га на сто. Полицајац га је укључио и сачекао да се систем покрене. Окренуо је рачунар према мени и захтевао да му дам лозинку.

„Нема шансе”, рекао сам. „То је немогуће.” Нисам имао намеру да им своје податке учиним лако доступним, иако је чврсти диск био шифрован.

Док су се полицајци замајавали мојим рачунаром, тихо сам откачио телефон с појаса. Мој ајфон је био програмиран да се врати на фабричка подешавања након десет неуспелих покушаја уношења лозинке. Почео сам да уносим погрешне PIN бројеве, један за другим, надајући се да ће то активирати телефон да се сам обрише. Међутим, он се при петом покушају заледио и морао сам да чекам пет минута да бих могао да наставим. Брзо сам га искључио како би за покретање била потребна моја лозинка и мој отисак прста не би деловао – у случају да ме натерају да ставим палац на сензор.

Један од полицајаца је приметио да куцкам по телефону; мислим да је посумњао да покушавам да успоставим позив. Испружио је руку и захтевао да му дам телефон. Бацио сам поглед да се уверим да је потпуно искључен и предао сам му га. Није покушао да га поново укључи, барем не тад.

„Камеру”, захтевао је полицајац. Предао сам му уређај, а он је почео да се врпољи с њим. Изнад себе, на терминалу, чуо сам како службеник авио компаније изговара моје име преко интерфона. „...*Петр Јашек*...” Нисам спавао скоро два дана због раног лета и све што сам желео било је да уђем у авион. Стрес који сам осећао достигао је све виши ниво. „Одлажете ми лет”, рекао сам полицајцу, док је тон мог гласа одавао раздраженост.

„Није проблем, није проблем”, рекао је на арапском.

Пребирао је по малој хрпи папира пред собом. „Сврха?”, питао је.

„Ја сам туриста”, рекао сам. Пажљиво је прегледао мој пасош, туристичку визу и пријаву у полицији.

„Не туриста”, рекао је. „Не туриста.”

Поново сам погледао на сат. Било је 3.00 ујутро и врата мог авиона сигурно су се већ затворила. Авион је полетео без мене, мораћу да ухватим неки каснији лет.

Мислио сам на своју жену која ће се бринути ако се пробуди и открије да нема ниједне поруке од мене. Знао сам да касније тог дана моја ћерка полаже завршни испит из интерне медицине. Изговорио сам молитву за Ваву док је полицајац, који је био потпуно незаинтересован за мој кофер, показивао на моју торбу у којој је био лаптоп и питао ме неправилним фразама да ли имам неке друге дигиталне уређаје за складиштење, као што су чврсти дискови или USB меморије.

Претурао је по мојој торби за лаптоп и извадио спољашње чврсте дискове као и друге дигиталне уређаје. Пронашао је мој други пасош и очи су му засијале.

Пошто сам врло често путовао у иностранство, чешка влада ми је издала три пасоша. Ако сам морао да пошаљем један да би ми издали визу за предстојеће путовање, и даље сам могао да путујем с преостала два – с једним који сам могао да покажем обезбеђењу на аеродрому и другим као резервним.

Али полицајци су гледали у мој други пасош размењујући сумњичаве погледе. *Мисле да сам шпијун.* Узели су моје пасоше, изашли из просторије и вратили се с великим белим мобилним телефоном.

„Гледај, гледај”, рекао је полицајац тапкајући по екрану телефона. „Фотографија.”

Нисам могао да верујем својим очима. Фотографија је приказивала један од мојих првих састанака са суданским пастором у *Ozoni*. Тудио сам се свим силама да мој израз лица не ода колико сам изненађен. „То бих могао бити ја”, рекао сам, „али можда и не.”

„Име?”, питао је полицајац показујући на другог човека на екрану. Нисам одговорио.

Прешао је прстом преко екрана и показао на другу фотографију. „Име!”, инсистирао је.

„У чему је проблем?”, питао сам слежући раменима. „Сусрео сам се овде с неким људима.”

„Којим људима?”

„С неким пријатељима, које знам од раније.” Поново је прешао прстом преко екрана и поновио питања. Нисам им дао никакве информације.

Полицајци су, очигледно фрустрирани, разменили неколико речи на арапском и изашли из просторије. Неколико минута касније, кроз врата је прошао добро одевен официр у смеђим панталонама и жутој карираној јакни. Јасно је било да је имао виши чин од осталих, али није рекао ништа. Само је тихо стајао у ћошку мале просторије док су мене полицајци бомбардовали својим наизменичним питањима. Моје одбијање да сарађујем натерало их је да позову свог више рангираног официра. Како сам наставио да заобилазим питања, њихова фрустрација се претворила у бес.

До 3.45 главни службеник обезбеђења схватио је да испитивање не води никуд. Изговорио је бујицу арапских речи и полицајци су за неколико секунди покупили своје папире и одузели ми кофер, торбу за лаптоп и новчаник.

„Ниси хтео да сарађујеш с њима”, рекао је официр, показујући на мене. „Зато ћеш сада поћи с нама.”

Ситуација у којој сам се нашао у ствари је започела два месеца раније, кад сам био у Етиопији на једној мањој конференцији у Адис Абеби. Била је то изврсна прилика за хришћанске вође из суседног Судана да дођу на међусобне консултације, обуку и охрабрење.

Тамо сам упознао петнаестак Суданаца и више од десет страних досељеника и мисионара, те других који су били протерани из Судана неколико година раније. Сврха мог путовања била је успостављање нових партнерстава, процена отвореног прогона хришћана и десетоминутна презентација на ту тему пасторима и вођама с тог подручја.

На конференцији ми је пастор, по имену Хасан, рекао за једног младог хришћанина из Дарфура који је страховито унакажен у Картуму, главном граду Судана, због обраћења у хришћанство. Скоро трећина његовог тела – укључујући лице, груди и руке – била је оштећена.

Срце ми се испунило тугом због тог младића који је страшно страдао због своје вере. Упознао сам много мушкараца, жена и деце широм света који су претрпели страховите тешкоће због своје оданости Исусу Христу. Сваки пут кад сам сретао оне који су на својим телима носили Христове ожиљке, захваљивао сам Господу што ми је допустио да радим с организацијама које су помагале да се изађе у сусрет духовним и телесним потребама наше прогоњене браће и наших сестара широм света.

„Да ли му је потребна медицинска нега?“, питао сам.

„Јесте”, рекао је Хасан. „Ако ти се укаже прилика, да ли би дошао у Судан да разговараш с њим?”

Неколико дана касније одлетео сам назад у Праг с надом да ћу убрзо моћи да се вратим у Африку и упознам тог повређеног хришћанина. Путовао сам у Судан више од десет пута између 2002. и 2011. године, првенствено у јужни део земље, али нисам ишао тамо у скорије време. Од отцепљења Јужног Судана 2011, непријатељство према хришћанима повећало се у целој земљи.

У јануару 2005. Народни покрет за ослобођење Судана и званичне власти у тој земљи, потписали су Свеобухватни мировни споразум који је требало да оконча дугогодишњи грађански рат, развије демократију у целој земљи и правично подели добит од продаје нафте. Споразум је такође утврдио шестогодишњи распоред за разраду детаља отцепљења Јужног Судана од Северног. Почетком 2011. ове две области Судана постале су две независне државе – Судан и Јужни Судан – које су географски одвајале Нубијске планине. Скоро цео Судан био је муслимански, док су Јужни, као и Нубијске планине, у великој мери били насељени хришћанима.

Данас у свету живи око пет милиона Нубијаца, а приближно милион и по од тог броја живи у Нубијским планинама. Остали су протерани; већина у друге делове Судана. С обзиром на то да се само нешто мало мање од половине Нубијаца сматра хришћанима, Омар ел Башир и његов тоталитарни режим видели су их као велику претњу. Баширов циљ била је потпуна исламизација земље и арабизација Судана, тако да је исламска влада у Картуму, у нади да ће елиминисати Нубијце – и њихову претњу исламском закону – напала становништво тог краја и забранила хуманитарну помоћ на подручју Нубијских планина у кругу од сто четрдесет километара. Под његовим режимом је чак и посета том пределу била илегална.

Башир се осећао угроженим од становника Нубијских планина јер се осећао угроженим од хришћана. Сматрано је да су Нубијци

већ самим својим постојањем починили издају. По мишљењу владе коју је он установио, свако ко је покушао да расветли злочине почињене над њима, починио је дело шпијунаже.

* * *

Прибављање визе за ово путовање било је лакше него што сам очекивао. Све што ми је било потребно за подношење захтева била је резервација у хотелу у Судану, тако да сам резервисао собу у хотелу *Paradise* у Картуму и договорио се са особљем да, у складу са захтевом, моју посету пријаве локалној полицији.

Резервисао сам собу и одвезао се у Беч, најближи град у ком се налазила суданска амбасада, како бих поднео захтев за туристичку визу, знајући да би он могао да буде одбијен. Нисам имао другог избора; док сам се пријављивао за визу, нисам имао појма хоћу ли моћи да се састанем с неким од црквених вођа у тако кратком року. Није било довољно времена да ми нека црквена деноминација достави позивно писмо како бих поднео захтев за религијску визу. Осим временског ограничења, било је мало вероватно да би ми исламистичка влада Судана одобрила визу за верске раднике. Кад први пут идем у неку земљу, да бих је боље упознао, трудим се да поред радних састанака обиђем и неке њене популарне знаменитости, тако да нисам имао никаквих сумњи о прикладности подношења захтева за туристичку визу – делимично ћу заиста бити туриста. Не постоје гаранције кад радници попут мене уђу у земљу у којој су хришћани прогоњени. С једне стране, сваки планирани састанак могао би да прође без инцидената; с друге, можда уопште неће бити прилике за сусрет чак ни са једним хришћанином из безбедносних разлога, или због непредвиђених околности.

У суданској амбасади сам показао резервације за хотел и авионске карте, попунио потребну документацију и, у року од два сата, добио туристичку визу.

Сад кад сам заказао путовање, почео сам да се повезујем с тајном мрежом пастора и хришћанских радника које сам упознао на конференцији у октобру. Неки нису одговорили. Други су рекли да неће бити у граду. Пажљивом комуникацијом, користећи сигурне имејлове и избегавајући речи које би могле да изазову сумњу ако би наше поруке пресрели владини званичници, припремио сам своју маршруту за посету Картуму. Неколико пастора ми је пружио велику помоћ, посебно пастор Хасан који је био из Нубијских планина.

Чим сам стигао у Картум, успео сам да обиђем рушевине недавно уништених цркава. Бити сведок призора уништене цркве, спаљене до темеља и прекопане булдожером, увек је тешко. То ме испуњава жалошћу због људи из те цркве и захвалношћу за моју цркву код куће. Али нисам био тако шокиран. Годинама сам надгледао пројекте Гласа мученика за помоћ угроженим хришћанима у многим земљама у којима су цркве често претваране у рушевине. У Картуму је већина тих оскрнављених богомоља припадала заједницама верних из Нубијских планина, који су били на мети суданске владе и жестоко прогоњени. Влада је тврдила да су те грађевине срушене јер су нарушавале урбанистички план, али то је био само изговор за прогон хришћана; све те зграде су биле старе деценијама. Нуба народ је постао званични непријатељ суданског режима, тако да је био прогоњен политички, културно и духовно. Лично мислим да је прави разлог овог жестоког прогона био очигледан: ти хришћани су следили Христово велико послање да учине све народе Његовим ученицима, укључујући и оне под исламском влашћу. То је био њихов највећи „злочин”.

Био сам очевидац страдања тих храбрих хришћана за своју веру, што је јачало моју, те сам чврсто одлучио да им помогнем. Ужасно ме је фрустрирало и жалостило то што их је влада малтретирала, али осећао сам да сам добро опремљен својим

дугогодишњим искуством и мрежом контаката Гласа мученика, да пронађем начин да им помогнем.

Слика уништених зграда бледи у поређењу с траумама којима су хришћани изложени. Последњег дана свог путовања, коначно сам успео да се састанем с младићем коме је била потребна медицинска помоћ, оним о коме ми је говорио пастор Хасан у Адис Абеби. Знао сам да би састанак могао да угрози његову – а и моју – безбедност, тако да нисам ризиковао да га позовем у *Ozone*. Уместо тога, договорили смо се да се нађемо касно ноћу на приватном месту, у близини оног на ком је он живео.

Преводаца ми је био хришћанин који се преобратио из ислама, по имену Моним. И њему је био познат прогон: након што је поверовао у Христа, ухапшен је и мучен електрошоковима. Безбедносна полиција га је намерно ухапсила у време кад је требало да заврши магистарске студије, приморавајући га тако да напусти програм. Дивео сам се његовој храбрости и био сам му захвалан на томе што ће ми помоћи у комуникацији.

Моним и ја смо се састали с младићем који се звао Али Умар Муса и који је у нападу који је организовала власт задобио тешке опекотине. Питао сам какву је медицинску негу имао до тада и шта су други доктори чинили како би му помогли да се излечи. Уз Монимову помоћ, замолио сам Алија да скине кошуљу да бих могао детаљно да сликам његове повреде. Те фотографије ће помоћи лекарима који раде с Гласом мученика да дају савет о најбољем начину лечења.

Такође сам питао Алија о његовој вери, али ме није разумео или је оклевао да одговори. Моним се нагнуо и тихо ми објаснио да Алијеви пријатељи и колеге студенти, који су седели с нама у просторији, нису имали појма о његовој новој вери. Није ни чудо што није желео отворено да говори о напуштању ислама како би следио Исуса!

Кад смо изашли из куће у којој смо се састали с Алијем, Моним и ја смо уговорили други састанак с њим, на ком

сам касније могао да добијем пуно сведочанство о томе како је поверовао да је Исус Божији Син и да чујем целу причу о његовој вери. То ме је подсетило на прогон који су хришћани у Чехословачкој трпели под комунистима кад сам био млад.

После тих састанака – а планирао сам да те осетљиве разговоре обавим на крају свог боравка у Судану – пребацио сам фотографије Алијевих повреда на шифровани део мог лаптопа.

Истог оног лаптопа који је сада био у рукама двојице припадника суданског аеродромског обезбеђења који су копали по њему.

4

Двојица полицајаца су ме спровела из просторије за испитивање кроз аеродром до белог ланд крузера који је чекао напољу. Био је то један од многих таквих аутомобила који су преплавили прашњаве улице Картума. Седео сам на задњем седишту током петоминутне вожње до главног штаба суданске Националне обавештајне и безбедносне службе (*NISS*). Полицајци су ме одвели у чекаоницу генералове канцеларије, сео сам на смеђу кожну софу. Није било клима-уређаја ни грејања, али чак је и у 4.30 ујутро температура у згради још увек била пријатна и осећао сам се добро у фармеркама и мајици.

Сатима сам чекао. Пред вратима је седео полицајац наоружан калашњиковом; чувао је излаз. Брада му је пала на груди и запитао сам се да ли би ми успело да побегнем, али знао сам да сваког тренутка може да се пробуди.

Скоро три сата касније, ушла су двојица полицајаца и извела ме из чекаонице. „Желим да ступим у контакт са својом амбасадом”, рекао сам им. „Желим да контактирам своју породицу.” Игнорисали су мој захтев и одвели ме у просторију за испитивање.

„Ти радиш с Гласом мученика, зар не?”, питао је иследник.

Нисам могао да угрозим посао који обављам, тако да сам нашао начин да одговорим, а да им не дам информације које би могле да буду штетне. Било је много хришћана у много земаља који су зависили од моје способности да мудро одговарам на питања. Технички, нисам био запосленик Гласа мученика –

радио сам као слободњак – тако да ми није био проблем да иследнику одговорим сигурним „не”.

Поновео је питање.

„Ја сам саветник људима који желе да помогну другима који страдају”, био сам упоран, истичући свој некадашњи рад у болничкој администрацији. Иследник је извадио један лист из фасцикле и почео да чита имена, застајући након сваког од њих.

Наравно, била су то имена пастора које сам срео прошлог октобра у Етиопији. Присетио сам се те конференције и неколико Суданаца који су се шетали по предворју. Још тад сам помислио да изгледају сумњиво. Сад сам схватио. Били су то владини агенти – информатори послати да прикупе информације о хришћанима који су присуствовали конференцији.

Искрено, нисам се сећао имена свих људи које сам срео у Адис Абеби, али одбио сам да им дам чак и она којих сам могао да се сетим.

Иследник је након неколико минута затворио фасциклу. „Ако не сарађујеш”, рекао је, „знаш да ћемо морати да те држимо овде дуже.” Одвео ме је назад у чекаоницу и поново сам сатима чекао седећи на софи.

Када ме је судански официр безбедности најзад одвео назад у собу за испитивање, видео сам свој лаптоп отворен на столу и поред њега спољашње чврсте дискове и камеру. Пре пута у Судан, пребацио сам фотографије са старог лаптопа на нови. Био сам сто посто сигуран да сам избрисао све фотографије са спољашњег чврстог диска, тако да током испитивања нисам био забринут за садржај који је био заштићен на шифрованом делу рачунара. Био сам сигуран да су уређаји чисти.

Али због онога што сам следеће чуо, кичмом ми је прошла језа.

Иследник је притиснуо тастер на мом лаптопу и ја зачух познат глас који је допирао из звучника. „Сада смо у Нубијским планинама...” Глас је припадао мом колеги из службе.

Зашто се видео из 2011. налази на мом спољашњем чврстом диску?

Године 2012, на почетку другог рата у жестоко оспораваним Нубијским планинама, путовао сам тамо заједно с другим хришћанским вођама да документујем догађаје и понудим помоћ прогоњеним хришћанима. Попут мене, и они су годинама водили хришћански мисијски рад у планинском региону који је раздвајао Судан од Јужног Судана – рад који је Баширова администрација сматрала илегалним.

Један од наших летова којим је достављана помоћ у Нубијске планине претворио се у последњи ком је одобрено слетање, пре него што је ваздушни простор затворен а pista бомбардована. У годинама после 2011, суданска влада је наставила да ограничава ову врсту помоћи и жестоко су гонили оне који та ограничења прекрше. Више од петнаест година, по налогу председника Башира, Нубијске планине су непрестано бомбардоване, али тек недавно су Уједињене нације чуле глас људи који су извештавали о томе – људи попут мог пријатеља који је говорио на видеу који сам сада гледао.

Али како се тај видео нашао на мом лаптопу?

Затим је тужилац положио на сто фотографију два човека која су седела у трупу авиона. Одмах сам је препознао. Кад сам боље погледао, видео сам да је при дну написано: „Крећемо у ратну зону.”

Одједном је све постало застрашујуће јасно. Служба безбедности је успела да врати избрисане видео-снимке и фотографије с мојих спољашњих чврстих дискова – оних које сам користио да пребацим видеа и фотографије са старог лаптопа на шифровани део новог. Такође су нашли начин да врате избрисане слике Алијевог тела које сам сликао последње ноћи свог путовања, непосредно пре него што сам ухапшен.

„Како се зове овај човек?”, питао је иследник показујући на слику младог хришћанина, студента. Одбио сам да одговорим,

питајући се како су успели да приступе избрисаним сликама. А онда сам осетио како ми се језа пење дуж кичме према врату и ужасну празнину у дубини стомака кад сам схватио шта се догодило. *Избрисао сам фототографије, али нисам пребрисао SD меморијску картицу камере помоћу посебної програма који би сиречио враћање датотека.*

Човек је извукао комад папира и почео да чита имена која сам одмах препознао као контакте с мог налога на Скајпу. Служба безбедности је приступила том налогу и користила је моје контакте да ме повеже с радницима Гласа мученика и другим хришћанским службама.

Сад сам знао да сам дефинитивно у великој невољи. За суданску владу ово би могао бити озбиљан случај јер се према њиховим суровим законима, на оне који су вршили ову врсту хришћанске службе, није гледало само као на шпијуне, већ и као на непријатеље државе.

Неколико сати касније враћен сам у просторију за испитивање и угледао сам фотографије раширене преко стола. Било их је на десетине – сликан сам како улазим у хотел *Paradise*, како излазим из њега, пролазим кроз предворје, једем у *Ozoni*, обилазим порушену цркву. Током претходна четири дана, агенти суданске владе су ме посматрали, пратили и документовали сваку моју активност у Картуму. Иследник ми је скренуо пажњу на низ зеленкастих фотографија које су биле направљене камером за ноћно снимање. *Праћили су ме дању и ноћу*. Био сам узнемирен и више него забринут, али трудио сам се свим силама да се то на мени не примети и да изгледам смирено.

Напослетку је иследник извукао SD картицу и победоносно је положио на сто. На њој су се налазиле копије мојих рачуноводствених докумената и била је заштићена лозинком. Држао сам је у новчанику кад сам путовао како бих редовно ажурирао информације о својим финансијама. Међутим, иследнику Службе безбедности је и та картица била додатни доказ да сам шпијун.

„Молим вас, дозволите ми контакт с мојом амбасадом”, поново сам рекао. „Дозволите ми контакт с мојом породицом.”

Не одговарајући, одвео ме је назад у чекаоницу, а онда ме је неколико сати касније вратио на још неколико минута испитивања. То се тако наставило читав дан и до дубоко у ноћ. Чекао сам, фрустриран и у тишини, знајући колико је Ванда

забринута, и питајући се колико је заправо моја ситуација лоша. Да би разбио монотонију и пустио ме да испружим ноге, иследник ми је допустио да пређем на одмориште између степеница. Приближавала се поноћ, али зграда Службе безбедности је врела од активности и ја сам гледао запослене како се пењу и силазе низ степенице.

Док сам чекао, размишљао сам о својим родитељима који су поднели године прогона зато што су били хришћани у комунистичкој Чехословачкој. Рођен сам у хришћанској породици 1960-их, када је моја земља још била део такозваног Источног блока Совјетског Савеза. У деценијама пре мог рођења хришћани су, широм Европе коју су били окупирали комунисти, трпели ужасно мучење, затварање и често били осуђени на смрт. Било је то време кад су нас власти тешко прогониле и ставиле ван закона практиковање наше вере изван дозвољених цркава које су они контролисали.

Пошто је мој отац био пастор, наша породица се често селила. Када сам био у четвртом разреду, поново смо се преселили у нови град. Било ми је тешко кад бих долазио у нову средину током школске године, јер би ме школски другови увек питали: „Чиме се бави твој отац?”

То је сасвим нормално питање, али ја сам се плашио да кажем истину. Плашио сам се да ће ми се они смејати ако буду знали да ми је отац пастор, па бих рекао да је пчелар. Мој одговор није **у потпуности** била лаж, јер је мој тата из хобија држао кошнице. Али дубоко у срцу знао сам да сам слагао и мисли су ми се често враћале на ону причу у Библији када се други Петар – Симон Петар, Христов ученик – одрекао свог Учитеља, рекавши да не познаје тог човека (Лука 22,54-62).

То сазнање, да сам се одрекао Христа, пратило ме је кроз детињство. Било ме је срамота. Када сам у петнаестој години постао хришћанин и почео да следим Исуса, донео сам свесну одлуку да се никад више нећу одрећи свог Спаситеља.

Кад сам био у средњој школи, тајна полиција је често посећивала цркву мог оца. Пратили су његову службу, надгледали га, а затим пријављивали влади његово хришћанско деловање. Осим што су радили у цркви, моји родитељи су водили и тајни, илегални програм обуке и учеништва за младе широм земље. Једног дана сам дошао из школе и схватио да су ми оба родитеља ухапшена. Тајна полиција их је темељно испитала пре него што их је пустила.

Због тих искустава отац ме је научио како да се понашам током испитивања. Научио ме је колико је важно доследно и дословно одговарање на питања, јер иследници често постављају иста, како би открили да ли постоји разлика између два одговора. Такође ме је научио да препознам разлику између информација које иследник **већ зна** и оних које **жели да сазна**.

Нисам знао шта носи следећи дан и осећао сам се слабо опремљеним за оно што ме је чекало, али нашао сам утеху у Божијем обећању датом Давиду у књизи Псалама: „Чува прости Господ; бејаш у невољи, и поможе ми” (Псалам 116,6).

Док сам размишљао о том Псалму, приметио сам кроз отвор између степеништа човека који је ишао према мени. Имао је седу косу и дугу седу браду, а кожа му је била светла, више арапска него суданска. Видео сам га раније. Седео је у предворју хотела *Churchill* у Адис Абеби пре два месеца. Синула ми је отрежњујућа мисао:

Суданска Служба безбедности је знала све о мени пре него што сам уопште ушао у земљу.

Док су мене испитивали на аеродрому у Картуму, моја жена, Ванда, била је у нашој кући у Прагу, четири хиљаде километара северозападно, нестрпљиво чекајући да се јавим.

Када је прошло 7.30, почела је да се брине. Требало је да прими од мене поруку пре мог поласка из Судана у 2.00 сата. Најкасније до 7.30 требало је да се јавим или поруком или преко Скајпа, уочи лета из Најробија за Амстердам. *Je li Petar proistišio leti?*, питала се. Знала је да треба да слетим у Праг у 17.30, али како се приближавало вече, од мене још увек није било вести. Проверила је распоред летова и видела да још два стижу из Амстердама касније то вече, а последњи је требало да слети у 22.30.

Ванда је одрасла као номинална католкиња, унука земљорадника који је био у затвору због отпора комунистима да заузму његову земљу. Током детињства и ране младости није била заинтересована за Бога. Али кад је била у раним двадесетим, почела је да ради у болници на истом одељењу на ком сам радио и ја.

Једног дана сам намерно оставио Библију у соби за дежурне како бих могао да је читам за време смене. Недељама сам сумњао да је чита и неко други. Кад је шеф одељења захтевао да Библија нестане, Ванда ми је пришла и затражила да јој дам једну која ће бити само њена.

У новембру 1989, кад су у Чехословачкој зидови комунизма почели да се руше током Плишане револуције, почели су да се

руше и они око Вандиног срца. Временом је постала хришћанка. Кад сам ја постао хришћанин, на летњем кампу у Источној Немачкој у својој петнаестој години, знао сам да не желим да се оженим и подижем децу под комунизмом. Међутим, то се убрзо променило јер сам остао задивљен том смелом, прелепом женом, чија је вера у Христа цветала.

Током времена Ванда и ја смо успоставили веома блиску везу и проводили смо сате у разговору о Јеванђељу и нашој заједничкој преданости Исусу Христу. Наше пријатељство је убрзо прерасло у љубав и 6. априла 1990, разменили смо брачне завете. Као што је обичај у нашој земљи, она је након венчања постала Ванда Јашкова – то је презиме са суфиксом које на чешком значи „припадати”.

Она је себе поверила мени, а заједно смо нашу будућност поверили Христу, без обзира на цену.

* * *

Оног дана кад су мене испитивали, Вава је положила последњи испит из интерне медицине, а затим је вече провела славећи с пријатељима. Међутим, нешто после 22.30, примила је забрињавајућу поруку од мајке. Отац јој је нестао. Пожурила је кући.

Она и њен брат покушали су да умире Ванду. „Можда није имао прилику да назове”, рекли су. „Можда је време између преседања било кратко.”

С обзиром на то да течно говори енглески, Вава је имала задатак да телефонира – али није имала тачно одређен протокол који је требало да следи уколико ја нестанем. Сваки пут кад сам путовао, остављао сам Ванди информације о хотелу у ком ћу одсести, као и податке о лету. Први позив који је моја жена упутила био је нашем пастору. Наша црква је одмах покренула молитвени ланац и разни чланови заједнице су се

пријавили, тако да је молитва за мене била упућивана Богу двадесет и четири часа дневно. Вава је алармирала особље Гласа мученика да јој отац није стигао с пута, а онда је назвала чешку полицију. „Мој отац се враћао из Судана”, рекла је, „и није стигао на аеродром. Не знамо шта се десило.”

Вава и Ванда су поднеле пријаву у чешкој полицијској станици. Полицајац је тражио детаље о финансијама наше породице, моје контактне податке, историју наше породице, списак рођака, као и било какву везу која би им помогла да ме лоцирају. Напослетку ме је полиција додала на Интерполов списак несталих лица.

Моја породица је ноћ провела на интернету, у потрази за информацијама шта да раде даље. Вава је следеће јутро назвала суданску амбасаду у Бечу, али ни од њих није чула ништа што би помогло. Назвала је и чешку амбасаду у Каиру која је заступала интересе Чеха и у Судану. Али био је петак, дан одмора за египатске државне установе, и нико се није јављао на телефон. Оставила је гласовну поруку, а онда је назвала чешко Министарство спољних послова у Прагу.

„Наш отац је нестао”, рекла је. „Потребна ми је помоћ.”

Зачудо, у петак послеподне амбасадорка Чешке у Каиру узвратила је Вави позив и тражила од ње детаље о мом путовању.

„Шта је радио у Судану?”, питала је. Она је рекла да сам био туриста.

„Јесу ли вам познати неки сукоби који су могли да доведу до његовог хапшења?”

„Ми смо хришћанска породица”, рекла је Вава и дала јој име наше цркве у Прагу. Амбасадорка је завршила разговор уз обећање да ће покушати да нађе неке информације о мени.

Вава је ускоро морала да одустане од приче да сам туриста, јер Судан није био земља коју људи обично посећују ради разгледања знаменитости. Осим тога, било би чудно да отац путује на одмор сам, без жене и деце.

Током дана, између безбројних телефонских позива, Вава и њен брат Петр молили су се с мајком. Заменик директора Гласа мученика дошао је у наш дом и одмах се дао на посао, телефонирајући заједно с Вавом.

Назвали су хотел *Paradise* у Картуму и сазнали да сам отишао на аеродром хотелским возилом нешто мало после два часа иза поноћи. Затим су назвали возача тих кола, али како је он говорио само арапски, нису могли да дођу ни до каквих информација. Представник кенијске авио-компаније известио је да сам се пријавио на лет, али да се нисам укрцао у авион.

Моја последња позната локација био је аеродром у Картуму, тако да је моја породица знала да највероватније нисам киднапован. Ванда се сада плашила једнако узнемирујуће стварности: да сам био у притвору суданских власти.

Одмах после поноћи, полицајац ме је пробудио из лаког сна на софи у чекаоници канцеларије генерала и поново ме одвео у собу за испитивање. Покушавао сам на брзину да потпуно разбудим свој ум и тело. У собу је ушао официр с фасциклом у руци. Позвао је тројицу полицајаца, показао им њен садржај и потписао своје име на лист папира. Кад сам видео да затвара фасциклу и предаје је полицајцима, знао сам шта ће се десити.

Идем у затвор. Фасцикла пуна образаца и слика оних с којима сам се сусрео у Картуму говорила ми је да ме неће само испитивати до поласка следећег авиона. Уложили су превише рада да би ме само задржали до каснијег лета. Био сам ухапшен. И мој боравак у затвору вероватно неће бити кратак.

Вратили су ми кофер и одећу, а иследници су задржали моја два пасоша, личну карту, возачку дозволу, те торбу за лаптоп и сав њен садржај.

Двојица до зуба наоружаних полицајаца укрцали су ме на задње седиште мале беле кије. Један је сео на предње седиште поред возача, а други поред мене, с митраљезом на готовс.

Након двадесетоминутне вожње, аутомобил се зауставио поред релативно мале, ни по чему упадљиве, четвороспратнице – објекта Службе безбедности за политичке затворенике. Полицајци су ме увели унутра и предали мој досије главном затворском службенику. Овај је започео спор процес мог пријема у затвор.

„Кад си ишао у основну школу?“, питао је службеник. Било је то чудно питање, али ме није изненадило. Знао сам да ће судански официр безбедности вероватно покушати да прикупи што је више могуће података о мени, мојој породици и људима које познајем. Био ми је познат овај начин испитивања, сличан оном комунистичком у Чехословачкој кад су хапсили људе. Дубоко сам удахнуо како бих се смирио.

Нисам имао намеру да му дам било какву информацију коју би могао да употреби против мене, па сам ћутао. Кад сам одбио да одговорим, он је немо зурио у мене. У том тренутку сам био будан већ четрдесет осам часова и био сам исцрпљен. Схватио сам да службеник намерава да чека све док му не одговорим, па сам му дао неколико насумичних датума које је он забележио.

„Како ти се зове мајка?“, наставио је.

„Мајка ми је умрла пре осамнаест година“, рекао сам, али он је инсистирао да му дам њено девојачко презиме. Размишљао сам и дошао до закључка да су мале шансе да та информација буде за мене окривљујућа, па сам одговорио.

Службеник је спустио поглед на папир пред собом тражећи следеће питање. „Ко су родитељи тројице твојих рођака?“ Ова врста питања се наставила још неко време, а ја сам давао половичне, често непрецизне одговоре, како бих убрзао процес. Сат ми је био одузет и нисам био сигуран које је тачно време. Мора да је било најмање један после поноћи.

Службеник је завршио с питањима и предао ме затворском фотографу. Док ме је сликао с предње стране и из профила, поново сам добио осећај да ће мој боравак овде бити много дужи од једне ноћи.

Пре него што сам предао кофер, затворски чувар ми је допустио да узмем неколико комада одеће: још једне панталоне, две кошуље, нешто доњег веша и пар чарапа. Узео сам и сапун, као и четкицу и пасту за зубе, али ми је забранио да унесем унутра каиш и лагану летњу јакну. Обично сам на пут у Африку

носио додатни пешкир, али пошто сам овог пута резервисао собу у хотелу *Paradise*, нисам видео потребу да га понесем на ово путовање. Била је то одлука због које сам почео да жалим.

Чувари су мене и још једног новог затвореника одвели у лифт који нас је одвезао на трећи спрат. Ходник је био тих и мрачан. Подигао сам поглед и видео да је већина сијалица прегорела. Док смо пролазили ходником, видео сам да кроз неколико малих правоугаоних отвора на вратима ћелија допире светлост. Мрачан ходник, а осветљене ћелије, тактика је која је омогућавала чуварима да имају увид у то шта се дешава у свакој од ћелија, а истовремено су затвореници били спречени да виде чуваре у ходнику.

Чувари су застали пред једном ћелијом. Један од њих је откључао врата и увео затвореника поред мене у пренатрпану просторију. Пошао сам за њим, али ми је наређено да сачекам.

Даље низ ходник, застали смо пред другом ћелијом. Чувар је откључао врата и дао ми знак да уђем. Јако, флуоресцентно светло испуњавало је просторију и обасјавало петоро мушкараца који су лежали на поду. Шести је био испружен на металном кревету, једином који се ту налазио. Кад сам ушао, затвореници су се ускомешали. Ове ћелије су биле намењене једном затворенику. Они који су их пројектовали нису планирали да ће тако мали простор делити седморо људи.

Док сам посматрао како се чувари окрећу да оду, поглед ми се задржао на мрљама прљавобож боје којима су била прошарана тешка метална врата. Чуо сам како је аутоматска брава шкљоцнула кад је чувар затворио врата за собом.

Познавао сам тај звук. Знао сам ову ћелију. Већ сам био овде.

Само што овог пута то није био сан.

Погледом сам прешао по свом новом окружењу и питао се како ће нас седморо да дели ћелију која је била највише два и по метра широка и четири дуга. Зидови су били прљави, а на све стране су се ројили инсекти: мрави, муве и комарци. Била су ту и ниска дрвена двосмерна врата која су одвајала тоалет и туш-кабину и ја сам осетио запах буђи која је расла поред тог примитивног купатила. Туш уопште није радио, а метални тоалет у западном стилу био је прекривен рђом. Из зида је излазило црево, али брзо ћу сазнати да воде има само једном или двапут дневно и да је понекад нема читаву недељу. Научио сам да чувам флаше и напуним их кад год је има.

Једини кревет у ћелији са зарђалим металним оквиром, као и сто и столица, заузимају су велик део простора. Снажан задах смрада тела испуњавао је собу. Осетио сам како ми стомак тоне док сам постајао свестан стварности ситуације у којој се налазим. *Колико дуго ћу ово морати да штрчим?*

Људи на поду имали су душеке и ћебад. Стиснули су се како би направили мало места за мене поред улаза у тоалет. Легао сам на прљав под од плочица, али ми је у танкој мајици и без душека под собом било веома хладно. Импровизовао сам с кошуљама које сам имао, па сам једном покрио горњи део тела, а другу сам обмотао око ногу. Слабо ми је то помогло да ме сачува од прохладног децембарског ваздуха. Питао сам се хоћу ли се разболети. Изнад мене је сијало јарко светло и обасјавало просторију. Лежао сам и размишљао о својој жени

и деци. *Колико ли су само забринутџи.* Узнемиреност коју сам осећао стајала ми је у стомаку као камен.

Скрупчан на леденом поду у претрпаној, прљавој ћелији, покушао сам да одспавам неколико сати.

* * *

Око 4.30 из сна ме је тргнуо гласан звук езана, јутарњег позива на молитву. Звук је почео негде у затвору пред свитање и ширио се од ћелије до ћелије, будећи сваког муслимана. Био сам на високом степену приправности.

Људи око мене су устали и почели с јутарњим обредним прањем. Сви су имали дуге браде, али је место на ком је требало да буду бркови било кратко поткресано. Био је то изглед који сам раније виђао међу екстремистима у другим муслиманским земљама. Видео сам да већина њих носи дуге лепршаве галабије, огртаче уобичајене међу арапским мушкарцима. Склонио сам им се с пута како би могли да приђу високом ибрику воде у нашем купатилу. Тај пластични суд није изгледао чисто, али сам знао да без узимања абдеста моји цимери муслимани неће моћи да обаве јутарњу молитву.

„Када се молимо”, рекао ми је један цимер на енглеском, „мораш да се пробудиш и да станеш овде.” Показао је на стражњи угао у просторији. „Не можеш да стојиш испред нас.”

Гледао сам из угла ћелије како се сваки човек клања пред допола напуњеном флашом воде пред собом. Сваки пут кад су спуштали тела ка поду ударали су у нешто што нисам могао да видим. Понављали су тај покрет више од десет пута док је звук певања молитве испуњавао просторију.

Кад су завршили, вратили су се на душеке, због ограниченог простора за ходање по ћелији. Они који су говорили енглески почели су да ми постављају питања.

„Из које си земље и зашто си овде?”

„Из Чешке сам”, рекао сам. „Одлазио сам из земље након четвородневне посете, кад ме је суданско обезбеђење ухапсило на аеродрому и одузело ми лаптоп, камеру и телефон.”

„Чиме се бавиш?”

Пошто сам белац и Европљанин, знао сам да вероватно слуте да сам хришћанин, али нисам им рекао чиме се стварно бавим и да сам пошао на ово путовање како бих се сусрео са суданским пасторима. Уместо тога, причао сам им о својој приватној консултантској компанији у здравственој администрацији, те објаснио да сам дошао у Судан као туриста.

„Немамо овде новине”, рекао је неко. „Шта има ново у свету?”

Прво што ми је пало на памет био је терористички напад 13. новембра у Паризу, који се догодио пре непуних месец дана. „Координисаним нападима на неколико места у граду”, објаснио сам, „убијено је стотину двадесет и девет особа.” Додао сам да је Исламска држава (ИСИС) преузела одговорност за самоубилачке бомбашке нападе и масовну пуцњаву.

Просторија је изненада утихнула – а онда су се кроз њу проломили френетични повици „Алаху акбар!” Готово сам се загрцнуо од запрепашћења. Очи су ми се рашириле. Они су скочили с пода и радосно се загрлили славећи. Победоносно су подигли руке и заплесали по нашој тесној ћелији. Тапшали су један другог по леђима и осмехивали се. Полако сам се померио према најближем зиду, а руке су ми одједном постале лепљиве. По челу и над уснама почеле су да ми избијају грашке зноја и ја сам се трудио да не дрхтим.

Моји цимери су неколико минута славили успешан терористички напад у Француској. Видео сам ову врсту муслиманског слава на телевизији, али искусити то први пут лично било је шокантно.

Схватио сам у тим застрашујућим тренуцима да сам затворен са исламским екстремистима. У наредним данима ћу сазнати да су моји цимери у ствари били припадници Исламске државе.

Један од мојих цимера био је школовани фармацеут. Одлично је говорио енглески и објаснио ми је да је ухапшен у Турској кад је покушавао да пређе у Сирију, где је намеравао да понуди своје медицинске вештине у служби „Калифату”. Ускоро ћу открити да он није једини међу мојим цимерима с таквом лојалношћу. Кад су говорили о ИСИС-у, користили су арапски акроним ДАЕШ.

Иако Судан води исламистичка сунитска влада, нису желели да се ИСИС (такође сунити) шири унутар његових граница. Баширова влада је страховала да би та група, ако јој се дозволи да неконтролисано расте, једног дана могла да јој постане ривал у владању суданским народом. Његова влада је такође радила на побољшању дипломатских односа с одређеним западним владама, а кључни део тих напора био је да их ови виде као „савезнике” у „рату против тероризма”.

Стајао сам пет пута дневно у углу ћелије и гледао своје цимере муслимане – сви су били или припадници ИСИС-а или њени симпатизери – како сагињу лица ка земљи у молитви. Она допола напуњена флаша воде била је постављена на под ћелије да им покаже правац ка Меки, како би могли правилно да „усмере” своје молитве. Екстремисти су били први који су устајали свако јутро, скидали ћебад с номиналних муслимана и будили их заглашујућим повицима *Salah. Salah!* (намаз). Током молитве стајали су иза других како би исправили њихово држање, показали им куда треба да им иду ноге и како да направе исправан наклон. Док сам их посматрао како дају упутства

о правилном тумачењу Курана, постало ми је јасно да су моји побожни цимери, исламисти, пуном паром радили на врбовању и радикализацији других да се придруже њиховој ствари. Моја осећања су варирала између туге за њиховим душама и забринутости због мржње коју су хранили и промовисали, чак и из наше мале закључане ћелије. У њој су била три или четири примерка Курана и ја сам стално изнова тражио од чувара да ми дају Библију. Обично би се само насмејали.

Ислам забрањује уметничка дела која приказују лица људи или животиња, па су моји цимери размазали ружичасту пасту за зубе преко зидова у нашој ћелији да покрију цртеже које су оставили претходни затвореници.

Никад није било довољно хране да утолимо глад. Јели смо заједно, грабећи храну из исте чиније голим рукама. Због тога што многи Суданци не користе тоалет-папир и зато што су моји цимери ретко темељно прали руке након употребе тоалета – делом и зато што смо воду имали само једном или двапут дневно – у великој мери сам изгубио апетит. Покушавао сам да их не увредим и узимао сам помало хране пробирајући, али осећао сам како сваки дан постајем све мршавији и слабији. Да бих спречио инфекцију, купао сам се с два литра воде и црвеним карболним сапуном који смо добијали у затвору, а руке сам прао што сам чешће могао. Мирис ме је подсетио на дезинфекционо средство које се користило у болницама у Чехословачкој 1960-их.

Фармацеут није био једини међу мојим цимерима одан ИСИС-у; неколико њих је путовало у Сирију да се боре као радикални цихадисти. Други су хтели да иду, али им то још није успело. Били су ту у затвору Службе безбедности због радикализма и због разних других злочина: незваничне размене новца, илегалне трговине оружјем или златом и продаје бензина без службеног рачуна.

Током сунчаних дана, кад су зраци светла продирали кроз замагљен стаклени прозор смештен тик до плафона на једном

од зидова, осећао сам нову наду и утеху. Иако нисам могао да видим двориште изван своје ћелије, прозор ми је пружао предиван поглед на природу. За ведрих дана могао сам ујутро да видим сунце око петнаест минута, што ми је крепило дух. Али кад сунце оде, ћелија је поново била обавијена тамом. Све време ми је било хладно.

Једног дана сам погледао кроз мали прозор на вратима и видео чувара како пролази.

„Могу ли да добијем ћебе?“, питао сам куцкајући по вратима да му привучем пажњу.

Чувар је застао и злобно се насмешио. „Ти си из Чешке“, рекао је. „Навикао си на хладно време. Нема ћебета за тебе.“ Моја једина нада била је да ће неки други затвореник бити пуштен и да ћу ја онда моћи да наследићу његово прљаво воњаво ћебе.

Након недељу дана боравка у затвору, пришао ми је човек који је спавао на кревету у нашој ћелији. Породица му је управо донела друго, потпуно ново ћебе – меко, од фланела, са жутим и наранџастим цветовима – и он је одлучио да га да мени.

„Ово је за тебе“, рекао је са сузама у очима. Био сам дирнут његовим поклоном и осетио сам како емоције навиру и у мојим очима. Први пут ће ми, откако сам стигао у завор, коначно бити топло. Овај љубазни гест је снажно утицао на мене. Чак и усред ове ужасне ситуације, Бог ме је подсетио на своју бригу и провиђење. Услишио је моју молитву.

„Немам ништа да ти дам за ово“, рекао сам му. „Шта бих могао да учиним?“

Одговор који је уследио изненадио ме је. „Моли се за мене“, рекао је.

„Могу ли да се молим за тебе да нађеш прави пут ка Богу?“

„Да“, рекао је, „молим те, моли се да нађем прави пут ка Богу.“

Четири дана касније пуштен је из затвора и више га никад нисам видео.

* * *

Године 2012, Салах Абдалах Гош, директор суданске Службе безбедности, надгледао је изградњу четвороспратног затвора који је сада био мој дом. На горња два спрата налазило се око четрдесет ћелија. Испод њих су биле канцеларије, а први спрат је био намењен за испитивања и мучења. Та четвртаста зграда била је релативно модерна, али кад сам ја у њу стигао, већ је била у ужасном стању, запуштена и оронула. У новембру 2012, исте те године кад је зграда завршена, Гош је био оптужен за планирање државног удара и свргавање председника Омара ел Башира с власти. Нашао се под кључем шест месеци, у здању које је сам подигао.

Овај затвор је био изграђен према британском моделу. У ствари, речено ми је да су метални елементи, попут кревета, столова и тоалета, као и неки други материјал, били увезени из Уједињеног Краљевства. Међутим, изградња је била испод просека. Изолација није била ефикасна за спречавање влаге, а вода је ретко текла. Постојао је један клима-уређај, али рекли су ми да током летњих месеци није могао да одржи сталну температуру. Муслимани су успевали да обезбеде себи воду за обредно прање, али никад није било довољно текуће воде за туширање.

Иако су Британци пројектовали те ћелије за једну особу, суданске затворске власти су их „прилагодиле” за више људи, обично седам. Али кад су доводили затворенике из Дарфура и Нубијских планина — наводне непријатеље Башировог режима — стављали су и по петнаест људи у једну ћелију. Кад су ми цимери рекли да су недавно имали велик прилив затвореника, био сам захвалан што нас је било „само” седморо у једној просторији.

Кад год сам путовао, носио сам са собом бочицу лекова против главоболе — комбинацију аспирина, ацетаминофена и кофеина.

Чувари су је очигледно пронашли у мом коферу и решили да морам да примам редовне дозе тог лека. Сматрао сам њихову преданост овоме помало духовитом; ако би редовно узимање тог лека могло ишта да учини, вероватно би нанело више штете него користи. Али, пошто сам патио од јутарње главобоље изазване дехидрацијом, сваки дан, кад ми донесу лек, послушно сам га гутао. Направио сам залиху лоперамида и маларона (против маларије), што су такође ишчепркали из мог кофера, за неко будуће време и за случај да ми ти лекови заиста затребају.

Судански закон је дозвољавао Служби безбедности да држи затворенике у притвору без суђења или пресуде у различитом временском периоду. Мењачи новца и шверцери златом, на пример, могли су да буду држани четири месеца, а симпатизери ИСИС-а, попут мојих цимера, и до годину дана.

Слушао сам из дана у дан њихове приче и тражио начин да им говорим о Исусовој љубави. Једно послеподне, неколико људи се хвалило тиме да су неке пасторе из Америке муслимани убедили да пређу у ислам. Тај залутали и синкретистички (филозофски или теолошки систем који покушава да споји више различитих учења) хибрид хришћанства и ислама, понекад називан *хрислам*, раширио се у неким земљама Европе и на Блиском истоку. „То је права религија”, тврдио је мој цимер, члан ИСИС-а.

Наравно, постоје неки хришћани – често су то више на папиру и по култури него што су предани верници у Исуса Христа – који су одлучили да следе начела ислама. Али ја сам знао да постоји далеко више људи – стотине хиљада из разних земаља широм света – који су напустили Мухамеда и сада следе Исуса Христа. Нисам хтео да започнем расправу, али надао сам се да ћу барем посејати семе које ће натерати моје цимере да размисле.

„Ја сам упознао другачије људе”, одговорио сам. „Храбре хришћане из Нигерије.” Мислио сам притом на причу о младој жени по имену Моника.

У јулу 2009, Моника и њен муж су се возили мотоциклом кроз град Мајдугури у северној Нигерији. Био је четвртак и ишли су у цркву на проучавање Библије. Међутим, док су се возили, исламски милитанти који су носили маскирне војне униформе и маске преплавили су околину и препречили им пут. Носили су дуге оштре мачете и митраље. Моника и њен муж су знали да су то били припадници Боко харама, цихадистичке терористичке групе, која је харала северном Нигеријом.

„Које сте вере?“, питао је један милитант, претећи иступивши с мачетом у рукама.

„Ми смо хришћани“, храбро су одговорили Моника и њен муж.

„Можете да спасете живот тако што ћете постати муслимани“, рекао је милитант. „Поновите шехадет“, инсистирао је, мислећи на муслиманску исповест вере. Али двоје хришћана је одбило.

„Ми смо хришћани“, рекли су, „и остаћемо хришћани.“

Милитант Боко харама је подигао мачету и у три брза потеза одсекао главу Моникином мужу. Знајући да јој је муж мртав и да не може да учини ништа да му помогне, потрчала је. Они су је јурили, режући јој леђа оштрим мачетама. Убрзо је осетила тешку руку на рамену.

Била је ухваћена.

Бесни милитант ју је хитро окренуо и пререзао јој грло мачетом. Пала је на земљу док јој је из врата шикљала крв и за неколико секунди је изгубила свест. Претпостављајући да је и она мртва, бацили су је у одводни канал, где је остала следећа два и по сата. Док је лежала без свести у јарку, видела је како је окружују небеска бића обучена у бело.

Коначно су припадници сеоске полиције дошли да идентификују жртве последњег напада Боко харама и да сахране тела. Угледали су Монику и подигли је из јарка, али она се на њихово запрепашћење помакла. Користећи знакове тражила је

воду. Један полицајац јој је дао да пије, али вода је процурила кроз посекотину у њеном грлу.

Полиција ју је пребацила у локалну болницу, где је била подвргнута бројним операцијама. Лекари су извршили трахеотомију и уградили јој уређај у грло како би могла да дише; кад би прстом прекрила рупу на канили, могла је чак и да говори шапатом.

Добро се сећам дана кад сам упознао Монику. Глас мученика ме је послао да видим како да јој пружимо медицинску помоћ. Био сам дубоко дирнут причом о убиству њеног мужа, дивљем нападу на њу и храброшћу с којом су обоје показали своју веру у Христа. Мој колега с клинике *Мауо* у Америци прегледао је њену историју болести, а ја сам припремио питања за наш разговор и документовао њене повреде снимцима. Осећао сам велик терет на срцу због ње и борио сам се да нађем прави начин да почнем разговор.

На крају сам се усудио да јој поставим једноставно питање: „Моника, какав је твој однос с Господом? Како се то променило након овог ужасног искуства?”

Никад нећу заборавити њен одговор. Пре него што је уопште могла да говори, дубоко је удахнула, затим је кажипрстом затворила рупу на канили тако да ваздух може да прође кроз њене оштећене гласнице. Коначно је, храпавим гласом, којим је управљао уређај у њеном грлу, прошапутала: „Гледам у вечност.” Склонила је прст, још једном дубоко удахнула, а затим наставила: „Гледам у Исуса.”

Задиханим, болним шапатом, Моника ми је рекла да је пре напада себе и свог мужа сматрала „добрим” хришћанима. Али бринула је више о томе како да купи нову хаљину и да вредно радећи уштеди новац за куповину доброг аута или куће. Сада, након смрти мужа и сопственог чудесног избављења, хтела је сав свој живот да посвети служењу Исусу. У ствари је, убрзо након коначне операције, заједно с Гласом мученика започела

опасну, храбру службу пружања помоћи другим удовицама које су изгubile мужеве у нападима, као што је био онај Боко харама. Два пута је Глас мученика морао да је пресели јер јој је живот био у опасности.

Желео сам да људи у мојој ћелији сазнају за Моникину причу јер је то моћно сведочанство вере у Исуса Христа, па сам почео да је причам. Међутим, чим сам описао како је тело њеног мужа обезглављено, чланови ИСИС-а су ме зауставили. Фармацеут – интелигентан човек који је имао младу ћерку – почео је да се смеје. Био је то узнемирујући, зао, раздраган звук који никад не бих могао ни хтео да имитирам и знао сам да више никад не треба у својој ћелији да говорим о прогону хришћана који су вршили борци ИСИС-а. У ситуацији у којој бих очекивао барем минимум људског саосећања за жену која је изгубила мужа на тако ужасан начин и која је такође била тешко повређена, ти млади, образовани чланови ИСИС-а су се уместо тога смејали и клицали: „Алаху акбар!”

* * *

Касно ноћу, чуо сам како се моји цимери моле за муцахединске герилце који су се борили у Либији, Ираку и Сирији. Говорили су арапски, али успео сам да одгонетнем довољно речи и фраза како бих разумео њихове молитве. А молили су се за успех и милост од Алаха, што се разликовало од оних обавезних текстова које су рецитовали током дана. Биле су то њихове личне молитве, изражене сопственим речима.

Другом приликом ме је пробудило гласно кијање фармацеута, који због болног запушеног носа није могао да спава. Уместо тога, одлучио је да се моли. Видео сам га на коленима с подигнутим рукама. Низ лице су му текле сузе док се тихо молио да буде ослобођен и да се поново сједини са својом породицом. Ноћима сам гледао друге припаднике ИСИС-а како

су се будили и молили на сличан начин, усрдно узносећи молбе Алаху својим речима.

Охрабрили су ме ти знаци нежности мојих цимера и свим срцем сам желео да упознају Бога. У другим земљама, попут Египта, упознао сам бивше муслиманске екстремисте који су постали верници. Рањивост и људскост које сам видео у тим борцима ИСИС-а улили су ми наду и одлучио сам да многе своје молитве усредсредим на тражење од Исуса Христа да им се открије као Господ, Спаситељ и Бог.

Како су дани пролазили, један мучнији од другог, питао сам се хоће ли Господ променити срца мојих цимера или ћу ја страдати од њихове руке, ту у суданској ћелији.

10

Ни недељу и по дана након хапшења није ми било дозвољено да позовем чешку амбасаду у Каиру или своју породицу у Чешкој. Могао сам само да чекам и молим се. Чекање је било кључни саставни део испитивачке стратегије Службе безбедности. Што дуже мораш да чекаш, претпостављали су, већа је вероватноћа да ћеш одговорити на њихова питања. Новопеченом затворенику попут мене чекање је било мучење. Десет дана је изгледало као неподношљива вечност. Мисли о Ванди испуњавале су сваки део мог ума и знао сам да је била бескрајно забринута за мене. *Да ли уопште зна где сам?* Довијао сам се тако што сам мисли окретао Богу, молио се и очекивао повратак кући.

Моје следеће испитивање коначно се догодило 20. децембра. Одвели су ме из ћелије на први спрат затвора, где ме је сачекао човек ког сам препознао – био је то високо рангирани официр суданске Службе безбедности с аеродрома, човек који је говорио енглески и који је био позван да донесе коначну одлуку о мом хапшењу. Очекивао сам да ме пита за пастора Хасана, брата Монима и муслиманског обраћеника у хришћанство с којим сам разговарао, али уз доказе које је Служба сакупила током присмотре, заједно с избрисаним фотографијама и видеима са SD картице из моје камере, које су успели да врате, очигледно није видео потребу за постављањем таквих питања.

Уместо да ме испита, дао ми је парче папира. Изненадио сам се кад сам видео да је то кратак текст написан на енглеском. Брзо сам погледом прелетео по њему и нисам могао да верујем

својим очима – коначно ћу моћи да позовем своју породицу! Моја жена и деца нису са мном имали никаквог контакта. Најзад ћу моћи да им кажем да сам добро. Срце ми је убрзано тукло, а папир у мојој руци је почео да подрхтава док ме је испуњавао осећај одушевљења и олакшања.

Иследник ми је дао телефон и ја сам позвао једини број ког сам могао да се сетим – мобител моје жене. Имаћу тридесет секунди да одрецитијем само речи с папира и ништа више.

„Само енглески”, инсистирао је официр. „Само енглески!”

Позив је упућен и чуо сам звук звоњења телефона. „Ово је број моје жене”, рекао сам му, „а она не говори енглески. Можда ће дати телефон нашој ћерки.”

Када се позив успоставио, чуо сам Вандин глас. „Ја сам”, брзо сам рекао на чешком, „али морам да говорим само на енглеском.”

„Петр, јеси ли то ти?”, плакала је. Одмах је предала телефон Вави, а ја сам одрецитовао свој текст.

„Добро сам”, рекао сам читајући скрипта. Знао сам да ми глас дрхти и покушао сам да га смирим. „Дошло је до малог неспоразума и ухапшен сам, али ускоро ћу покушати опет да вам се јавим.”

„У контакту смо с амбасадом у Каиру”, рекла је моја ћерка, „и сви се моле за тебе.”

„Добро сам”, поновио сам. „Ускоро ћу опет покушати да вам се јавим.”

На крају позива који је трајао тридесет секунди, заобишао сам скрипта. „Волим те”, рекао сам јој. Чуо сам је како плаче и срце ми се сломило. Тужилац ми је дао знак и ја сам невољно спустио слушалицу. Позив једва да је био довољан да утоли дубоку чежњу моје породице, али барем су знали да сам жив. Осетио сам како ме у грудима стеже и очи ми се пуне сузама док ме је чувар водио назад у ћелију.

* * *

Сутрадан, 21. децембра, у моју хелију је дошао чувар и рекао да имам посетиоца. Та вест ме је шокирала. Посетиоцу није било дозвољено да се састане са мном у згради затвора, па су се чувари спремили да ме пребаце. Осећао сам оптимизам и наду док су ми стављали лисице с тешким ланцима на зглобове руку и gleжњеве. Извели су ме напоље, до минибуса, и ја сам се неспретно попео у возило. За мном је ушло шесторо људи – двојица наоружаних калашњиковима и четворица с мањим пушкама – и кренули смо на четрдесетпетоминутну возњу до зграде која се звала Национални клуб, посебан објекат Службе безбедности у Картуму, окружен лепо уређеним вртовима. Изгледало је као да ме Суданци виде као затвореника високог профила. Лисице су ми урезале дубоке бразде на зглобовима.

Мора да је Служба безбедности знала за предстојећу посету службеника из канцеларије генералног конзула чешке амбасаде, што објашњава онај телефонски позив претходног дана. Били су дужни да му саопште да су ми дозволили да ступим у контакт с породицом. Кад се возило најзад зауставило, чувар који је седео поред мене увео ме је у зграду. Скинуо ми је лисице, али су болни трагови на мојим зглобовима остали.

Службеник је био белац, у оделу с краватом, по имену Штепан Слáма, званичник кога је именовала чешка влада. Радио је у амбасади у Каиру и заступао је интересе чешких грађана у региону. Допутовао је из Египта да се састане са мном. Кад сам сазнао ко је он, толико ми је лакнуло да сам могао да заплачем, а још више сам се обрадовао кад сам схватио да ћемо читав разговор моћи да водимо на чешком.

„Ваша породица зна да сте у притвору”, рекао је господин Слáма охрабрујући ме, „и они су добро.”

Дубоко сам уздахнуо и испричао му о фотографијама и видео-снимцима које је суданска Служба безбедности успела да

врати с мог спољашњег чврстог диска, посебно о видео-запису с Нубијских планина који су ми пустили. Питао сам се да ли ће то закомпликовати случај, па сам тихо изговорио реч Нуба, користећи чешку абечеду. Рекао ми је да ће Служба безбедности предати мој случај суду у року од месец дана и да су прелиминарни извештаји говорили да сам оптужен за кријумчарење тигрове коже.

Насмејао сам се у неверици. Како бесмислена оптужба! *Дали у Судану уопште има тигрова?*

Суданци су недавно подигли оптужнице против једног швајцарског мисионара, неколико Американаца и једног корејског пастора. Била је то још једна група људи ухапшена у последње време у Судану, због различитих врста хришћанског деловања. Те оптужбе су, како ми је објаснио господин Слама, обично биле решаване у року од три или четири месеца. Било ми је драго што то чујем, али сам такође знао да то значи да највероватније нећу бити код куће с породицом за Божић.

Откако сам пре десет дана доспео у затвор Службе безбедности и у хелију с припадницима ИСИС-а, мој пробавни систем био је везан у чвор. За све то време чак ни тоалет нисам прописно користио и стомак ме је болео. Али кад се састанак завршио и кад сам изашао из Националног клуба, осетио сам охрабрење због посете званичника конзулата. Био је срдчан, пријатељски настројен и покушавао је да ме умири, истовремено нудећи реална очекивања у вези с мојим случајем, и ја сам осетио велико олакшање. Било је врло утешно схватити да нисам сам. *Чешка влада зна за моје хайшење. Бори се за мене.*

Вратио сам се у хелију и први пут, у једанаест дана, мој ум и тело коначно су могли да се опусте.

Господин Слама ме је упозорио да ће за моје ослобођење највероватније бити потребна три месеца, али како се приближавала Нова година, по затвору су почеле да круже гласине да ће Служба безбедности ускоро пуштати затворенике у част предстојеће шездесете годишњице независности Судана. Према тим гласинама, прво ће бити ослобођени странци, а онда они оптужени за мање преступе.

Увече, 23. децембра, чуо сам чувара како откључава врата моје ћелије. Осетио сам навалу адреналина, а срце ми се испунило надом.

Је ли шо – шо? Идем ли кући?

Чекао сам да се врата отворе и, на своје велико разочарање, видео сам новог затвореника како стоји у ходнику. Био сам поражен и обесхрабрен. Придошлица је осмотрио собу и поглед му се зауставио на мени. Брзо сам схватио да ће се динамика у мојој ћелији променити.

Абд ел Бари није био виши од метар и по, али је имао најмање сто осамдесет килограма. Имао је хладне очи, тамну косу и браду, и одлично је говорио енглески са савршеним британским акцентом. Ускоро сам сазнао његову прошлост. Био је кријумчар и трговац оружјем, одрастао у Саудијској Арабији, а похађао је универзитет у Великој Британији. Ухапшен је у Картуму због сумње да је био вођа банде која је кријумчарила оружје и поносио се тиме што је снабдевао оружјем борце ИСИС-а у Европи. Куповао је митраљезе за двеста долара по комаду у Јужном Судану и препродавао их у Великој Британији за пет хиљада фунти. Овај уносан бизнис навео га је да остави свој успешан посао у ај-ти индустрији у Великој Британији и да посвети свој живот снабдевању бораца ИСИС-а у Европи.

У почетку се према мени понашао пријатељски, питао ме како се зовем и све о околностима мог хапшења. Али изрази његовог лица, претерана дружељубивост и општа извештаченост, дали су ми разлога да сумњам да има нешто злокобније на уму.

Ускоро сам сазнао од другог затвореника да је Абд ел Бари тражио посебну дозволу да буде премештен у моју ћелију.

* * *

Ујутро 24. децембра пробудио сам се у 3.00 с руком у локви воде. Моје ћебе и одећа били су мокри. Знао сам да у ћелији нема текуће воде; мора да је у неком тренутку током ноћи пукла цев. Погледао сам около и видео да вода прекрива под ћелије.

Толико сам био узбуђен изгледима за скоро пуштање из затвора да сам сада, кад ми је нада била разорена, а породица и даље далеко од мене, почео да плачем и тихо се жалим Господу.

Управо тад сам, у тренутку који никад нећу заборавити, јасно угледао Дањумино лице.

Двадесет осмог јануара 2015, исламски фанатици су упали у мало хришћанско село Нункво, у ратом разореној северној Нигерији. Тринаестогодишњак по имену Дањума Шакара био је у селу кад је напад почео. Он је био типични нигеријски дечак који је живео с мајком удовицом и уживао у риболову и игри с другарима.

Али, у среду у 6.00 ујутро, његов живот се заувек променио. Пробудила га је пуцњава кад је више од хиљаду наоружаних екстремиста прерушених у пастире и уз подршку Боко харама, продрло у његово село и почело да пали куће и убија хришћане. Дањума је бежао да спасе живот, али није могао да побегне побуњеницима с мачетама који су му исекли лице, ископали десно око, одсекли десну руку и гениталије.

У том страховитом, зверском нападу, убијено је двадесет и троје људи, а тридесет осам је рањено. Дањумине повреде су биле тако страшне, да су сељани прошли поред његовог унакаженог тела мислећи да је мртав. Чак су били ископали и гроб за њега. Он је ипак некако преживео. Дошао је свести и почео да плаче и виче. Сељани су га брзо одвезли у најближи

град, удаљен око двадесет и четири километра, где му је пружена лекарска помоћ.

Три месеца касније, иако осакаћен и ослепљен, Дањума није могао да сакрије свој блистав осмех. Млади хришћанин није гајио мржњу према својим нападачима. „Опраштам им”, рекао је, „јер не знају шта раде.”

Након више операција и уз помоћ Гласа мученика, Дањума се вратио у мајчину кућу, али његов живот је сада био сасвим другачији. Из његовог доњег стомака излазио је трајни катетер кроз који је урин отицао у кесу коју је стално носио са собом. Али уместо да умре у нападу, он је преживео да другима прича о Исусу. Његов гроб је, као и Спаситељев, и даље био празан.

Док сам стајао у својој поплављеној ћелији, видео сам Дањуму и он се смешио. Такав је био његов дух. Кад сам размишљао о њему и зверствима која је искусио, осећао сам се посрамљено због притужби које сам носио дубоко у души. Ја ћу, пре или касније, отићи кући. Наставићу са својим лагодним животом, али Дањума највероватније никад неће прогледати, све до своје смрти и васкрсења. Од тог тренутка сам почео да се молим за њега сваки дан.

* * *

Моји цимери и ја провели смо Бадње вече чистећи ћелију и покушавајући да осушимо своје ствари. Добро ми је дошло то одвраћање пажње, јер сам могао да мислим на нешто друго уместо на своју породицу, далеко код куће у Чешкој, како слави Божић – с посебном радошћу ишчекиван дан празновања у хришћанској години. Размишљање о томе како моја породица слави Христово рођење без мене чинило је да се осећам беспомоћно и усамљено. Био је то први Божић који сам дочекао без своје жене и деце. Сетио сам се божићних песама којима ме је научио отац кад сам још био дечак.

Неко време су ме те мелодије у мом уму храбриле, али кад би ме преплавила сећања на породицу и довела ме на ивицу суза, брисао сам их из свог ума као воду која је натопила моју ћелију.

11

Код куће, у Чешкој, моја жена и деца су почели да се суочавају с чињеницом да ће морати да смисле како да руководе нашим финансијама без мене. Али сада је нешто хитније привукло Вавину пажњу. Док је седела за столом у трпезарији и помагала Ванди, отворила је Скајп на свом лаптопу. Изненада је видела да сам ја на мрежи.

„Јеси ли ту?“, откуцала је. Нико није одговорио, али Вава је знала да неко види њену поруку.

„Могу ли да говорим са својим оцем?“, питала је. И даље није било одговора.

„Он је мој отац. Могу ли да разговарам с њим?“, поновила је.

Претпоставила је да се неко пријавио на мој налог и сад је посматра док куца; одједном је осетила као да је електричне иглице боцкају по потиљку. Ако су моји поробљивачи могли да приступе мом налогу на Скајпу, какве су **још** информације могли да добију? Скочила је од стола и зграбила мој ајпод, знајући да на њему има аутоматски приступ мом налогу на Скајпу и имејлу, те је брзо покушала да промени лозинку. Ванда је све то посматрала са забринутошћу, док јој се дубока бразда урезала између обрва. Вава је кликнула на везу да обавести Скајп да је лозинка заборављена и за неколико секунди је у моје пријемно поштанско сандуче стигао линк за њено поновно постављање.

Моја породица је сада надгледала мој налог на мрежи. Убрзо је у моје пријемно поштанско сандуче стигло аутоматско

обавештење. Неко је покушао да промени моју лозинку за Скајп по други пут, и овог пута је порука била **на арапском!**

* * *

Већина чувара у затвору Службе безбедности плашила се припадника ИСИС-а и одобравала им посебне привилегије, као што је међусобно посећивање у ћелијама. У новогодишњој ноћи, док су затвореници с нестрпљењем очекивали да председник Башир помилује неке од оних чије оптужнице нису биле политичке, нашу ћелију је испунила пријатељска атмосфера док смо сви размишљали о радости ослобађања за Нову годину. Абд ел Бари ми је рекао да је разлог за његов премештај у нашу ћелију био слављенички дух, али ја сам и даље сумњао да има скривене мотиве.

Абд ел Бари је почео да ме малтретира и то је сваким даном постајало све горе. Сваки дан кад су нам доносили јутарњи чај, одбијао је да сипа више од два и по центиметра топлог напитка у моју прљаву пластичну чашу. Не само да ми је физички ограничио кретање по ћелији, сатерујући ме у уске углове и застрашујући ме својом агресијом и обимом, већ је почео и да ми командује. „Кад се молимо”, рекао је, „не можеш да стојиш овде. Мораш да будеш тамо.”

Када га више није задовољавало да ме тера да стојим у углу, рекао ми је да током њихове молитве морам да стојим потпуно непомично и да не смем да гледам кроз мали прозор на вратима наше ћелије. „Не можеш да стојиш ни овде”, рекао је. „Иди, стани испред тоалета.” Моји цимери су га сматрали шефом и побринули су се да се повинујем његовим упутствима. Осећао сам да сам сасвим сам и био сам све забринутији за своју безбедност.

Ни у почетку, кад је био пријатељски расположен према мени, нисам му рекао зашто сам заправо био у тој земљи.

Само сам споменуо да сам недавно посетио неке пријатеље у Етиопији и да ми је обезбеђење суданског аеродрома одузело телефон, лаптоп и камеру.

Убрзо сам ипак схватио да је Абд ел Бари пренео моје речи иследнику, чиме је открио прави разлог свог премештаја у моју ћелију: да прикупи информације и побрине се да патим.

* * *

Месец дана раније, непосредно пре него што сам отпутовао у Картум, Ванда и ја смо били у посети мом оцу, који се опорављао од операције сломљене ноге у болници у Јиндрихувом Храдецу, граду на јужној граници Чешке с Аустријом. Тело му је било слабо, али његов ум је био оштар као жилет, чак и у осамдесет деветој години.

Рекао сам му да идем у Судан. „Овог пута у Картум”, уверавао сам га, „не на југ, где је грађански рат.”

„Молићу се за тебе”, рекао је тешко дишући.

Била је прва недеља јануара и ја сам заспао у ћелији грчевитим сном. Сањао сам кућу у којој је живео мој отац. Видео сам своју сестру како марљиво ради у кухињи и спрема храну за чланове наше шире породице која се ту окупила. *Дали ми Господ шаље још једну ѝоруку?*

Кад сам се пробудио, био сам сигуран у две ствари: у том сну нисам видео свог оца и последњи пут кад се наша ширира породица окупила било је на сахрани.

12

Очекивао сам да ће Служба безбедности до прве недеље јануара 2016. предати мој случај суду. Чекао сам тај дан још од састанка с господином Слáмом. Десетог јануара би се навршило месец дана од мог хапшења. Ако до тада мој случај не буде предат суду, знао сам да би то значило да ћу бити ослобођен.

Међутим, како је прва недеља јануара дошла и прошла, убрзо сам схватио да ме је иследник Службе безбедности намерно обмануо лажним информацијама – то ми је била позната тактика, она коју сам препознао из времена прогона хришћана под комунизмом. Осећао сам се фрустрирано и немоћно. Како се службеник чешког конзулата није појавио с добрим вестима до 9. јануара, још више сам се узрујао. „Желим да ступим у контакт са својом амбасадом”, рекао сам чувару. „Желим да назовем своју породицу.” Кад су одбили, одлучио сам да преузmem ствари у своје руке. Почећу штрајк глађу.

Био сам надахнут сећањем на једног свог колегу, аустралијског држављанина, који је, кад је био ухапшен у Северној Кореји, такође започео штрајк глађу. Пошто се радило о старијем човеку, чије стање се у недостатку хране брзо погоршавало, Севернокорејци су одлучили да га пусте. *Ако је штрајк глађу деловао у његовом случају, можда ће и у мом. Ако бугем имао довољно снаге да издржим, можда ће Суданци и мене да ослободе.*

У Судану се штрајк глађу сматра кривичним делом и ја сам разумео озбиљност своје одлуке. Према њиховом закону,

затвореник који ступи у штрајк глађу могао је да буде везан за стуб у дворишту с чинијом хране и чашом воде постављеним поред њега. Ако и даље одбије да прекине гладовање, могао је да буде изведен пред суд и оптужен за наношење штете свом телу. Али био сам одлучан и сетио сам се четрдесетодневног духовног поста свог оца пре више година. Ако је он могао да преживи само на води, онда могу и ја.

Срећом, чувари никад нису прибегли правном поступку против мене и ја осам дана ништа нисам јео. Одбио сам хлеб и чај који су доносили ујутро, као и фул, кувани боб, који су доносили у 11.00. Чак ме ни гара, чорба од куваног кромпира и бундеве, која се служила у поподневним сатима, није доводила у искушење. Било је лакше одбити вечерњи оброк – чинију резанаца звану шерија, јер је слатко јело често било буђаво. Уместо тога, само сам пио воду и гутао ону таблету за главобољу на бази аспирина, коју су чувари редовно доносили у моју ћелију; питао сам се хоће ли ми употреба тог лека на празан стомак изазвати чир. Изгледа да је моја преданост импресионирала моје цимере, припаднике ИСИС-а, који су мој штрајк изједначавали с њиховим верским постом током месеца рамазана, иако је њихово уздржавање од јела и пића трајало од зоре до сумрака, након чега је током читаве ноћи следило преждеравање.

До 13. јануара, четири дана од почетка штрајка, био сам у ужасном стању. Панталоне које су ми већ биле велике, сад су ми стајале на куковима само уз помоћ каиша који сам направио од пластичних кеса за хлеб. Нисам имао снаге ни у уму ни у телу и само сам непомично лежао на поду. Песме које сам некад добро знао почеле су да се губе из моје свести. Сећао сам се само нејасних делова, али ипак сам их уздизао ка Господу – били су то слаби приноси човека на граници колапса.

Чувари су ме превезли у болницу Службе безбедности где је медицинско особље обавило низ тестова. За месец дана боравка у затвору изгубио сам петнаест килограма. Лекар је био веома

љубазан и показао ми је налазе моје крвне слике. Био сам шокиран кад сам видео колико ми је ниво хемоглобина низак. Имао сам анемију и нисам био сигуран да ли је недостатак гвожђа последица неухрањености или унутрашњег крварења. Али с двадесет година искуства управо на том пољу – аналитичкој хемији, хематологији и трансфузији крви – било ми је јасно шта значе моји лабораторијски налази. Игноришући моје протесте, лекар је наредио да ми се да инфузија декстрозе како би ми се повисио ниво глукозе у крви, што је довело до ненамерног резултата – дало ми је довољно снаге да наставим штрајк глађу још четири дана.

Вратио сам се у затвор, али ми је тај низак ниво хемоглобина стално био на уму. Знао сам да ми је засићење крви кисеоником ниско, што је заузврат утицало на мој мозак и сад сам схватао одакле потичу те огромне потешкоће с концентрацијом.

Осећао сам се као да сам ухваћен у замку у клаустрофобичној ћелији, стално окружен непрестаним муслиманским молитвама и рецитовањем Курана на арапском. До тада сам толико запамтио арапског да сам могао да будем мујезин или имам. Иако сам стално имао вртоглавице и нисам могао да се усредсредим, арапске речи су ми се ковитлале по глави. Непрестано сам се бринуо за своју породицу и за то како ће успети да саставе крај с крајем. Било ми је тешко чак и да изразим своје молитве. Ако не будем пажљив, знао сам да могу да изгубим разум.

Седамнаестог јануара сам толико био забринут за своје здравље да сам био принуђен да прекинем штрајк глађу. Престао сам да покушавам да преузем контролу над својом ситуацијом и уместо тога сам све у свом животу – укључујући и то колико ћу времена провести у затвору – предао Господу. Прошло је осам дана од када сам последњи пут јео. Следећег јутра, да би ми повећали тежину и снагу, чувари су почели да ми допуњују доручак с два мала, обична јогурта и два кувана јајета.

* * *

„Алаху акбар” постало је нешто што се готово стално чуло у затворској ћелији. То је део муслиманског позива на молитву и сваки човек га је непрестано понављао током дана, по стотину пута, сваки пут кад су се молили. Затворен у малој просторији, посматрао сам своје цимере док клањају и слушају учење Курана. Усред жамора свих тих гласова и молитви које су се непрекидно понављале, почео сам да бринем за своје ментално здравље и осетио сам снажну потребу да ум окупирам нечим другим, осим њиховим гласовима.

Последњих дана јануара, док су се моји цимери муслимани молили, Господ је почео да ме подсећа на хришћанске песме. Док сам посматрао муслимане како се сагињу лицем до земље, у мени се пробудило сећање на песму коју ме је отац научио кад сам био мали: „Поклониће се свако колено”. Током наших илегалних црквених скупова и учеништва у Чехословачкој, певали смо ту песму спонтано и често, и сада су у затворској ћелији те исте речи почеле да навиру у мој ум. Док су се муслимани молили, ја сам у мислима певао ту песму, изнова и изнова, и то ми је помогло да узвисим име свог Господа. Пет пута дневно, док сам стајао поред купатила, окренут према тоалету, понављао сам рефрен: „Свако колено ће се поклонити, сваки језик ће признати да си Господ само Ти.” Подсећајући сам себе да ће једног дана свака особа савити колена и поклонити се пред **мојим** Господом, почео сам да усвајам вечну стварност своје победе у Христу и мој разум је остао нетакнут. У тренуцима кад сам највише бринуо за своје ментално здравље, Свети Дух ме је подсетио на стих из Посланице Филипљанима 4,7: „И Божији мир, који превазилази свако разумевање, чуваће ваша срца и ваше мисли у Христу Исусу.” (ССП). Он није чувао само моје срце, већ и мој ум.

Током сваког позива на молитву, док су се моји цимери прали водом из ибрика, ја сам систематски славио Бога речима

преузетим из Откривења 4,8: „И та четири жива бића... дању и ноћу без престанка говоре: ‘Свет, свет, свет је Господ Бог, Сведржитељ, који је био, који јесте и који долази.’” (ССП). Ако су та четири жива бића могла да говоре речи „свет, свет, свет” током целе вечности, онда сам знао да ћу и ја успети да их изговарам један минут, или пет, или један сат. Почео сам у свом уму изнова и изнова да понављам тај стих: „Свет, свет, свет је Господ Бог, Сведржитељ!”

Те речи су ме натерале да размишљам о Божијим посебним особинама – о Његовој светости, чистоти, моћи да исцели. „Свет, свет, свет је Господ Бог Исцелитељ.” Почео сам да се молим за исцељење прогоњених хришћана у Нигерији који су недавно повређени током низа напада. „Свет, свет, свет је Господ Бог који ослобађа заточене.” Молио сам се за хришћане у Еритреји, где су неки били у затвору више од десет година. „Свет, свет, свет је Господ Бог”, понављао сам себи изнова и изнова. Знао сам да не могу да певам своје песме наглас, ни да гласно изговарам речи из Светог писма, али свакако сам могао да их певам и изговарам у свом срцу.

Кад сам почео више да се усредсређујем на светост и Божију силу, амање на ужас своје ситуације, динамика у мојој затворској ћелији почела је да се мења нагоре. Моји цимери, припадници ИСИС-а, нису знали да сам почео у себи да понављам те речи молитве и слављења, али током прве недеље фебруара, што сам више певао Богу и узвисивао Његово име, то су они према мени поступали суровије. Пошто сам био једини белац у затвору, моја кожа је постала нарочито погодан и сталан извор подсмеха. „Види како су ти прљаве ноге”, подругљиво су се смејали показујући на моје бледе табане, „и погледај како су наше чисте”.

Моји цимери су постали толико агресивни да им пуко ограничавање мог кретања по просторији више није доносило задовољство. Кад год сам ходао, терали су ме да станем

и сачекам да они прођу. Присиљавали су ме и да сатима седим на поду прекрштених ногу, што је за мене био болан положај, јер нисам био навикнут на тај муслимански обичај.

Такође су ме терали да перем њихов доњи веш и рибам тоалет голим рукама, због чега сам се осећао осрамоћено и понижено. Нису ме пуштали ни да једем заједно с њима. „Ти си неверник”, подсећали су ме. Приморавали су ме да једем из засебне посуде коју су држали поред тоалета. Сваки пут кад је неко од мојих цимера олакшавао бешику, моја посуда је била попрскана капима урина.

Називали су ме разним погрдним именима, а кад нисам успевао да се одмах одазовем на „прљава свињо” или „погани пацове”, одвртали су дрвену дршку с метле и тукли ме њом по глави. Свако јутро сам се будио с новим модрицама и пулсирајућом главобољом.

До сада ми је Господ дао снагу да им не узвраћам док су ме тукли. Кад су ме ударили по десном образу, ја сам им окретао и леви. Наравно, чак и да сам одлучио да им узвратим и да се одбраним од напада, моји напори би били бескорисни против шесторо људи. Није било начина да се одбраним, па сам научио да морам, ако желим да останем жив, да се одазовем на свако име којим су ме називали.

Господ ми је дао посебну милост, не само да им посведочим Јеванђеље већ и да га живим међу њима. Знао сам да то није могао онај стари ја, већ да је то био Христос у мени који ми је то омогућавао. Кад су моји цимери видели да доследно одбијам да одговорим на њихове нападе, њихова мржња и агресија постали су још јачи. Али знао сам да ми, као хришћани, треба да волимо своје непријатеље, да чинимо добро онима који нас мрзе, да благосиљамо оне који нас проклињу и да се молимо за оне који нас злостављају (Лука 6,27-28). У ствари, хришћанство је једина религија која учи своје следбенике да воле своје непријатеље.

Током процеса пријема у затвор Службе безбедности успео сам да задржим венчани прстен, јер се моја телесна тежина током година повећала и више није могао да се скине с прста. Али како сам у затвору наставио да губим на тежини, тако је и мој прст постајао тањи. Почео сам да примећујем како моји цимери гледају у њега.

„Мораћеш да нам даш бурму”, рекли су. „Ако је не даш, убићемо те.” Понекад сам их виђао како оштре ивицу једне од металних посуда и бресе оштрицу вентилатора, да би могли да их користе као ножеве.

Један од мојих цимера био је Либијац који је рекао да је некад био лични телохранитељ Осаме бин Ладена. Једном нам је показао своју ногу која је била сва изрешетана рупама од метака. Такође нам је показао како убити човека с леђа користећи најлон за пецање који је прошверцовао у затвор. Ако се то уради како треба, објаснио је извлачећи најлон из цепа, смрт ће наступити за неколико секунди. Борац ИСИС-а хвалио се да је био међу онима који су обезглавили двадесет једног египатског хришћанина на либијској обали у фебруару 2015. Та егзекуција је била снимљена и видео ју је цео свет. „Могу да убијем било кога за неколико секунди”, рекао ми је, намотавајући најлон за пецање око руку готово несвесно. „Да си Рус или Американац, убио бих те на лицу места.”

Моји цимери, припадници ИСИС-а, сматрали су га херојем, а то што ми је очигледно завидео на бурми, остављало ме је растројеним и са осећајем рањивости. Знао сам да тај човек, ако хоће, у секунди може да узме и мој прстен и прст. Стегнуо сам прсте око дебелог колута од злата, једине опипљиве везе с мојом вољеном женом код куће.

Био сам приморан да седим на поду с прекрштеним ногама, док су се моји цимери претварали да су тим истражитеља који ме испитује о мом хришћанском деловању у Судану. Кад год сам им дао одговор који им се није допао, премлаћивали су ме

песницама. „Реци нам шта си ти!”, вриштали су. „Реци нам да си прљава свиња!”

Изненада је њихово испитивање попримило још страшнији заокрет. Абд ел Бари ме је натерао да клекнем и почео да ме туче крајем дршке од метле – јединим оруђем које су нам стражари дозволили да имамо у ћелији. Сваки ударац је изазивао несносну бол у целом мом телу и ја сам стиснуо зубе под тим батинама.

„Ко су други хришћани који су ухапшени с тобом?”, захтевао је да зна Абд ел Бари, застајући с ударцима. Глава ми је и даље била наслоњена на груди; осетио сам како ми је срце прескочило. *О чему он што говори? Који други хришћани?*, питао сам се. Још један брз ударац у моја леђа, а онда је преформулисао питање. „Одакле познајеш Хасана и Монима?”

Био сам запањен. *Зар су и они ухапшени?* Тело ме је болело, а мисли су ми јуриле сто на сат док сам покушавао да схватим ту информацију. Осећао сам пулсирање у убојима на леђима, али те телесне повреде нису биле тако болне као моја следећа помисао: *Да ли су Хасан и Моним ухапшени због мене?*

Кад сам одбио да одговорим на питања о пастору Хасану, они су ми смрвили прсте дрвеним штапом. Кад нисам хтео да им дам имена других пастора с конференције у Адис Абеби, лупили су тешким вратима тоалета о мој лакат. Оштар, нељудски крик, побегао ми је с усана док је мој мозак покушавао да обузда бол.

Понекад су ме тако немилосрдно тукли, да сам мислио да нећу преживети још један дан. Током следећег испитивања, Абд ел Бари ме је тако силовито ударио ципелом у леђа да сам се питао да ли ми је пукло ребро. Није прошао ни један једини дан да ме моји цимери, припадници ИСИС-а, нису нападали и мучили.

Зачудо, како се мучење повећавало, мој ум је постајао све смиренији. Нисам више бринуо о својој породици код куће, ни о суданској браћи затвореној са мном. У ствари, током тог

периода физичке патње, нисам уопште могао да мислим на своју породицу. Ставио сам их на олтар и могао сам само да узвисим Исусово име над њима.

Кроз ова искуства, ма колико била ужасна, а јесу, почео сам да сагледавам јаснију слику Исуса Христа, који је такође био пребијен и мучен. Сваки пут кад сам био ошамарен, ударен песницом, шутнут, исмејан, мислио сам на Христа и на све оно што је стрпљиво поднео од руку римских војника.

Ако је мој Госјод био сјреман да јоднесе казну за мене, онда ја, као Њејов следбеник, морам да будем сјреман да идем Њејовим сјтојама и да учесјвујем у Њејовим јашњама ради Њејовој имена (Филипљанима 3,10).

* * *

Свако вече су моји цимери, припадници ИСИС-а, настављали испитивање. Нарочито је Абд ел Бари хтео да зна више о хришћанском раду у Судану. Већина мојих одговора није им се допала, па су наставили да ме туку дрвеном дршком метле. Ударали су ме по глави и прстима и забијали ми крај дршке у стомак. Тело ми се грчило од бола, али сам на своје велико изненађење схватио да сам осећао дубок мир у срцу и уму. Чак сам, док су ме тукли, био у стању да се молим за своју породицу.

Изненада сам, на делић секунде, пред очима видео Христа, док су га Пилатови војници тукли трском по глави, о чему читамо у Матеју 27,30. „Господе”, молио сам се, „Ти си овим путем ишао пре мене; тукли су те, распели, и чак си умро за моје грехе.” У трену сам схватио нешто невероватно: био сам свестан да ме моји цимери немилосрдно туку, али нисам осећао бол!

Знао сам да је Господ са мном у ћелији. Касније ћу сазнати да је Бог позвао војску молитвених ратника у моје име – баш у том тренутку. Али тада то нисам знао.

* * *

Једног дана сам седео у хелији и слушао припаднике ИСИС-а како говоре да је моја земља, Чешка, допустила америчкој Цији да мучи Ал Каидине терористе симулацијом давлeња. Схватио сам да су помешали Чешку с Пољском, па сам их исправио.

Инсистирали су на томе да је моја земља, а не Пољска, била та која је дозволила Америци да симулацијом давлeња мучи терористе. „Да ли знаш шта је симулација давлeња?“, питали су ме.

„Да“, рекао сам, „знам шта је то.“

„Добро, али не знаш како је то, па ћемо ти показати.“ У почетку нисам био забринут. Наша хелија је имала мало текуће воде и знао сам да су то празне претње.

Међутим, убрзо сам схватио колико су били озбиљни. Абд ел Бари је убедио чуваре да нас све преместе у већу хелију на нашем спрату, коју су затвореници звали „водена соба“, јер је то била једина просторија у затвору која је имала сталан притисак воде.

Ујутро, 6. фебруара, сви смо пребачени у нову хелију, а моји цимери су ме натерали да перем њихово доње рубље у углу где се налазио прљави тоалет. Окренут леђима, чуо сам шесторицу мушкараца како причају о мени на арапском и почео сам да се бринем. Осама Рамадан, човек ког сам чуо како се молио ноћу неколико недеља раније, очигледно ће предводити симулацију давлeња. Видео сам како пресавија траке тканине исечене с цалабије, једне од дугих муслиманских хаљина. „Треба да кажеш иследнику шта ти радимо“, подсмевали су се. Чак ни у затвору ништа није могло да их спречи да се боре против неверника.

Знао сам да би у мом физичком стању симулација давлeња могла да значи крај мог живота. Не само да сам био слаб од непрестаних батина већ сам сумњао и да имам трајну анемију

и хипоксију. Док су ишли према мени, имао сам неколико секунди да умирим срце и припремим ум за ужасе који ће се десити.

У подне 6. фебруара, док су моји цимери завршавали припреме за моје мучење, човек ког су звали „злобни чувар”, јер је одбијао да испуни њихове захтеве, стајао је пред вратима и слушао. У руци су му зазвеккали кључеви. Брзо је схватио шта се дешава унутра и, упркос томе што никад раније није показао неку бригу за мене, упao је у ћелију.

Бујицом љутитих арапских речи наредио ми је да покупим своје ствари и да пођем с њим. Оставио сам гомилу неопране одеће на поду и док сам, пратећи га, излазио из ћелије, окренуо сам се и видео шокирана и разочарана лица мојих цимера. Мора да се и Данило тако осећао кад су га извели из лавље јаме.

Провео сам једну ноћ у ћелији с два муслимана, световним пословним људима. Та просторија је била нешто мања од претходне, али још прљавија. Првог дана сам им помогао да очисте ту прљаву ћелију, а они су саосећајно поделили са мном своју храну. Кад су видели моје повреде – црне и модре подливе на мојој глави, лактовима и леђима, били су шокирани. Рекао сам им шта ми се догодило док сам био затворен с припадницима ИСИС-а.

Следеће вече сам позван на први спрат на још једно испитивање. Клима-уређај је дувао право у мене и одмах сам осетио хладноћу. На средини мале собе налазио се сто, а за њим су седела два човека. Знао сам рутину. Један ће глумити доброг полицајца, а други ће бити оштрији. Посматрао сам официра који ће водити испитивање. Био је лепо обучен, имао

је јакну и кравату и мирисао је на колоњску воду – била је то арома водице на коју сам се навикао у Судану, где су је наносили у далеко већим количинама него у Европи и Америци. Сео сам на столицу, припремљену за мене, и бацио поглед на сто с полицом и фиокама у којима су се налазили документи. Био сам радознао у вези са испитивањем, питајући се зашто су ме позвали. Најзад сам, од иследника суданске Службе безбедности, сазнао да је мој отац заиста преминуо. Прошло је већ више од месец дана од његове смрти и мада ме је Бог кроз мој сан већ припремио за ту вест, та потврда је дошла као ударац у стомак. Питао сам се како се моја породица носи с губитком. Мисли су ми се вратиле у Чешку, ка њима. Желео сам, више од свега, да будем тамо и да их подржим у том тешком периоду жалости. У мој ум се такође вратило једно сећање које ме је испунило одлучношћу у вези с овим испитивањем и периодом који ћу морати да проведем у затвору, ма колико то трајало.

Наиме, у мислима сам се вратио на прву годину средње школе. Моји родитељи су организовали састанак учеништва у нашем дому. Било је чак педесет људи који су дошли и остали неколико дана у нашој кући, која је имала четири спаваће собе. Дечаци су спавали у једној соби, а девојчице у другој.

Кад се састанак завршио и гости се безбедно вратили кући, сви смо одахнули. Полиција нас није открила, није било рације. Захвалили смо Богу што је све прошло без проблема.

Моја школа је била удаљена само четиристо педесет метара од наше куће, тако да сам сваки дан ишао и враћао се пешке. Једног дана, око две недеље након омладинског састанка, вратио сам се кући и открио да нема никога. То није било сасвим необично; мој брат и сестре били су старији од мене и све троје су се одселили – због посла или студија. Мама је била васпитачица у вртићу, а једина школа у којој је могла да нађе посао, након што су људи сазнали да је хришћанка, била

је удаљена од наше куће тридесетак минута вожње возом. Могла је да предаје и у школи ближе нашој кући, али одбила је да потпише „завет” да ће васпитавати све своје ученике да се држе идеала атеистичке Комунистичке партије. Већину слепоподнева сам је чекао на железничкој станици, па смо заједно ишли кући.

Био сам код куће око један сат, затим два и, кад нико други није стигао, почео сам да се бринем. Да ли се нешто догодило мојим родитељима? Да ли је полиција сазнала за омладински састанак који је био одржан у нашој кући? Јесу ли ухапшени? Треба ли да назовем неког од осталих вођа и упозорим их?

Све више и више ме је обузимао страх, док мој тата није стигао кући касно то вече. Нешто мало после њега, стигла је и мама. Пожурио сам да их обоје загрлим и осетио сам како напетост која се накупила у мом уму и срцу попушта.

Кад смо касније сели да вечерамо, моји родитељи су упоређивали догађаје од тог дана. Тати су пришла двојица униформисаних полицајаца и „позвали га” да пође с њима у станицу.

Што се моје маме тиче, поступак је био још више понижавајући. Два униформисана и два тајна полицајца ушли су у њену учионицу и извели је напоље пред њеним ђацима. Било јој је драго што је барем могла да позове свог мужа. „Привели су ме”, прошапутала је. „И мене”, одговорио је мој тата, пре него што је позив прекинут.

Моји родитељи су одувек знали да је то могуће. Био је то саставни део хода за Христом у комунистичкој земљи, а они су још на почетку свог живота у вери знали за ту цену и били су спремни да је плате (Лука 14,28). Никад нећу заборавити тај разговор за вечером док су моји родитељи размењивали искуства и причали о начину на који су их испитивали, упоређујући питања која су им постављана и одговоре које су давали. Посебно су се присећали како су иследници покушавали

да их саплету и разговарали су о томе који је најбољи начин да се на та питања одговори у будућности. У то време је тај разговор за мене био шокантан. Која то породица седи за вечером и расправља о томе како да се на најбољи начин носи са испитивањем тајне полиције? Нисам знао да ме је тај разговор припремао за ово што ми се дешавало сада.

Касније то вече отац ми је дао једну књигу која ће, после Библије, постати друга по важности у мом животу. Један очев колега донео је од хришћанске браће у Немачкој примерак књиге Ричарда Вурмбранда, *У Божијој илејали (In God's Underground)*, на немачком језику. И данас се јасно сећам кад ми ју је отац предао и рекао: „Треба да прочиташ ову књигу.” Пошто сам течно говорио немачки, прочитао сам је од корица до корица, прекидајући све друге активности. Ричардово сведочанство ме је тада дубоко дирнуло.

А сада, много година касније, док сам седео и слушао како ми тај иследник говори о очевој смрти, поново сам размишљао о страховитом мучењу које је Ричард морао да претрпи и схватио да све то што се догађало мени бледи у поређењу с оним што је он издржао. Затим ме је иследник питао како ми је у затвору.

„Сада ми је боље”, рекао сам, „зато што су ме преместили у другу ћелију.”

„Зашто су те преместили?”

Дрхтавим гласом, нагомиланим емоцијама, испричао сам му о премлаћивањима, о мучењу, о симулацији дављења. Разјарен, иследник је извукао свој мобилни телефон и некога назвао. Разумео сам већи део тог дугог разговора на арапском. Позвао је заповедника затвора и захтевао да му каже како је све то могло да ми се деси.

Кад је завршио разговор, почео је да тражи моје личне податке – иницијале, пуно име и презиме, конкретне детаље, који су могли да значе само једно: Служба безбедности је завршила истрагу и сада би требало да будем пуштен.

Кад је иследник завршио са испитивањем, било је већ веома касно. Спровели су ме у моју нову хелију на четвртм спрату, у којој су оба моја цимера већ спавала. С ђебетом у руци, нашао сам слободно место на поду и покушао да се одморим.

Био сам обузет мислима о оцу и нисам могао да спавам. У ствари, нисам могао ни да лежим. *Можда би требало да устћанем и ходам.*

Док су ми навирала сећања из детињства, био сам испуњен захвалношћу Господу због живота мог оца. Очи су ми биле испуњене сузама, али не од туге. Биле су то сузе радоснице и захвалности на животу који сам живео одрастајући у хришћанској породици и на примеру верности који је мој отац показао својим животом — чак и под прогоном.

Знао сам да ћу једног дана поново видети оца и био сам сасвим сигуран у Божије присуство, ту са мном у хелији.

Изненада је у просторију ушао чувар. „Бетр”, рекао је показујући на моју малу пластичну кесу у којој се налазила одећа, мучећи се, као и сви остали арапски чувари да изговори слово „п” у мом имену (Бетр = Петр), „понеси своје ствари и пођи са мном.” Осећао сам се помало узбуђено, надајући се да је коначно дошао тренутак мог ослобођења.

„И ћебе?”, питао сам.

„Не, не, остави ћебе овде.”

Коначно!, помислио сам, уверен да ме пуштају. Зашто ми иначе не би требало ћебе? За неколико дана ћу бити у Чешкој са својом породицом, сведочићу о Божијој верности током ова два месеца проведена у затвору. Ноћу ћу са својом женом спавати у топлем кревету.

Узео сам кесу и изашли смо из собе. Пратио сам га низ ходник, ка лифту, али из неког, мени нејасног разлога, стали смо пред вратима друге хелије. Одједном сам схватио да сам јако погрешио. Била је то соба с репутацијом — она које се сваки човек у затвору плашио. Много пута сам прошао поред

ње кад су ме водили на испитивање и сад, кад сам стајао пред њеним вратима, осећао сам како ми се крв леди у венама.

Стигао сам у „фрижидер”.

Ушао сам у празну просторију и одмах осетио јак налет хладног ваздуха. Био је ту метални кревет без душека, прекривен осушеном људском крвљу. Тоалет је био прљав, а текуће воде није било. Помислио сам на своје ћебе, јер је према мојој процени температура у ћелији била око десет степени. *Биће ово хладна ноћ.*

Синуло ми је да је мој прелазак у фрижидер вероватно био чин освете чувара које је заповедник затвора укорио због малтретирања које сам претрпео. Осећао сам напетост схвативши да ће ми сада показати да су они овде газде.

Након толико временаведеног у затвору, седа коса је почела да ми прекрива главу, али није је било много па сам обмотао кошуљу око главе, не бих ли се загрејао. Поново сам почео да копам по пластичној кеси и извадио сам онај други пар панталона. Како сам био без јакне, њима сам покрио голе руке.

Целе ноћи сам ходао. Кад бих престао да се крећем, хладноћа је била неподношљива. Пробао сам да седнем на једину столицу у ћелији, али ми је у додиру с металом било још хладније.

Ипак, усред те нелагоде, постојао је скривени благослов: први пут, откако сам стигао у затвор, био сам сâм. *Моју да љоворим наџлас!* Захваљивао сам Господу на свом оцу и питао се хоће ли ме Бог окружити анђелима, као што је учинио током заточеништва Ричарда Вурмбранда. Док сам размишљао о Ричарду и његових четрнаест година у затвору, догодило се нешто чудно.

Необичан осећај, као да ме неко загрће с леђа топлим капутот, прожео је моје тело, а с мојих усана су спонтано сишле речи „Господ мој и Бог мој”. Био је то Господ и Он ме је грејао. Иако је ова самица требало да буде казна, осећао сам да је то моје прво ослобођење унутар затворских зидина! Први пут, после два месеца, могао сам да се молим наглас.

Током ноћи сам чак покушао да певам неке хришћанске песме. Кад сам имао петнаест година, научио сам једну дивну, под називом „Твоја нека је слава” (*Thine Be the Glory*), за коју је музику написао Георг Фридрих Хендл (*Georg Friedrich Händel*). Покушавао сам да је певам и раније, док сам био у ћелији с припадницима ИСИС-а, али никако нисам могао да се сетим више од три-четири речи. Одједном, тамо у самици, с мојим сећањем догодило се чудо. Свети Дух ме је у трену подсетио на прва два стиха те моћне песме. Осећао сам се као песник кад добије инспирацију и пише, пише, све док прелепа, цела песма не буде готова за само неколико минута. Тако сам и ја примао речи док сам певао наглас у вери. Био сам сигуран да су чувари, као и сви затвореници, мислили да сам полудео након само једне ноћи у самици.

Следеће јутро су најзад зауставили доток хладног ваздуха и донели ми ћебе. Помиришао сам га и осетио на њему траг другог затвореника. Знао сам да га је неко други користио током ноћи. Ипак сам био срећан што су ми га вратили.

У то време, три недеље након завршетка мог штрајка глађу, често сам био врло жедан, па сам и сад пошао да пијем воде, али из оближње славине је исцурило само неколико капи. Нашао сам чашу јогурта у својој пластичној кеси, која ми је остала од додатног доручка након штрајка глађу. Попио сам јогурт, а чашу сам употребио за скупљање капљица воде. Трајало је најмање петнаест минута, али је чаша најзад била пуна.

Корак по корак, Господ ми је показао шта даље да радим. Прво сам почео да тражим шта је то што блокира

доток воде. Господ ме је упутио у мрачан угао тоалета где сам нашао главни вентил. Био је затворен и није било ручке помоћу које сам могао да га отворим. Наставио сам да пребирам по смећу на поду, тражећи нешто чиме бих могао да одврнем вентил. Најзад сам нашао комад метала и помоћу њега га одврнуо. Вода је несметано потекла у тоалет и ве-це шоља се напунила. Затим сам нашао мали комад тканине и умочио је у воду која је сада нормално текла из славине. Користећи мокру крпу и затворски карболни сапун, дезинфиковао сам тело.

Чим ми је тело било чисто, усредсредило сам се на собу. Трајало је цео дан, али на крају ми је успело да уклоним кржаве мрље с кревета. Најзад сам сматрао да је довољно чист да га прекријем ћебетом.

Прелазак у самицу за мене је постао нека врста делимичне слободе. Припадници ИСИС-а су је се плашили јер су знали да човек изгуби разум ако тамо остане дуже од недељу дана. Из тог разлога, чувари, који су се из страха повиновали жељама милитаната, никад нису држали борце ИСИС-а у њој дуже од два или три дана.

За мене је, међутим, самица била место на ком ми се памћење вратило. Сетио сам се песама које смо певали за време комунистичког прогона. Почео сам да се присећам и библијских стихова које сам научио напамет кад сам био сасвим млад. Све то се вратило у право време, кад ми је највише било потребно. Трећег дана, Свети Дух ме је подсетио на последњи стих песме „Твоја нека је слава”. Обично је то присећање трајало једну или две недеље по песми, али сам се на крају сетио свих речи многих, многих песама.

Срећом, налети леденог ваздуха у хелији званој фрижидер, нису се вратили.

Да бих повратио снагу, дане сам проводио ходајући – почињао сам у шест ујутро и нисам престајао барем до девет

увече. Израчунао сам да сам сваки дан прелазио отприлике двадесет четири километра и, док сам ходао, молио сам се.

Задивило ме је то искуство заједништва с Богом. Попут Ричарда Вурмбранда, и ја сам осетио стварност Божијег присуства и близину Његове исцелитељске моћи. Месец и по дана, од 7. фебруара до 29. марта, делио сам своју ћелију само с Господом.

Наравно, није свако јутро било ведро и радосно. Често би ми велика туга преплавила срце и ум. Покушавао сам да спавам током дана, али туга је била још тежа кад сам лежао, тако да сам одмах скакао на ноге и настављао свој молитвени ход. Било је дана кад сам морао да објавим: „Господ Исус је мој мир! Господ Исус је моја радост!” Усред своје огромне туге, понављао сам те речи неколико минута док сам ходао по ћелији и све док њихова истина није постала моја стварност.

* * *

У понедељак ујутро, 22. фебруара 2016, затворски чувари су дошли у моју самицу и спровели ме на први спрат. Тамо сам открио да имам неочекивану посету. Чекао ме је стари познаник, иследник Службе безбедности.

„Треба да се обријеш”, рекао је, мрштећи се на моју дугу браду.

„То није овде тако лако”, објаснио сам. Спустио је поглед на моја боса стопала и дао ми моје ципеле из затворског складишта.

„Обуци бољу одећу”, рекао је. Одбио сам, с обзиром на то да је сва моја одећа била слична, а осим тога, знао сам да је она коју сам носио била чиста, јер сам је редовно прао. *Зашто би било важно шћта носим?* Збуњивало ме је то изненадно занимање за мој изглед. *Да ли неко из чешке владе долази у йосетћу Судану? Зашто би иначе било важно како изгледам?* А онда ми је на памет пала мисао која је

била превише добра да би била истинита: *Је ли мојуће да се сїремају да ме љустїе?*

Затворски чувари су ми ставили на руке тешке, мучне лисице и извели ме напоље, комби је био спреман. Шесторо тешко наоружаних полицајаца попело се са мном. Било је ово нешто што сам већ прошао, оног дана кад сам упознао господина Слáму у Националном клубу. Али овог пута је дошло до непријатне промене у процедури. Како не бих видео називе улица на нашој маршрути, један чувар ми је покрио главу дебелом црном капуљачом. Почео сам да паничим јер ме је капуљача спречавала да нормално дишем.

Кад је комби успорио како би се зауставио, а чувар крај мене ми најзад скинуо црну капуљачу, лакнуло ми је кад сам поново видео Национални клуб. Док смо чекали у комбију, приметио сам црни мерцедес како скреће на паркиралиште на ком смо били и ми. Аутомобил је стао и из њега су изашла четворица људи – двојица суданских чувара и двојица белаца који по свему судећи нису били Суданци, а можда су чак били и Чеси.

„Да ли их познајеш?“, питао ме је један чувар.

„Не.“

Чим су та четворица ушла у Национални клуб, и мене су спровели у зграду и одвели у собу у којој су ови чекали. Нису ми се представили, али су објавили да су из чешке обавештајне службе. Уследио је низ чудних питања.

„Да ли сте у контакту с неком страном обавештајном службом?“, питали су.

„Не, нисам“, рекао сам.

„Да ли сте у контакту с неком војном обавештајном службом?“

„Одслужио сам годину дана обавезног војног рока под комунизмом, али не, ништа друго.“

Наш састанак се убрзо завршио и ја сам примио поражавајуће вести: суданска влада ме неће пустити. Уместо тога ће, заправо, мој случај ићи на судански суд. Разочарање ме је готово

сломило. Отишао сам из Националног клуба обесхрабрен и депресиван, и полако сам схватио сву тарапану око моје одеће и обуће. Иследник Службе безбедности хтео је да добијем јасну поруку: једини озбиљан партнер с којим ће преговарати била је обавештајна служба – не дипломате, не конзулат, не чак ни амбасадорка лично.

* * *

Негде средином фебруара, међународни медији су сазнали за моје хапшење, а моја фотографија се појавила на Интерполовој интернет страници, где су ме водили као особу несталу у Картуму. Затим је у суботу, 27. фебруара 2016, док сам ходао по самици у затвору суданске Службе безбедности, моја жена ушла у локалну бензинску пумпу изван Прага. У то време није имала са мном никаквог контакта. Поглед јој је пао на гомилу новина поред врата – викенд издања чехословачких дневних новина ДНЕС.

Срце јој је скоро стало кад је прочитала наслов: „Чеху, ког држе заробљеног у Судану, прети смртна казна.” Не могавши да задржи сузе које су јој наврле, Ванда је купила новине и отрчала у аутомобил, журећи кући да нашој деци саопшти ужасну вест.

15

Недељу и по дана након што сам премештен у самицу, отприлике у време кад се моја фотографија појавила на Интерполовој интернет страници, господин Слáма, службеник конзулата чешке амбасаде, успео је да допутује из Египта да се поново састане са мном. Дрхтавог гласа и са сузама у очима, испричао сам му о мучењу које сам доживео, прво од мојих цимера, припадника ИСИС-а, а онда у леденој хелији.

„Молим вас, немојте ово да кажете мојој породици”, замолио сам га, „јер ће још више бринути за мене.” Чинило се да господин Слáма разуме и климнуо је главом у знак слагања. Кад сам се након тог састанка вратио у хелију, опет сам чуо тихи звук струјања ваздуха и ледена хладноћа је поново испунила хелију. Одмах сам знао да је то освета: официри Службе безбедности су ме кажњавали зато што сам господину Слáми рекао за мучење.

Приликом следеће посете, 10. марта 2016, донео ми је нешто што ме је пријатно изненадило – два писма од моје породице из Чешке, заједно с таблетама, додацима исхрани, које су послали како би ми помогли у борби против анемије. Адреналин је свом силином колао мојим венама, а срце ми је снажно тукло у грудима. Што сам брже могао, отворио сам писма; скоро да сам их у журби поцепао. Прошло је тако много времена од кад сам последњи пут имао контакт са својом породицом. Никад нисам овако очајнички желео да сазнам како су.

Према директивама Службе безбедности, писма су морала да буду на енглеском, па је Вава служила као породични писар. Кад сам почео да читам прво писмо од 1. фебруара, сузе су ми наврле на очи. „Надамо се да ће те ово писмо затећи у добром здрављу”, писала је моја ћерка, „и да се тамо добро брину о теби. Знаш да нам много недостајеш и да стрпљиво чекамо да се ускоро вратиш кући.” Вава је била доброг здравља, а моја жена се вратила на посао након што се опоравила од недавног грипа. По целом телу ми се разлио осећај топлине док сам читао: „Много јој недостајеш и много мисли на тебе.”

Моја ћерка је управо положила завршни испит из интерне медицине. Ако га следеће недеље положи и из гинекологије и акушерства, надала се да ће моћи да се пријави за посао у болници. Лице ми је озарио осмех кад сам сазнао да мој син Петр такође марљиво учи за свој завршни испит 3. фебруара. Након што то положи, почеће да припрема дипломски рад. Био сам поносан на своју децу. Кад бих само могао да будем с њима... Али онда ми је поглед пао ниже на страницу и прочитао сам пасус од ког ми је срце потонуло у стомак.

„Жао нам је што морамо да ти кажемо”, писала је моја ћерка, „да је твој отац преминуо почетком јануара. Провео је Божић код куће, с породицом, али одмах након тога његово здравље се погоршало. Морао је поново да буде пребачен у болницу и након неколико дана тихо је отишао. Било је то 4. јануара.” Погодило ме је поновно спомињање очеве смрти и поново сам био огорчен што је умро неколико недеља пре него што се иследник Службе безбедности уопште потрудио да ми то саопшти.

Наставио сам да читам писмо и открио да се добро старају за све кућне послове. Моја ташта је у то време боравила код моје породице и, мада јој је срце било сломљено због мог хапшења, њено здравствено стање је наставило да се побољшава. Изгледа да је и мој брат некако прихватио очеву смрт, али знао сам да му је тешко јер је он водио главну бригу о тати.

Очи су ми се неколико секунди задржале на писму, а онда сам погледом прешао даље низ страницу. Моја породица је била у контакту с чешким Министарством спољних послова и с господином Слáмом. Крај писма је дошао пребрзо и дубоко ме дирнуо у срце. „Свима нам много недостајеш и сва родбина и пријатељи мисле на тебе. С љубављу, Ванда, Вава и Петр.”

Спустио сам прво писмо и одмах почео да читам друго, датирано две недеље касније, 16. фебруара. „Драги Петр”, почињало је. Руке су ми дрхтале док сам приносио хартију ближе очима. „Заиста нам је драго што смо могли да ти напишемо претходно писмо и што си могао да га прочиташ. Надамо се да си здрав и да немаш физичких ни психичких потешкоћа. Много нам недостајеш и стално мислимо на тебе. Мајка је тужна што ниси код куће, али сви верујемо да ћемо ускоро више знати једни о другима.”

Преко Ваве, Ванда ми је пренела да деца много пате због дедине смрти и да је мој брат уврло дубокој жалости. Сазнао сам да је моја породица била у блиском контакту с мојим сестрама, да се таштино здравствено стање непрестано побољшавало и да моја жена, потпуно опорављена од болести, планира да оде у посету својој рођаци Јани. Ћерка је положила завршни испит из гинекологије и акушерства; чак је добила највишу оцену – 10. Након што је узела неколико слободних дана како би се бринула о породици и помогла у кућним пословима, вратила се марљивом учењу за завршни испит из педијатрије. Био сам сигуран да ће га положити. Син је такође без проблема положио свој последњи испит и успешно окончао семестар. Било ми је драго кад сам сазнао да је моја породица и даље у контакту с Министарством спољних послова и амбасадом Чешке у Каиру, па сам дуго уживао у последњих неколико редова писма: „Сви који те знају непрестано мисле на тебе.”

Током ове посете, коначно ми је било дозвољено да напишем прво писмо из затвора. Дуго сам сањао о овом тренутку,

састављао га у мислима и стално размишљао о томе шта ћу да напишем. Једва сам могао да поверујем да је тај тренутак коначно дошао. Било је тако много тога што сам желео да им кажем – месеци размишљања и молитви, емоција и охрабрења, утехе и објашњења. Али, с обзиром на то да је службеник конзулата седео с једне стране, а иследник с друге, дали су ми само неколико секунди да га напишем, и то само на енглеском. Грозничаво сам размишљао, знајући да морам да будем опрезан с речима. На брзину и великим словима, написао сам Ванди кратко писамце:

Моја грађа!

Ово је само краћак њоздрав из Судана, да ти јавим да сам добро. Хвала ти на два њисма која сам њрочићао у њприсусићу њредставиџа Републике Чешке. Са њном је све у реду и молим се за све вас. Знаѡ да је цео мој случај у Госѡодњим рукама. Добро сам и грађо ми је да сће сви ви добро. Радујем се скором ѡввраћку кући.

*Нека вас Боѡ све блаѡслови,
Пеѡр*

Иследник је фотографисао писмо за своју евиденцију и онда га предао господину Слами. Овај га је савио и спустио у своју актовку. „Видећемо се поново 8. априла”, рекао је и отишао.

* * *

Чак и само један или два дана у „фрижидеру” довољни су да затвореник полуди. Али на велико изненађење чувара, ја сам и даље био при здравој памети, без обзира на вишенедељни

боравак у самици и два дуга периода неподношљиве хладноће. Неочекивано, једног дана је у фрижидер дошао „зли чувар” и ја сам био дубоко дирнут кад сам га угледао. Извео ме је из лавље јаме само тренутак пре симулације дављења коју су ми спремали и ја сам му, са сузама у очима, захвалио што ми је спасао живот. Тихо сам му рекао своју имејл адресу и позвао га да буде гост у мом дому ако се икад нађе у Европи. И он је био дирнут; и из његових очију су потекле сузе.

Током наредних недеља постали смо блиски пријатељи. Кад год је био на дужности, доносио ми је додатну порцију јутарњег чаја или вечерњег obroka. То што сам напокон имао пуну шољу чаја за мене је био емотиван тренутак, јер ми је још увек било свеже сећање на то како су ми припадници ИСИС-а давали мање од два и по центиметра чаја на дну прљаве чаше. Господ ме је подсетио на библијски стих: „Јер ко вас напоји чашом воде у име моје, зато што сте Христови, заиста вам кажем: неће му пропасти плата” (Марко 9,41). Док сам полако испијао топли напитака, захваљивао сам Господу на Његовој доброти према мени. Чак ми је и у самици дао пријатељство тог чувара.

* * *

Двадесет деветог марта, две и по недеље након што сам писао својој жени, један чувар Службе безбедности дошао је у моју ћелију. „Ох, па ти си све очистио”, рекао је пријатељским и захвалним тоном. У ствари, очистио сам ћелију и тоалет тако да сам могао да ходам по поду бос. „Петр, узми све своје ствари и пођи са мном”, рекао је. *Ослободиће ме!*

Гурнуо сам прљаву затворску одећу у пластичну кесу. *Да љонесем ћебе?* Иако ми више неће бити потребно, одлучио сам да га задржим за успомену. Уосталом, био је то поклон од мог љубазног цимера и мој први подсетник на Божију верност, чак и у затвору.

Док сам пролазио ходником, видео сам пастора Хасана и мог преводиоца Монима, који су гледали за мном кроз прозор на вратима оближње ћелије. Први пут сам за њихово хапшење сазнао од цимера, припадника ИСИС-а. „Испитивали” су ме о мом раду и о томе зашто сам у Судану, те су ми рекли да су „моји сарадници” такође ухапшени. Касније сам тек сазнао ко су ти „сарадници”. Једног дана сам кроз прозор ћелије видео пастора Хасана ког су водили низ ходник на испитивање и одмах сам почео да се молим за њега.

Сада, док сам гледао њихова лица иза прозора на вратима, питао сам се кад ћу и **да ли ћу** их икад више видети. Безгласно сам се молио да Бог охрабри, оснажи и заштити моју суданску браћу, надајући се да ће и они ускоро бити ослобођени.

Чувар ме је одвео доле у складиште и вратио ми мој кофер. Отворио сам га и, на своје изненађење, угледао све лекове које ми је породица слала. Чувари су све време то крили од мене, чак и лекове против анемије који су ми очајнички били потребни. Видео сам и тоалет-папир, дезодоранс и колоњску воду које ми је доносио господин Слама приликом сваке посете. Први пут сам све то видео – садржај мог кофера био је диван призор.

Четири месеца сам провео без пешкира, шампона, па чак и жилета. Моју кожу су чистом одржавали само карболни сапун и неколико малих флаша воде. Кад је стражар изашао из складишта, скинуо сам прљаве панталоне и мајицу, ставио их у кофер и обукао чисту одећу – одећу коју нисам видео ни осетио на свом телу скоро четири месеца. Нанео сам дезодоранс и колоњску воду, осмехујући се при помисли да ћу поново видети Ванду.

„Пођи с нама”, рекао је стражар, дозвољавајући ми да понесем кофер. Осетио сам олакшање док сам размишљао о томе да ћу бити пуштен. *Коначно!* Није ми чак ни ставио лисице, само ме је извео напоље у минибус који ће ме, како

сам се надао, одвести на аеродром. Био је 21.00 час и знао сам да *Turkish Airlines* лети из Картума око 1.00.

За само неколико сати поново ћу бити слободан човек.
Најзаг, идем кући!

Погледао сам кроз прозор и видео како на аеродрому авиони полећу и слећу. Али, док се наш минибус приближавао левом скретању које је водило ка улазу на терминал, возач није успоравао. Збуњено сам га погледао, био је усредсређен на пут испред себе. *Шта се дешава?* Осврнуо сам се на аеродром поред ког смо прошли а да нисмо чак ни успорили. Гледајући како нестаје иза мене, у даљини, сасвим сам потонуо, покуњен и потиштен. Ударац у стомак би далеко мање болео од овог тешког разочарања. Све моје наде о повратку породици смањивале су се сваке секунде и на крају су потпуно ишчезле док се пут протезао преда мном.

Неколико минута касније стигли смо пред зграду на којој је стајала ознака „Нијаба Мендола”. Била је то локална полицијска станица у Картуму. Грађевина је била ужасно запуштена и оронула – толико да је затвор Службе безбедности изгледао као палата у поређењу с овим.

Одвели су ме у канцеларију која је врвела од полицајаца и официра Службе безбедности, који су непрестано улазили и излазили. У тој малој просторији угледао сам своју торбу за лаптоп на столу. У мени се поново запалила искра наде. *Довели су ме овде да ми врати моје ствари!* Један човек је пришао столу и посегнуо у торбу.

„Да ли је ово твој рачунар?”, питао ме је стављајући га на сто.
„Јесте”, рекао сам с нестрпљењем и надом.

Он је нешто нашкрабао на листу папира, а онда је узео моју камеру и остале електронске уређаје. Постављао ми је исто питање за сваки комад опреме, а онда је податке уносио у списак. *Ово мора да је процес припреме документације за отиц.*

Међутим, његов следећи потез ми је поново сломио дух. Уместо да опрему врати у торбу, предао ју је неком другом полицајцу у просторији. „Имаћеш прилику да упоредиш затворе и оцениш који је најбољи”, рекао је, злобно се смешкајући.

У том тренутку сам схватио да немају намеру да ме одведу на аеродром. Одвели су ме у собу за испитивање у коју је неколико минута касније ушао један човек и објавио: „Сад си пребачен код нас, а ми ћемо пажљиво да припремимо твој случај, пре него што буде предат суду.”

Генерал Службе безбедности ушао је у собу. Препознао сам његову карирану јакну и сетио се како ме је испитивао на аеродрому у Картуму. Кад ме је видео у чистој одећи, почео је да се смеје. Погледао је у моје збуњено лице и насмејао се још гласније. Беспомоћно сам га посматрао како ужива у том тренутку, немоћан да учиним било шта, осим да чекам. Њихова игра – покушај да ме наведу да помислим да ћу бити пуштен – била је успешна.

16

Невољно сам скинуо чисту одећу, не знајући кад ћу је поново видети, и пресвукао се у ону прљаву, затворску, коју сам спаковао у кофер. Извадио сам ћебе, још неколико додатних одевних предмета, шампон, тоалет-папир и новчаник, у ком су се, на моје изненађење, и даље налазиле суданске фунте. Полицајци су ми дозволили да узмем лекове – суплементе гвожђа и антибиотике – и да их предам у полицијску оставу. Пошао сам за чуварима у примитивну ћелију.

Просторија је била четири и по метра широка и пет и по дугачка. На поду који је био прекривен прљавим црвеним тепихом седело је петнаест људи. Тројица су пушила и дим се ковитлао по ћелији са ионако устајалим ваздухом. Није било довољно простора за ходање па сам раширио ћебе на под и сео прекрштених ногу. Знао сам да у том положају могу лако да добијем крвни угрушак и да ћу, ако се то догоди, вероватно умрети.

Током ноћи је пристигло још затвореника, све док нас није било нагурано више од двадесет на мање од тридесет квадратних метара. Вентилатор је покретао струјање топлог ваздуха који је улазио из јединог прозора у ћелији, а врата су била затворена резом. Били смо збијени једни уз друге, и док је врела кожа мојих цимера додиривала моју, осећао сам се клаустрофобично и прљаво.

Следеће јутро су ме извели из ћелије, спровели кроз полицијску станицу и увели у канцеларију „главног тужиоца”.

Насмешио се, а кад сам сео на кожну софу у његовој климатизованој канцеларији, тражио је од свог помоћника да ми донесе сендвич с пилетином и колу. Дао ми је и да употребим његову грицкалицу за нокте – моје је очајнички било потребно скратити – и кад ме је подстакао да је задржим, ја сам се успротивио и инсистирао да је вратим. „У праву си”, рекао је, „јер кад ти следећи пут буде потребна, више нећеш бити овде.”

Убрзо сам сазнао да је та полицијска станица примала само случајеве из затвора Службе безбедности; била је то само продужена рука суданске Безбедности, али се формално није налазила под њеном јурисдикцијом.

„Сигуран сам да ћеш овде бити врло кратко”, рекао је тужилац. „Ускоро ће све бити решено дипломатским путем и бићеш ослобођен.”

Можда овај затвор ипак неће бити тако лош, помислио сам, верујући речима тужиоца.

Објаснио сам да патим од анемије и да ми је потребан поновни преглед у болници. Следеће јутро је постигао договор у вези с тим и транспортовали су ме у болницу.

Тим објектом је управљало Министарство унутрашњих послова и изгледало је да имају више опреме од болнице Службе безбедности, а можда је чак било и мало чистије. Стао сам на вагу и шокирао сам се кад сам видео да сам изгубио двадесет пет килограма од децембра.

Лекар је урадио више анализа крви и открио да је мој хемоглобин гори него пре. Сада је ниво био упола мањи од нормалног. Сумњао сам да можда имам унутрашње крварење. Батине и свакодневне дозе лека за главобољу на бази аспирина учиниле су то врло вероватним. Да сам био код куће, у Чешкој, лекари би ме већ припремали за трансфузију.

Али овде, у Судану, само су се договорили с полицијом да наставим да узимам суплементе гвожђа које сам сâм морао да платим, и вратили ме у ћелију.

* * *

У наредних неколико дана у нашу загушљиву ћелију доведено је још људи. Сада нас је било око двадесет и четворо. Једно јутро сам се осећао посебно депресивно и молио сам се: „Колико ће ово још трајати, Госпode, док ме не ослобode?” Док сам се молио, приметио ме је један човек из Еритреје, пришао ми и представио се. Имао је сестру која је ишла у еритрејску цркву у Картуму, али осетио сам да он није наново рођени следбеник Исуса Христа. Моје сумње су се потврдиле кад ми је рекао да је ухапшен због трговине људима преко Судана.

Док сам сведочио о Христу њему и другим људима који су привремено пролазили кроз нашу пренатрпану ћелију, почео сам да схватам зашто ме је Бог ставио у тај затвор. Било је то да бих говорио о Христовој љубави људима које под неким другим околностима никад не бих срео.

Једно јутро, у затвор је доведена група од дванаест младих еритрејских мушкараца, две жене и двоје деце. Ухваћени су на либијско-суданској граници. Жене и деца су смештени у мању ћелију насупрот нашој, а дванаесторица мушкараца у нашу, у којој је сада било четрдесет троје затвореника, тако да је стање било све горе. Стешњен тако с другим људима, спавање је било изузетно тешко. Током ноћи, које су биле неподношљиво хладне, ћелија се претварала у велико рвалиште у ком су се људи међусобно шутирали и ударали, не би ли украли неко ћебе.

Еритрејци су били старости од око четрнаест до двадесет четири године. Током дана су се држали једне стране собе, пушили су и жвакали дуван. Муслимани су држали одстојање на другом крају ћелије.

Једног дана, док сам седео у углу и молио се, осетио сам како ми Бог говори. Његов глас се није чуо, али осетио сам како Свети Дух води моје срце и каже ми: „Иди и седи с оним људима и реци им за Исуса.”

Одлучио сам да га послушам и прешао сам на други крај собе. Чим сам сео, двојица Еритрејаца, који су говорили енглески, одмах су почели да ми постављају питања одакле сам и како сам доспео у затвор. Без страха од муслимана, почео сам отворено да им говорим о Исусу Христу. Испричао сам им своје сведочанство и описао им свој пут ка вери, а онда сам их подстакао да приме Исуса Христа за свог личног Спаситеља. Сазнао сам да су ти људи припадали православној цркви, али без икона на зиду које ће пољубити и молити им се, није било никаквог доказа о њиховој вери.

Како се разговор продубљивао, Бог је у моје срце послао свепрожимајући мир. „Сад видим шта желиш да овде радим”, молио сам се. Бог је донео резултате које нисам могао ни да замислим! Еритрејци који су говорили енглески почели су да преводе остатку групе и, током послеподнева и вечери, како се нашем разговору придруживало све више затвореника, **свих дванаесторица** прихватило је Христа за свог Спаситеља.

Следеће јутро је група младих Еритрејаца изведена из ћелије и пребачена у други затвор. Никад их више нисам видео, али моје срце је било испуњено зато што сам знао како је велико дело Бог учинио у њиховом животу и зато што ми је дозволио да и ја будем део тога. **То** је била сврха мог хапшења, најзад сам схватио. **То** је био одговор на моју молитву. У том тренутку се мој ментални склоп променио. Више нисам био забринут за своје здравље нити за безбедност. Бог ме је тамо довео с разлогом, да будем Његово светло, да ширим поруку Јеванђеља. Од тог тренутка надаље, одлучио сам да више не бринем о томе шта ће ми се догодити. Будућност је била у Божијим рукама и тог дана, као и сваког наредног, моја мисија је била да будем Христово светло, без обзира на то колико је мрачна ћелија.

Почео сам да сведочим Јеванђеље свакоме кога би ми Бог послао на пут. Морао сам да будем оштроуман кад се радило о муслиманима. Неки међу њима били су поверљиви људи

Службе безбедности, доушници тајне полиције, и пренели би им све информације које би им помогле у истрази о мени.

„Ох, ти си Американац”, рекли су након што су ме чули да говорим енглески. Знао сам да ће покушати да прикупе информације о мени и ухвате ме у замку, па сам обично одговарао: „Не, нисам Американац. Ја сам Чех.” Шпијуни су били свуда, али ја сам научио да их препознам по мноштву њихових подозривих питања, а моје сумње су обично биле потврђене кад би они били уклоњени из наше пренатрпане ћелије након само неколико дана.

Кад је број људи достигао четрдесет, постао сам захвалан што је плафон био релативно висок. Да је био нижи, нисам сигуран да би ико од нас преживео. Недостатак простора постао је акутан проблем, посебно током дана кад је температура расла а ваздух у ћелији био спаран. Знао сам да је морало бити око четрдесет степени. Испред просторије је постојао вентилатор који је спречавао да ваздух потпуно стагнира, али је радио с прекидима и никад нас није хладио. Кад год сам могао, провлачио сам се између ознојених тела да ухватим мало свежег ваздуха на прозору. Такође сам открио да ако ми успе да се пробијем до врата с решеткама, могу да осетим мало поветарца. Више нисам био у могућности да лежим на поду; уместо тога, могао сам само да бирам између седења прекрштених ногу или стајања. Ово потоње је било мање болно, па сам тако проводио већи део дана, стојећи раме уз раме са осталим затвореницима који су били исто толико јадни колико и ја.

Глад је била неумољива и осећао сам како ме непрестано мучи стомак. Сваки дан смо двапут добијали кувани боб. За разлику од фула у затвору Службе безбедности, овај боб није имао укуса. Добијали смо га у једној великој чинији, заједно с пластичном кесом округлог, буђавог суданског хлеба. Био нам је потребан хлеб да захватимо боб, али никада га није било довољно за све нас. С обзиром на то да Суданци користе леву

руку да се оперу након нужде, за јело користе само десну. Пазио сам да и ја захватам храну из заједничке чиније само десном руком, да не бих увредио своје цимере и да не помисле да загађујем храну.

Понекад је први оброк долазио у 11.00, али је било дана и кад је стизао сатима касније. Друга порција боба и хлеба понекад је стизала тек након мрака. Моји суплементи гвожђа морају да се узимају уз храну па сам, кад год сам могао, покушавао да сачувам комад хлеба за јутро, у случају да први оброк касни. Сетио сам се колико је била ужасна храна коју сам јео са цимерима у затвору Службе безбедности, али сада сам очајнички жудео за њом.

У нашој ћелији био је прострт прљав, труо, црвени тепих. Напољу су била два тоалета и чувари су нас двапут дневно откључавали и пуштали да их употребимо. Била су ту двојица чувара који су осећали сажаљење према мени због злостављања које сам трпео и понекад су ме пуштали да идем први, али остали су ме намерно терали да чекам док сви други затвореници не обаве нужду. Изгледа да је у полицијској станици недостатак текуће воде била редовна појава, и ја сам често био присиљен да свој део додам на огромну хрпу измета већ нагомиланог у препуном тоалету. Био је ту и мали комад сапуна, али ако бих пребрзо прао руке, исклизнуо би ми и пао на прљав под.

Током прва три дана мог боравка, тужиоци су ми рекли: „Ако ти се не свиђају ови услови, мораш да поднесеш писану жалбу и покушаћемо да те вратимо у затвор Службе безбедности.”

Помисао на повратак у тај затвор била ми је веома привлачна, па сам питао своје нове цимере да ли да поднесем званичну жалбу. „Што год да радиш, не враћај се”, упозорили су ме. „Навићи ћеш се на ово.”

У полицијској станици сам био само једну недељу, кад је представник из швајцарске амбасаде дошао да провери како сам. Дуго је разговарао с тужиоцима и рекао ми да господин

Слама неће бити у могућности да ме посети 8. априла, како је било предвиђено, али да Швајцарци сада надгледају мој случај.

* * *

Кад сам стигао у Нијаба Мендола полицијску станицу, знао сам да ће судански тужиоци највероватније наставити истрагу, али сам ипак чекао скоро месец дана на то. „Можда ћемо доћи сутра”, стално су понављали. Сваким даном сам постајао све неспокојнији. Обузимала ме је анксиозност док сам се борио са смрадом препуне ћелије и питао сам се да ли ћу икад бити пуштен.

Истрага о мојим „злочинима” коначно је настављена 20. априла. Ушао сам у просторију за испитивање и сео за сто преко пута тужиоца, очекујући иста питања која сам покушавао да изврдам од децембра.

Бацио сам поглед на сто и дебелу фасциклу која је била отворена пред њим и видео списак имена сложених по абеди. Прешао сам погледом преко тог списка и за неколико секунди сам схватио да су то људи који су учествовали на хришћанској конференцији у Адис Абеби. Одмах сам знао да је, осим владиних кртица послатих да шпијунирају конференцију, и један од учесника морао да буде доушник. *Како би иначе суданска влада имала овај сјисак?*

Тужилац је почео да ме испитује о учесницима. „Да ли познајеш Цона Мартина?”, питао је.

Моји одговори су били једноставни јер сам знао да било која информација коју му дам може да инкриминише и мене и хришћане са списка. „Можда га знам”, рекао сам. „Не сећам се. Можда је из Америке?” Учинио сам све што је могуће да изгледа као да сарађујем, а да притом не откријем ниједну праву информацију. Уосталом, тужилац је већ знао одговоре.

„Да ли је тамо био један корејски хришћанин?”

„Колико се сећам”, рекао сам, „можда је тамо био неки Азијат. Не знам.” Питања су се наставила, једно за другим.

Коначно је, знајући да ово испитивање није уродило плодом, затворио фасциклу и устао. Отишао је, а мене су вратили у ћелију.

Током прве посете службеника чешког конзулата, схватио сам да ће вероватно бити потребна три месеца да се мој случај реши. Али до средине априла био сам затворен у Судану већ четири и по месеца.

Кад сам коначно позван на суд, први пут сам чуо оптужбе. Било их је неколико, али само две су се посебно издвојиле у мом уму – оне које су носиле смртну казну. Био сам свестан да је мало вероватно да ће погубити странца, али кад сам чуо те речи, свакако су ме натерале да подигнем обрве. Помислио сам на своју породицу, на то како ће они примити вест о томе да ми прети смртна казна. Могао сам да замислим сузе своје жене, тугу деце и жалост заједнице.

На мене је јако утицала и претња издржавања доживотне казне, што је била врло реална могућност у мојој ситуацији. Мој адвокат ме је погледао и видео бол и страх у мојим очима. Покушао сам да замислим како би било живети до краја живота у суданском затвору, никад више не видети жену, ћерку, сина нити иједног другог члана породице. Неподношљива ми је била и помисао да могу остати још двадесет година у затвору. Најбољи исход, ком сам се највише надао, био је да ме суданска влада осуди на дужину трајања казне коју сам већ издржао и ни дана више. Чинило се да је то честа појава у сличним случајевима у Судану, а ако би се то догодило, био бих слободан човек.

У тим тренуцима сам размишљао о апостолу Петру, и то не само зато што сам носио његово име. Након васкрсења, кад

се срео са својим ученицима, Исус је три пута питао Петра: „Љубиш ли ме?” Размишљао сам о ономе што је рекао након Петровог одговора: „Кад си био млад, опасивао си се сам и ходио си куд си хтео; а кад остариш, ширићеш руке своје и други ће те опасати и одвести куда нећеш” (Јован 21,18). Затвор је био место на које нисам хтео да идем, али у једно сам био сигуран: Господ ме је ту довео, а Он за то има своје разлоге, без обзира на исход.

* * *

Кад сам се вратио из суда, видео сам да су ме чувари преместили из претрпане ћелије у мању, самицу, која је била широка само два метра и дугачка четири. За разлику од мог првог искуства у „самици фрижидеру”, у затвору Службе безбедности, ова је била врела. Плафон је био нижи од оног у ћелији из које сам дошао – толико је био низак да сам могао да га дотакнем – а велике, сиве зидне плочице изоловале су просторију, задржавајући спарну дневну врућину у малом простору.

Такође, за разлику од моје прве самице, ова то није била у потпуности. Преко пута ходника налазила се једна већа ћелија пуна затвореника и кад бих повисио глас, помислио сам, могао бих да причам с њима. Неки од њих су ме подсетили на Хасана и велечасног Куву Шамала, који су такође били на конференцији у Адис Абеби, па сам се још једном помолио за своју суданску браћу.

У малој ћелији је било толико топло да је зној одмах испаравао с тела, тако да су ми на челу и телу остајали кристали соли. Споља је улазила прашина, често сам ујутро морао да је чистим са себе малом метлом која је лежала у ћошку.

Ноћу сам покушавао да спавам на ћебету, али сам се свако јутро будио лицем притиснутим уз црвени тепих, умрљан сваком врстом прљавштине, урином и изметом, који су прекривали под.

Некако сам, чак и у тим тешким околностима, могао брзо да утонем у дубок, миран сан. Необјашњиво, све време у затвору Службе безбедности, као и у полицијској станици Нијаба Мендола, могао сам мирно да спавам.

Понекад сам знао да су моји снови последица уморног мозга и исцрпљене уобразиље. Али некад сам осећао да ми се Бог на тај начин директно обраћа. У једном сну сам видео да ми је враћен пасош. Био је сав похабан и скоро се распадао. *Шта ово значи? Боже, да ли ми говориш да ће време мој заробљеништва бити дуже него што очекујем?*

* * *

Крајем априла, господин Слáма ме је још једном посетио у полицијској станици. Рекао ми је да ће га за неколико месеци чешка влада преместити на нову дужност и да више неће бити стационаран у Каиру. Био сам захвалан на његовој љубазности и утехи коју је пружао мојој породици када је с њима контактирао и молио се да и мој следећи заштитник буде тако предан у пружању моралне и интелектуалне подршке, као што је био он.

Током ове посете, приредио ми је најбоље изненађење до сада – донео ми је треће писмо од моје породице и чешку Библију! Нисам могао да верујем својим очима. Објаснио ми је да је Библија поклон од новог службеника конзулата, на предлог моје породице. Најзад ћу моћи да држим Божију драгоцену реч у рукама и храним се њеним дивним обећањима. Нисам био тако срећан још од хапшења у децембру, а овај гест је, већ сам по себи, још више продубио моје пријатељство с господином Слáмом.

Такође ми је први пут дозвољено да задржим писмо од породице. Након тог последњег сусрета с господином Слáмом пресавио сам писмо, ставио га у Библију, вратио се у хелију

и сео на под да читам. Али без наочара за читање нисам нарочито напредовао, чак ни кад сам шкиљио. Слова су једноставно била преситна.

Два дана касније, коначно сам успео да добијем своје наочаре. Извукао сам и хемијску оловку из свог пртљага у складишту и кришом сам је унео у ћелију. Сад кад сам поново могао да видим, искористио сам рубове писма да забележим своје мисли током читања. Ускоро је писмо било прекривено напоменама из Библије, молитвама и размишљањима која ми је Господ дао. Појма нисам имао колико дуго ће ми дозволити да је задржим, па сам почео халапљиво да учим стихове напамет.

Од 8.00 ујутро до 16.30 или чак до 17.00 часова по подне, у моју ћелију је улазило довољно сунчеве светлости тако да сам могао да читам. Прислањао сам Библију на решетке врата или прозора и читао је што сам дуже могао. Никад нисам био тако гладан Божије речи. Биле су ми потребне само три недеље да прочитам све, од Постања до Откривења. Научио сам напамет сваки стих који ми је посебно привукао пажњу и дотакао ме. Псалми су били нарочито утешни, као и стихови попут оног из 1. Коринћанима 10,13: „Није вас снашло никакво искушење осим људског. А Бог је веран: неће дозволити да будете искушавани преко својих снага, него ће вам заједно са искушењем дати и излаз из њега да можете да издржите” (ССП).

Ускоро сам утврдио план читања Библије. У понедељак је то било Јеванђеље по Матеју, у уторак оно по Марку, у среду по Луки, у четвртак по Јовану. У петак сам био спреман за књигу Дела, а следећег дана сам прелазио на Посланицу Римљанима. Сваки дан сам проучавао нову књигу, а тај интензивни приступ читању дао ми је дубоко ново разумевање целе Библије.

Почео сам да је схватам са сасвим другачијег становишта. Одломци које сам мислио да разумем сада су добили потпуно ново, свеже значење, а они које нисам разумео постали су јасни. Где год да сам је отворио, у Старом завету или у Новом,

Свети Дух ми је откривао дубоку истину из тих стихова. Тајно сам користио хемијску оловку из свог пртљага и писмо своје породице да забележим те дивне новооткривене истине. Сваки дан сам изнова био задивљен што могу толико времена да проведем с Божијом речи и питао сам се зашто имам ту привилегију да не радим ништа осим да је читам.

Баш пред рамазан, у затвор је на практичну обуку стигло неколико младих питомаца с полицијске академије који су говорили енглески. Кад су старији чувари седели на рецепцији и кад нико није гледао, неки кадети су били врло љубазни према мени, те сам имао неколико прилика да им посведочим Јеванђеље.

„Шта то читате?“, питао је млади чувар.

„Читам Библију“, рекао сам.

„Шта је Библија?“

„Библија је Инцил“ (то је арапски назив за Исусово Јеванђеље), рекао сам му.

У разговор се укључио други чувар. „Каква је разлика између Библије и Курана?“, питао је. Управо је то било питање које ми је било потребно да поведем разговор о томе како је Христос умро, те да им кажем да их воли и да је Он једини пут ка Богу. Њих двојица су била пријемчива за Јеванђеље, а на крају разговора су ми рекли да једва чекају да чују више. Био сам усхићен што је Господ наставио да ме користи на тако моћан начин, чак и у затвору.

* * *

Шест недеља касније, господин Слама је стигао на наш последњи састанак. Донео ми је још једно писмо од куће – лично писмо од моје жене које је наша ћерка превела на енглески. Отворио сам га, ставио наочаре и почео да читам.

Драги Петр,

*Прошле недеље смо добили нове информације
о теби: да си могао да прочиташ наша писма.
Споља ћемо ти сада писати чешће.*

*Чувам твоје писмо, често га читам и заиста ме
радује што је написано твојом руком.*

Приметио сам да је Ванда у писмо укључила неколико значајних, сакривених детаља. Након што ме је обавестила о доласку пролећа у Чешку, о добром стању нашег пса и о својим родитељима, написала је: „Редовно нам долази у посету професорица енглеског језика са својим мужем.” Знао сам да се то односи на заменика регионалног директора Гласа мученика за Африку, ког сам обучавао. Он је преузео одговорност за већи део мог рада у Африци док сам био у затвору.

Такође је споменула да ће „ујак који предаје Ванди хематологију поново доћи у посету”, мислећи на мог помоћника у Гласу мученика, Кита, драгог пријатеља ког сам познавао још из времена кад сам радио на пољу медицине а који се сада бринуо за моју породицу и, док сам био одсутан, обављао оно што би иначе биле моје обавезе. Лакнуло ми је кад сам прочитао: „његови пријатељи на северу кажу да су имали пуно снега и да се све забелело”, јер сам знао да је то била шифра коју је Ванда употребила да ми пренесе да су Глас мученика и Китови „пријатељи са севера”, то јест у Северној Америци, очистили све налоге и лозинке који су ме повезивали с њима.

Ванда је завршила писмо речима које су ми узбуркале емоције. Рекла је да се све време моли за мене, да јој недостајем, да ми жели мир и да се нада да ћу ускоро доћи кући. Присећала се свих лепих тренутака које смо провели заједно током година. Рекла је да ме ноћу, пре него што заспи,

чува у мислима и да ми свако јутро кад се пробуди шаље поздраве „кроз први сунчев зрак”.

Писмо није било дугачко и она је додала да се нада да ће, уместо да користи перо и мастило, ускоро моћи да разговара са многим лицем у лице. Али оно што је затим написала подсетило ме је зашто сам се уопште заљубио у њу, зашто ми је запала за око у болници, зашто сам се оженио њоме, зашто је волим свим својим срцем. „Чак и у овој тешкој ситуацији”, рекла је, „нисмо сами. У Божијим смо рукама.” Завршила је писмо речима: „Шаљем ти велики загрљај и много пољубаца. Твоја Ванда.”

У присуству господина Слaме и тужиоца у Нијаба Мендола полицијској станици, било ми је допуштено да напишем друго писмо својој породици, поново на енглеском.

Драћи моји,

Хвала вам љуно на љисмима; веома су ме охрабрила. Драћо ми је да сће добро. И ја сам. Госћод је сћално овде са мном и користи ме за своје Царсћво. Проводим с Њим дивно време и нейресћано се молим за све вас.

Ово искушење није љреко наших снаћа, а Госћод је веран и љраведан и љрићремио нам је излаз. Молим вас, будићће јаки у Њему и верујећће да Он има власћ; Он је шћај који има кључеве од моје ћелије.

Хвала вам на лековима које сће ми љослали у фебруару. Имам их још мноћо. Здравље ми је сћтабилно и љолако накућљам хемоћлобин. Иначе сам у љуној снази и сваки дан љуно ходам љо ћелији.

*Захвалан сам вам на молићвама и не моју
речима да искажем колико вас волим и колико
ми недостајете.*

*Надам се да ћу због свих тих молићви ускоро
бићи ослобођен.*

*Молим вас, позовите сву породицу, пријатеље,
браћу и сестре, као и сараднике.*

С великом љубављу,

*У Њему,
Петр*

* * *

Пастор Хасан и Моним су 5. маја пребачени из затвора Службе безбедности у хелију преко пута моје. Био сам одушевљен, а они су били једнако изненађени што ме виде јер су, како сам сазнао, претпостављали да сам пуштен, кад су ономад, 29. марта, видели да ме чувар у затвору Службе безбедности води низ ходник поред њихове хелије у складиште да узмем свој кофер. Десет дана касније стигао је и пастор Кува.

Прошло је више од месец дана откако сам видео ту браћу и био сам жељан заједништва с њима. Повремено су их полицајци пуштали да стоје испред моје самице и онда смо шапатом разговарали. У мају сам сазнао да је пастор Хасан добио од своје породице Нови завет. Био сам захвалан што сада и он има Божију реч на коју је могао да се ослони и коју је могао да изучава.

Много пута, иако смо били закључани у одвојеним хелијама, међусобно смо се охрабривали библијским стиховима.

Раздаљина између нас била је свега четири и по метра, али је тутњава вентилатора била заглушујућа. „Читајте Римљанима 8,18!”, викао сам, не бринући о томе ко ме чује. „Јер мислим да страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се јавити.” Био је то стих којим сам храбрио своју породицу, а сада сам га употребио да охрабрим и своје пријатеље.

Брат Моним је учествовао с нама у тихим разговорима о Писму, али није довикивао библијске стихове, нити је читао Библију пред другим затвореницима. Кувина и Хасанова породица биле су хришћанске из Нубијских планина, док је Моним рођен у муслиманској породици, те је стога у очима других муслимана, као и суданске исламистичке владе, и сам био муслиман. То је значило да би, ако се открије да је хришћанин, оптужбама за које се већ терети могла да се дода и она о отпадништву за коју је запрећена смртна казна, поред опасности које би га уз то вребале од цимера муслимана. Због тога је у време заточеништва своју веру држао у тајности. У ствари, у претпоследњем затвору у ком смо држани, неки муслимани су тражили од Монима да служи као имам!

Касније су ми Кува и Хасан објаснили да су увек саветовали новообращеним верницима из муслиманских породица да буду опрезни у вези с тим како и када ће својим породицама саопштити вест о својој вери у Христа. То што је био у затвору и под судским процесом још је више компликовало Монимову ситуацију.

Две недеље касније, чувар ми је уручио поклон од службеника швајцарског конзулата. У пакету су биле две флашице шампона и чешки превод књиге Пола Џонсона, *Исус и Његов живојојис из ђера верника* (Paul Johnson; *Jesus: A Biography from a Believer*). Кад сам отворио корице, угледао сам писмо од своје породице, које је било увучено у омот књиге. „Много нас радује што си у бољем стању и што добијаш бољу храну”, прочитао сам.

Наравно, то није било тачно. Тако су им пренели главни тужилац и службеник конзулата након посете у априлу, али у стварности сам био у много горем стању. Оброци су ми смањени с четири пута дневно на два, а ноћу су по мојој ћелији трчали пацови.

Скоро у сваком погледу, услови у овој полицијској станици били су много гори од свих које сам до тада искусио, али с обзиром на то да сам могао да одржавам редован контакт с адвокатом и да користим судански новац који сам имао да купим оно што ми је потребно, швајцарски конзуларни службеник је рекао мојој породици да су се услови у којима сам се налазио побољшали. Утешило ме је сазнање да се моја породица сада неће толико бринути због мене.

Наставио сам да читам и сазнао да се моја црквена породица свако вече у 20.00 часова моли за мене. *Осам увече... баш кад лежем у кревети!* Сад сам знао да су предане молитве моје цркве разлог што сваку ноћ мирно заспим.

У омоту књиге налазило се још једно писмо и кад сам га извукао, обрадовао сам се видевши да ми је и Вава посебно писала. Читајући њене речи остао сам задивљен пред чињеницом колико је одговорности моја девојчица успевала да понесе на својим плећима, док сам ја био затворен у Судану.

Рекла ми је да Петр пише дипломски рад и да је за то оставио довољно времена како не би био под притиском у последњем тренутку. Саопштила ми је и да је оно што сам написао у свом прошлом писму било велико охрабрење за њу. „Цела породица је била охрабрена”, рекла је. „Твоје писмо је дало мами нову снагу.” Био сам усхићен што то чујем. Чак и кад сам био тако далеко, у затвору у Судану, ипак сам могао да подржим своју породицу и донесем им радост.

Приближавао се и Вандин рођендан – први на ком ме неће бити након свих тих година нашег брака. Та мисао ме је растужила, али било ми је драго кад сам сазнао да су

Петр и Вава одабрали савршен поклон за њу. Одлучили су да својој мами купе нови телефон, јер је сада проводила много времена обављајући телефонске позиве. Нисам могао да се не насмејем. Замишљао сам своју ћерку како подучава Ванду да користи нови уређај, ту „новотарију”, како је то Вава описала у свом писму.

Много сам недостајао својој жени и знао сам колико се труди да не покаже те емоције пред децом. „Понекад покушава да их сакрије од мене и брата”, рекла је Вава, „али не успева јој.” Могао сам да замислим Ванду. Видео сам како јој се лице издужи кад је изненада обузме осећај усамљености и беспомоћности. Видео сам како покушава да буде јака због наше деце, док се бори да сузбије бол због мог одсуства. Осећао сам бар мало олакшања што су деца била с њом, правила јој друштво, тешила је и носила терет с њом, и што је могла да се ослони на њих. Да је била сама и приморана да се сама носи с овом ситуацијом, мислим да не би издржала. Ћерка ју је видела како чита Библију и писма Јана Хуса – чешког теолога и црквеног реформатора који је живео у Прагу почетком петнаестог века, готово сто година пре почетка протестантске реформације у Немачкој. Затворен у Костанцу зато што је писао и проповедао против небиблијских неумерености Рима, написао је „Писма из Констанца” док је чекао да буде спаљен на ломачи, што је извршено 1415. А сада су Хусове речи, написане у тамници пре шест стотина година биле охрабрење мојој Ванди док је чекала и бринула за свог мужа – закључаног у затворској ћелији 2016.

Сазнао сам да и други чланови породице, као и пријатељи из наше цркве, такође пружају подршку мојој жени. Знао сам да сигурно сваки дан разговарају с њом и моле се за нас без престанка.

Насмешио сам се при помисли на нашег сина; желео сам да могу да будем код куће и охрабрим га док пише дипломски.

Док сам читао о Вавином напретку, сетио сам се свог првог посла у болници, пре много година. Рекла је да је добила посао у болници у Прагу, али је путовање до тамо трајало око сат времена. Једна од могућности била је да иде аутобусом, али јој је њен вереник, Хонза, понудио свој ауто. „И он је овде од велике помоћи; почео је да залива стабла воћа у башти и сада се на њима појављују мале кајсије. Сви се заједно молимо за тебе и за твоје ослобођење.”

Вава ми је такође рекла да је у свакодневном контакту са особљем Гласа мученика, које је помагало око трошкова. Мора да је претпостављала да размишљам о томе, питајући се како ће моја породица да плаћа хипотеку, води финансије и тако даље. Речи моје ћерке да је „све покривено”, које сам прочитао, биле су изузетно охрабрујуће. Сазнање да је у честом контакту са „ујаком” Китом, који им је „пружао велику подршку”, такође је био одговор на моје молитве.

Обавестила ме је и о здрављу једног од мојих пријатеља, за ког ме је Господ већ подстакао да се молим, а онда је закључила писмо уверавајући ме да је моја породица у сталном контакту с Министарством спољних послова и с амбасадом у Каиру, те да су били у завршној фази да ми обезбеде другог адвоката.

*Не брини за њо, писала је. Негостџајеш ми, оче.
Твоја ћерка Ванда, њвоја жена Ванда и син Пеџир*

Завршио сам с читањем писма и одмах сам позвао чувара да затражим од њега мало папира. Зачудо, сложио се да ми нађе неки лист и ја сам ускоро из затворске ћелије почео да пишем тајно писмо својој породици. Нисам знао кад ћу, па чак ни да ли ћу моћи да га пошаљем.

*Веома ме је охрабрило ваше писмо, посебно
свакодневна молитвена подршка и њост у нашој*

цркви! Сићуран сам да Кишови пријатељи на северу раде исто.

Не моћу да вам опишем колико сам се обрадовао кад сам од службеника амбасаде примио Библију на чешком! Током прве две недеље прочићао сам више од половине! После пет месеци, био сам веома љадан Божије речи! Она ме силно охрабрује, посебно Псалми.

Наш Господ ме учи да будем стрпљив у овој ситуацији (видиће Римљанима 12,12). Као што сам вам писао у претходном писму, Он нам даје снагу да успешно прођемо кроз ово искушење (видиће 1. Коринћанима 10,13). Сваки дан проводим предивно време с Господом. Од 20. априла сам поново сам у ћелији, иако да моћу да читам, молим се и певам наглас. Господ ме подсећа на речи многих песама које сам научио кад сам био млад и живео под комунистичким утјецавањем у нашој земљи.

Када читам Библију и нађем стих који ми је Господ ставио у ум током првих пет месеци боравка овде, осећам се као да сам нашао изгубљени бисер! Много ме је охрабрило и кад сам прочићао одломак из 1. Петрове 4,12-14. Сићуран сам да ће и вас да охрабри!

Такође сам веома захваљан Господу што чујем за одличан успех на судијама наше ћерке Ванге и сина Петра. Заиста се поносим вама, децо! Врло ми је драго што је ваша мама почела

озбиљно да учи енглески с врло добрим учитељем. Биће ти то потребно, Ванда, јер ћеш убудуће, након што ме ослободе, путовати са мном, како више не би бринула за мене!:-)

Физички сам у реду. Осећам се добро и снажно, иако сам изгубио двадесет килограма. Изгледа да је мој крвни притисак нормалан.

Овде се све сјоро креће, па морамо да будемо стрпљиви и да се поуздамо у Господа, јер Он држи кључеве моје ћелије.

Ја сву своју наду полажем у Њега, не у људе. Он има контролу над свим. Сви се налазимо у Његовим љубљеним рукама и царској бризи!

Не моју речима да искажем колико вас све као блато чувам у свом срцу! Много ми недостигајте! Радујем се у нади да ћу вас ускоро поново видети и бити с вама код куће! Све вас чувам у својим жарким молитвама које сваки дан узносим Господу сваки пут кад застанем с читањем Библије. Молим се за све вас и блајосиљам вас (Бројеви 6,24-26).

*С много љубави,
Петр*

Затим сам узео мали комад папира и саставио списак ствари које су ми потребне, као што су разне тоалетне потрепштине, камена турпија за стругање мртве коже са стопала, као и крем

против буђи и бактерија. Савио сам тај комад папира у мали квадрат и чекао посету службеника швајцарског конзулата.

Стигао је пет дана касније, 24. маја. Док су ме из ћелије водили на разговор с њим, држао сам тај квадратић папира у руци и, кад смо се руковали, само сам га пажљиво ставио у његову руку. Кад је отишао, молио сам се за своје писмо и за свој списак, док су кретали на пут у Европу.

18

Температура се у мају и јуну током дана подигла изнад 50 степени, чак и унутар зграде. Ја сам био у малој самици која је претходно била одређена за жене. Био сам захвалан што сам сâм у ћелији, јер сам могао да носим шорц који сам успео да добијем из свог пртљага. Да сам још увек био у већој ћелији, моји цимери муслимани би сматрали да сам непримерено обучен јер су ми се видела колена. Врућина је, у сваком случају, била несносна, и ја сам се чак и у шорцу осећао ужасно.

Двадесет првог маја сам чуо да је у полицијску станицу стигло дванаест чланова забрањене групе за људска права, од којих су три биле жене. Једна од њих, која је дојила бебу, пуштена је истог дана. Девет мушкараца је угурано у главну ћелију. С обзиром на то да сам ја заузимао самицу намењену женама, преостале две су држали у једној канцеларији, пре него што су их преместили у пријемно одељење станице, где су спавале у истој просторији с чуварима који су обично седели и гледали телевизију. Расно разнолика група била је састављена од припадника разних племена. Неки њени чланови потицали су из Баширове владајуће групе, племена Шајгија, мада се нису увек слагали са суданским председником. Била је ту и једна жена из Камеруна, која је била на обуци за рад у канцеларији. Скоро сви остали су били Суданци, високо интелигентни, образовани, с огромним искуством у раду на међународном плану.

Вођа ове групе је имао срчано обољење и гушио се у препуној просторији, па је подмитио полицајца да га пребаци у моју

самицу. Течно је говорио енглески и било ми је драго што имам некога с ким могу да разговарам. Кад су му његови адвокати донели додатну храну – јогурт, сендвиче, кесице чаја – делио је то са мношћом и ја сам три недеље живео у раскоши.

Један други члан ове групе био је репортер који је радио за Међународни кривични суд, што је био врло опасан посао. У Судану је свако ко је био повезан с тим судом сматран издајником, јер је председника Башира баш тај суд оптужио за ратне злочине и злочине против човечности. Репортер ми је рекао да је ухапшен током посете Халафали ел Афифу, након што су суданске снаге безбедности извршиле претрес његове канцеларије. Полицајци Службе безбедности су подметнули хомосексуални порнографски материјал у лаптоп трећег мушкарца, члана те групе. Влада је против свих њих подигла оптужнице због критиковања председника Ел Башира, надгледања избора у Судану и обучавања суданског народа начинима на које могу да се боре за право гласа.

Док сам читао Библију, мој цимер је читао Куран. Међутим, чинило се да је и он, као и остали затвореници у Нијаба Мендоли, био умерени муслиман, а не милитантан попут мојих бивших цимера, припадника ИСИС-а из затвора Службе безбедности. Кад би наишао на неки занимљив одломак у Курану, питао би ме шта Библија каже на ту тему. Сваки дан сам се молио да Господ отвори срце тог човека и открије му се као Спаситељ, Господ и Бог.

Кад је један од полицајаца Службе безбедности схватио да уживамо у данима које проводимо заједно и разговарамо на енглеском, побеснео је и наредио да мог цимера преместе. То је био велики губитак за мене и остатак лета сам био сâм у хелији.

Службеник швајцарског конзулата поново ме је посетио у полицијској станици Нијаба Мендола 12. јуна. Донео ми је још једну вест од моје породице. Сазнао сам да су, кад су примили моје писмо од 19. маја, били „изузетно охрабрени” и, како су рекли: „Плакали смо док смо читали твоје речи!” Моја породица је чак нашла и прочитала све библијске стихове које сам навео. Рекли су да су то „заиста снажне речи које одговарају твојој ситуацији”. Један од њих био је из Луке 18,7: „Па зар неће Бог одбранили своје изабране, који дању и ноћу вапију к Њему? Зар ће одуговлачити да их услиши?” Били су пресрећни кад су сазнали да сам најзад добио Библију; назвали су то „чудом које је послато с неба” и захвалили Богу за све људе који су учествовали у њеном путовању до мене. И ја сам сваки дан захваљивао Богу што ми је послао животворне речи Писма – речи које су утешиле мноштво мушкараца и жена током векова, који су, попут мене, страдали за Христово име.

Из писма сам сазнао да се моја породица моли за мене, не само у цркви већ и посебно, у осам часова, у време молитве код куће. Пастор наше цркве је у недељу 29. маја одржао проповед која је била нарочито значајна за њих. „Осетили су Божију близину” то јутро и били су заиста охрабрени подсећањем на речи из Луке 18,1, кад је Исус својим ученицима испричао причу о упорној удовици, како би им показао да увек треба да се моле и да не посустају. Док сам читао те речи, и ја сам осетио Божију близину. Подсетио сам се на моћ молитве и чињеницу да без обзира на то где се Божија деца налазе – у ћелији или у светишту – свако од нас може да приступи престолу благодати где ће наћи Оца који нас воли и који сваком од нас, без разлике, поклања пажњу.

„Много нам недостајеш”, стајало је у писму, „и једва чекамо да те видимо. Заиста желимо да што пре поново будеш с нама. Сви ти шаљу поздраве, мисле на тебе и не посустају у молитвама.” Ванда је рекла да се много плашила за мене и да

је била веома забринута, али да јој је, након што је прочитала моје писмо, Божији мир испунио срце. Био сам захваљан што је моја породица могла да ми обезбеди све што сам навео у списку и да ће ми то послати што је пре могуће. Спустио сам писмо и протрљао теме, размишљајући о последњој реченици моје жене: „Силно желимо да будемо сви заједно код куће.” Такође се осврнула на одговарајући библијски стих о Исусовом ставу о страдању у Гетсиманији: „‘Аба, Оче’, говорио је, ‘Ти све можеш. Отклони ову чашу од мене, али нека не буде моја воља, него Твоја’” (Марко 14,36; ССП).

Мој драги пријатељ и помоћник, Кит, додао је своју белешку на крају писма. „И ако страда један уд, с њим страдају сви уди; а ако ли се један уд слави, с њим се радују сви уди” (1. Коринћанима 12,26). Господ ме је преко Кита веома охрабрио, подсетивши ме да и други учествују у мом страдању. Нисам био одсечен од свеукупног тела верника, тела Исуса Христа у овом свету. Не, био сам његов део, његов продужетак овде у Судану. Срце ми је испунило радост због сазнања да су се други хришћани молили за мене док сам патио у том затвору.

Поново сам радосно одговорио на њихово писмо.

Вољени моји,

Писмо које сам данас примио од вас веома ме је охрабрило! Хвала вам за све подстицајне речи и стихове. Прочићао сам целу Библију за три недеље и сада сам почео да је читам по друји љути, тако да добијам много радости (Псалам 62,6), снаге (Псалам 86,16), наде (Псалам 62,6) и утеше (Псалам 94,19) из Писма, посебно из њисалама! Срце ми је љуно захвалности Господу за сву Његову доброту према мени и према нашој љородици. Посебно честито читам Псалам 103,1-6

*са сузама захвалности у очима, и скоро целој сам
ја научио најамејџи. Ситуан сам да и ви у њему
налазити охрабрење.*

*У ствари, тренутна ситуација не може да
се ујореди са славом која ће нам се јавити
(Римљанима 8,18). И даље се молим за све
вас, посебно у Духу, јер Он посредује за нас
неизрецивим уздасима према Божијој вољи
(Римљанима 8,26-28). Такође знамо да онима
који љубе Бога све иде на добро!*

Застао сам да размислим како да им кажем за прилике које
имам да посведочим Јеванђеље људима у ћелији близу моје,
али користећи шифрован језик који полицајци неће разумети.
Сетио сам се стиха из приче о сејачу – „семе посејано на
доброј земљи”.

*У прошле три недеље поново сам искусио
Ефесцима 6,15. Молим се да се ускоро дојоу
Маџеј 13,23.*

* * *

Посете службеника швајцарског конзулата и господина Сламе
у полицијској станици наставиле су се и током лета, а преко
њих сам могао и даље да шаљем и примам писма од жене,
ћерке и сина. Службеник швајцарског конзулата ми је донео
и пакет од породице, пун свих потрепштина које сам тражио.
Непрестано сам био задивљен тиме како се Бог бринуо за мене.

У следећих месец и по дана Вава је завршила студије
медицине и постала лекар, а мој син Петр је дипломирао. Био
сам тужан што сам пропустио те важне тренутке у њиховом

животу, али пошто сам знао да Господ има своју сврху за моје заробљеништво, био сам сигуран у Његов план за живот моје породице. Бог нам је изнова и изнова показивао своју верност и знао сам да нас неће сада напустити. Дан Вавиног завршетка медицинских студија било је нешто што сам видео у оном мучном сну који је предсказао моје хапшење три године касније. Тај сан се сада обистинио, прво кад сам видео врата затвора Службе безбедности и сада кад сам заиста пропустио дан кад је дипломирала. И ево, пропустио сам и синовљев.

Приликом једне од својих посета, господин Слáма ми је донео још један пакет од породице, а у њему је била песмарица. Био сам пресрећан кад сам угледао ту драгоцену књигу. *Прво Библија, а сад и џесмарица – какав блајослов!* Као и обично, потписао сам се у присуству службеника конзулата да сам примио све те ствари, али сам био схрван кад ми тужилац није дозволио да их понесем са собом у хелију. Вратио сам се у њу празних руку и дубоко фрустриран.

Касније тог дана, дошао је један од питомаца полицијске академије и саопштио ми да главни тужилац тражи да дођем у његову канцеларију. Кад сам ушао у собу, видео сам да прегледа сваку ствар из мог пакета. „Шта је ово?“, питао је држећи песмарицу.

„То је збирка песама.”

„Знаш ли да певаш?”

„Наравно”, одговорио сам.

„Онда ми отпевај неку песму”, наредио је. Био сам решен да максимално искористим ову прилику да посведочим Јеванђеље тужиоцу и питомцу, па сам одлучио да отпевам дивну песму коју ми је Свети Дух ставио у срце током прве ноћи у самици: Хендлову „Твоја нека је слава”. Отпевао сам прва три стиха, а тужилац и питамац су слушали.

Завршио сам с певањем, али нисам хтео тако брзо да одустанем, па сам почео да говорим. „Дозволите ми да вам

кажем о чему се ради у овој песми!”, рекао сам и посведочио Јеванђеље тој двојници људи, захвалан што сам добио још једну прилику да предочим муслиманима истину о Исусу Христу. Кад сам се вратио у ћелију, насмешио сам се. Ово искуство је учинило да се осећам као Израелци након што су одведени у ропство у Вавилон: „Онде искаху који нас заробише да певамо, и који нас оборише да се веселимо: ‘Певајте нам песму сионску’” (Псалам 137,3). Знао сам да ћу певати онолико дуго колико ми Господ то буде дозволио.

Осамнаестог јула, након посете службеника швајцарског конзулата и његовог новог колеге, написао сам још једно писмо породици у којем сам их охрабрио да остану чврсти у вери у нашим недаћама и да памте да не страдамо узалуд, јер Бог има велику сврху коју остварује кроз наш бол. Рекао сам им да сам добро и да се непрестано радујем у Господњем присуству док ово време у затвору користим да проучавам Његову реч. Од 1. маја прочитао сам Стари завет три пута, а Нови сам читао пети пут. Па ипак, Господ ми је и даље показивао нешто ново!

Нашао сам велик извор мира, радости, снаге и наде у захваљивању Господу, чак и за ову тешкоћу, јер Библија каже да у свим околностима треба да Му захваљујемо (1. Солуњанима 5,18). Подсетио сам своју породицу на то да док чекамо на Господа треба чврсто да стојимо у вери и да будемо одважног срца (Псалам 31,24), јер верујемо да нас чврсто држе и штите Његове љубљене руке (Псалам 139,5). Једино Бог има контролу над свим, не ми. Господ има свој начин на који ће испунити своју тајанствену, суверену вољу. Чак и кад то не можемо да видимо или разумемо, наша срца треба да Га хвале у свакој ситуацији, да Га славе јер нам притиче у помоћ (Псалам 109,30-31).

Било је дивно знати да је Бог активно деловао, док сам ја седео у ћелији и чекао. Он може да окрене срца људи који

су на власти у Судану куда год Он хоће (Пословице 21,1). Док ми трпимо ову невољу, Он нам верно помаже, чува нас и теши, да бисмо ми једног дана могли да утешимо друге који се суоче са истом ситуацијом (2. Коринћанима 1,3-7). У писму сам подстицао своју породицу да се сете да ће нам ова кратка и лака невоља, иако тренутно болна за све нас, донети вечну славу која је неизмерно надмашује (2. Коринћанима 4,17-18).

„Увек сте ми у срцу и мислима”, написао сам на крају писма. „Све време се молим и захваљујем Богу за вас и једва чекам да вас све ускоро видим код куће и да будем с вама!”

* * *

Упркос томе што сам уживао у проучавању Библије у самици и могућности да певам предивне песме вере, понекад су моје срце и ум опседали тренуци туге и самосажаљења. Иако сам већ научио како да превазиђем та осећања, објављујући да је Господ мој мир и радост, те емоције би ме понекад ипак преплавиле.

Једно послеподне, док сам се препуштао самосажаљењу, мисли ми је изненада прекинула визија на зиду моје ћелије. У једном кратком трену угледао сам лица тројице еритрејских пријатеља. Били су то Хајле Најзги, др Кифлу и Кидане Волду, вође хришћанских цркава које сам упознао пре више година кад сам био у Еритреји. Сви су још увек били у затвору због свог хришћанског сведочења и црквених активности. Највероватније су безброј својих затворских дана провели заробљени у транспортним контејнерима у којима је дању било несносно вруће, а ноћу ледено. Страдали су у затвору већ **дванаест година**.

Брзо, како је и дошла, слика је нестала, али је порука коју ми је Господ послао остала јасна: „Зашто се жалиш? Зашто се сажаљеваш? У затвору си тек нешто више од шест месеци – а види њих! Шта мислиш, како је сада твојој браћи из Еритреје?”

Од тог дана сам укључио ову тројицу драгих пријатеља у своје жарке молитве, тражећи од Господа да буде с њима у њиховим патњама. Током заробљеништва, Господ ме је подсећао на друге хришћанске затворенике, мушкарце и жене из Кине, Северне Кореје и централне Азије. Док сам се молио за тај велики облак сведока (Јеврејима 12,1), за те храбре вернике, мој свакодневни крст је постајао све лакши и лакши.

* * *

Ускоро ме је господин Слáма поново посетио и тада је дошао да се опрости. Било је то његово последње путовање у Судан, пре него што је отишао на нову дужност у Аустралији. Састали смо се у канцеларији главног тужиоца, као и обично — али након неколико минута, тужилац је изненада изашао из собе.

Господин Слáма је брзо устао. Извадио је свој мобител из чепа и гурнуо ми га у руку. „Ево ти мој телефон”, рекао је. „Разговарај са својом породицом.”

Махнито сам укуцао бројеве. Тридесет секунди сам могао да слушам глас своје ћерке. Само неколико секунди након што сам прекинуо везу, главни тужилац се вратио у канцеларију, а необична ситуација ми је постала јасна: намеравао је да ми дозволи да телефонирам. Био је то леп тренутак благодати усред ужасне ситуације.

* * *

Обележавао сам дан свог хапшења сваког десетог у месецу и питао се кад ће мој случај бити предат суду. *Господе, колико дуго ћу морати да будем овде?* Док сам спавао, Он ми је дао одговор. Крајем врелог месеца јула сањао сам још један сан у којем сам ишао поред неког човека дугим путем који је водио уз стрмо брдо. Тај човек је био новоименовани службеник

конзулата који је почетком септембра требало да замени господина Слáму. Питао сам га о његовом знању арапског. *Боже, да ли ми говориш да ћеш ми послати службеника конзулата који говори арапски и који ће боље разумети шта се догађа на суђењу?* Како се сан настављао а ми ишли даље, почео је да пада снег. *Зашто снег? Боже, да ли ми говориш да ћу уместо у јулу, августу или септембру бити ослобођен у јануару или фебруару?*

Цело лето сам остао у затвору. У функцији је био само један тоалет, а и туш је престао да ради, тако да смо се прали водом из славине. Али након кише, вода је била смеђа и прљава. Зато смо је сипали у канту, чекали да се прљавштина слегне, а затим пажљиво пресипали воду у другу посуду. Процес је био мукотрпан, али неопходан, и до сада се нико од нас није разболео због воде.

Међутим, једног дана сам одлучио да очистим канту која је постала прљава јер је стајала близу тоалета. Недуго затим инфицирала ми се десна рука – она којом сам рибао канту. Инфекција се убрзо раширила по мом телу. Покрила ми је кожу и иритирала фоликуле длака на рукама и ногама. Цело тело ме је ужасно сврбело. Сетио сам се Јова кад му је тело било прекривено гадним ранама од главе до пете, које је стругао са себе црепом, седећи у пепелу (Јов 2,7-8).

Трећег августа је Министарство правде извршило инспекцију Нијаба Мендола полицијске станице. Група за људска права се преко свог адвоката жалила на нехумане услове у затвору и сада је стигао највише рангиран тужилац да се лично у то увери.

Док је пролазио кроз зграду и испитивао стање затвореника, застао је пред мојом ћелијом и погледао унутра кроз решетке на вратима.

„Је ли све у реду?“, питао је. Најзад! Указала ми се прилика да изнесем свој случај.

„Искрено”, рекао сам, „овде ништа није у реду. Држе ме овде већ четири месеца и још увек чекам суђење.” Човек је ћутећи слушао, а онда је отишао.

Следеће јутро је у моју ћелију дошао чувар. „Узми све своје ствари”, рекао је. „Премештамо те у други затвор.” Био сам зачуђен што је тужилац посредовао за мене и брзо сам купио одећу, тоалетни прибор, Библију, песмарицу и наочаре, те изашао из самике.

За неколико минута придружили су ми се пастор Хасан и остали, и заједно смо напустили полицијску станицу. У том тренутку није било важно где ће нас одвести. Било где ће сигурно бити боље него у полицијској станици Нијаба Мендола.

19

Четвртог августа смо нас четворица – пастор Хасан, пастор Кува, Моним и ја – одведени у затворску ћелију у близини зграде суда у Картуму, у којем је судански државни тужилац повео расправу у наше име о лошим условима у Нијаба Мендола полицијској станици. Под његовим надзором су били сви тужиоци у Судану, укључујући и оне који су се бавили само предметима који су им упућени из затвора Службе безбедности. Други затвореници су ми рекли да није волео тужиоце повезане са Службом безбедности који су радили онако како би им наредили иследници Службе. Три сата касније, судија је донео одлуку и ми смо пребачени у мање строг мушки затвор, с нижим степеном безбедности, у граду Омдурман.

Кад смо стигли, видели смо комплекс хангара подељен на два дела. У одељку „Колумбија”, како су га звали, налазило се око хиљаду дилера дроге, пијанаца и лопова који су били присиљени да спавају напољу, у великим хангарима без крова. Кад је падала киша, прашина би се претварала у блато и поплавила би хангаре и свакога у њима.

Мањи „ВИП” одељак је био резервисан за око три стотине затвореника који су углавном били ухваћени у финансијским преварама, на пример у писању чекова без покрића. Ти затвореници су имали посебне привилегије. Било им је дозвољено да спавају на металним креветима и душецима, и биле су им дате пластичне столице уместо преврнутих канти, за седење напољу. Нас четворица смо смештени у тај мањи

одељак. Други затвореници су нам рекли да су муслимански шпијуни посвуда. И ми смо то слутили, јер смо приметили да нас неки затвореници сумњичаво посматрају и да надгледају како проводимо дан.

Здравље нам се погоршавало. Осим што смо имали жестоке опекотине од сунца, које су нам по кожи створиле пликове, настале због боравка у хангарима под ведрим небом, пастор Хасан је патио од чира на дванаестопалачном цреву, а пастор Кува се опорављао од тек прележане маларије. Сањао сам о томе да могу да употребим карболни сапун за кожную инфекцију коју сам добио у полицијској станици након што сам опрао канту попрскану изметом, али нажалост, у овом затвору таквог сапуна није било. Чуvari су нам дали све наше лекове и, како је изгледало, нису бринули о томе шта бисмо могли да урадимо с толиком количином пилула, али је стална прашина, блато, зној и уопште лоша хигијена утицала на све нас, а августовско сунце је било неподношљиво.

Група младих из цркве пастора Хасана донела је за нас четворицу пластичне столице, а Хасан је успео за мене да нађе метални кревет за 250 суданских фунти (око 40 долара). Кревет је требало да дође с душеком, али није. Ипак ми је, чак и без душека, било подношљивије да спавам на неудобним металним жицама него на прљавој земљи. Видели смо пацове како јуре међу уснулим затвореницима, тражећи било какве знакове хране у торбама.

Два дана касније, група младих из Хасанове цркве донела је три метална кревета за моје колеге и четири душека. Најзад смо сви имали колико-толико удобне кревете! Ноћу смо моја суданска браћа и ја износили кревете напоље, да спавамо под отвореним небом, даље од нашег тесног боравишта.

У одељку Колумбија, око деведесет метара даље од нас, налазила се мала капела. Било нам је дозвољено да је посећујемо. Била је то прва капела у којој сам био након свих

тих месеци, а други затвореници су ми чак дозволили да два пута у њој проповедам.

* * *

Била је субота, 6. август, и ја сам два дана био у мушком затвору у Омдурману. Посматрао сам за то време друге затворенике који су користили мобителе и звали своје породице. Моји судански цимери су набавили прокријумчарене телефоне за себе, а ја сам искористио преостали судански новац који сам имао да купим кредит и упутим позив с једног од њих. Пошто су моја деца често мењала бројеве, назвао сам онај једини ког сам могао да се сетим.

Осим телефонског позива недељу и по дана након мог хапшења, који је трајао пар секунди и за који су ми дали написан текст, те другог од тридесет секунди с телефона господина Слaме кад је тужилац изашао напоље, последњи пут сам водио дужи разговор с Вандом осам месеци раније, кад сам је позвао преко Скајпа из хотела *Paradise*, пред полазак на аеродром у Картуму. Кад бих поново чуо њен глас и знао да је добро, био би то ништа мање него чудесни дар од Бога.

Назвао сам број и телефон је зазвонио. А у Чешкој, те суботе увече, Ванда је била усред разговора с нашим сином. Изненада се чудан телефонски број појавио на њеном мобителу. Одмах је препознала да позивни број земље припада Судану. *Ко би то могао да буде?*, питала се. *Можда суданска Служба безбедности?* Јавила се, а у гласу јој се осећала неизвесност. „Хало?”

„То сам ја, Петр!”, једва сам рекао, док ми је глас дрхтао.

Ванди је срце заиграло, претећи да искочи из груди. „Јеси ли ослобођен?”, питала је гласом пуним наде.

„Нисам. Налазим се у затвору у граду Омдурман и могу тајно да користим пријатељев мобител.” Нисам знао колико ће ми

трајати кредит, па сам покушао да добијем што више информација о породици, али Ванда је очајнички жудела за информацијама о мени. На брзину сам јој испричао своја искуства, путовање, и рекао сам јој да знам да Бог има свој циљ због којег ме држи у затвору тако дуго. Слушао сам њене речи, љубав у њеном гласу, уживао у лакоћи с којом смо разговарали и осећао сам се као некад кад сам ишао на уобичајена путовања у Африку – као да се ништа није променило, као да ускоро идем кући и састаћу се с њом на излазу из аеродромског одељења за пртљак.

Мој кредит је трајао двадесет предивних минута и Ванда је на крају позива невољно одложила телефон. Лице јој је озарило широк осмех. Након нашег разговора остала је будна целу ноћ, није могла да спава, срце и ум су јој били преплављени адреналином, радошћу и захвалношћу што је Господ обома остао веран током тог невероватног периода невоље.

* * *

Осмог августа, четири дана након што смо стигли, пришао нам је чувар. „Узмите све и пођите са мном”, наредио је. Нас четворица смо оставили металне кревете и пластичне столице и пошли за њим до камиона за стоку. Он ће нас превести у оближњи затвор Кобер – затвор високе безбедности, на злу гласу по мучењима.

Међутим, на одредишту су нас дочекале изненађујуће вести. Пошто је управник Кобера знао да се наши случајеви још налазе у суду, одбио је да прими било кога од нас док се суђења не заврше. Вратили смо се у мушки затвор у Омдурману истим камионом за стоку, а дочекала нас је салва злобног смеха која је долазила од официра Службе безбедности. По изразу њихових лица, знао сам да ће наћи начина да нас казне што смо им траћили време.

* * *

Три дана касније, у четвртак 11. августа, поново нам је пришао чувар и рекао: „Узмите све своје ствари.” Овог пута смо били сигурни да ће нас трајно преместити с тог места. Официри Службе безбедности су коначно одлучили да иду до краја са својом казном.

Укрцали смо се у сточни камион и чувари су нас возили више од сат времена. Ускоро су моји цимери схватили куда смо се упутили – у затвор Ал-Худа, огроман затворски комплекс далеко изван града. За разлику од претходних затвора у којима су били углавном политички затвореници и људи оптужени за лакше прекршаје, у Ал-Худи су држани они који су починили све врсте злочина, укључујући и организовану крађу, диловање дроге, злостављање деце, силовање и убиство. У пуном капацитету, Ал-Худа је могао да прими и до десет хиљада затвореника.

Питао сам се шта нас чека у новом дому у суданској пустињи.

20

Шофер нас је одвезао дубоко у пустињу, око сат и по вожње северно од Картума, главног града, и северозападно од Омдурмана, његовог побратимског града. Погледао сам из камиона напоље и са десне стране видео смеђи пејзаж који је почео да се уздиже у три брда – Гебу Аба Мера, Гебел Мехајт и Гебел Лејрик. Скрнули смо лево на прашњав пут који је водио кроз велику зелено-белу сигурносну капију, кроз коју смо дошли до улаза у озлоглашен пустињски затвор.

Размере затвора Ал-Худа, смештеног далеко од света, биле су огромне. Комплекс је био подељен на много великих сектора, а сваки од њих на подсекторе, од којих је сваки имао по четири хелије. Свака хелија је била намењена за стотину затвореника. Осетио сам како ми се стомак везује у чвор док су нас изводили из возила и уводили у затвор.

Нас четворица смо били распоређени у сектор 2 и одмах смо почели да се прилагођавамо новом окружењу. Под је био прекривен сивим и беж плочицама, а неколико радника је премазивало унутрашње зидове белом бојом.

Док сам био у Нијаба Мендола полицијској станици, често сам се питао зашто имам ту огромну привилегију да не радим ништа осим да читам Библију. Одговор на то питање, као и схватање да је све то био део Божијег предивног плана, дошао је три месеца касније, на дан кад сам крочио у Ал-Худу.

Прелазак у тај затвор био је испуњен разочарањем које се граничило с тугом. Не само да сам изгубио приватност своје

самице у Нијаба Мендоли, већ сам касније те ноћи открио да је нова ћелија превише мрачна да бих уопште могао да читам Библију. Ипак, убрзо сам сазнао да је Господ ту у пустињи припремио за мене нешто много узбудљивије.

Двојица затвореника, с пријатељским, мирољубивим осмехом на лицу, ушла су у нашу препуну ћелију то исто поподне кад смо стигли у Ал-Худу. „Где су пастори који су данас примљени у овај затвор?“, питао је један од њих. Моје колеге и ја смо полако подигли руке, а они су пришли да нас поздраве. Оно што су затим рекли готово ме је оборило на под: дошли су да нас позову у затворску капелу.

„Капела?“, питао сам с неверицом. „Овде постоји затворска капела?“

„Да, постоји!“, стигао је уз осмех одговор. Ускоро сам сазнао колико је ова вест заиста била добра.

За разлику од затвора Службе безбедности и Нијаба Мендола полицијске станице, где ни муслиманима није било дозвољено да иду у џамију, овај велики затвор их је имао неколико, по једну у сваком сектору, која је служила за популацију од четири стотине затвореника. Сви су слободно могли да иду у џамију. Пет пута дневно, езан је објављивао почетак молитве. Али овде у Ал-Худи, било је и много немуслимана – првенствено хришћана из Јужног Судана, али и анимиста, припадника традиционалних афричких религија. Зато су затворске власти уредиле капелу за немуслимане.

Некад је то била обична ћелија, на другом спрату петог сектора затворског комплекса, која је примала стотину људи. Али кад су из ње изнесени кревети, а зидови украшени плавом латекс бојом, преуређена богомоља је могла да прими скоро две стотине затвореника, па чак и више, ако су сви стајали. Зидови су били прекривени иконама, сакралним уметничким делима, а распеће је висило тачно иза проповедникове главе. У прочељу је стајао дугачак сто, прекривен пластичним столњаком, који је служио

и као проповедаоница и као олтар, а испред њега су биле столице, тако да су затвореници могли да седе током богослужења.

Испоставило се да су људи који су нас позвали у капелу били старешине затворске цркве. Кад смо стигли у Ал-Худу, они су сазвали скуп редовних посетилаца капеле. Традиционални афрички бубњеви најавили су наш долазак и за неколико минута окупило се више од двадесет затвореника, да нас дочекају на првом богослужењу. Старешине су позвале двојицу суданских пастора и мене да дођемо напред и одмах нам упутили изненађујућу молбу, као у Делима 13,15: „Људи браћо! Ако је у вама реч утехе за народ, говорите.”

Суданске колеге су знале за моје тромесечно приватно проучавање Библије у Нијаба Мендола полицијској станици, па су показали на мене. Отворио сам Библију и проповедао из Јована 15,1-10. Био је то одломак о Исусу, правом чокоту, и Његовом Оцу, виноградару.

„Господ нас овде учи о процесу нашег прочишћавања (обрезивања), попут грана”, почео сам. „Понекад боли кад Он прочишћава наш живот.” Затим сам им испричао о Моники Дра, из Нигерије. Присутни мушкарци, хришћани, били су дубоко дирнути овом запањујућом причом и нису могли да верују својим ушима кад сам им рекао како су на њу реаговали милитанти ИСИС-а у затвору Службе безбедности.

Господ ми је дао прилику да проповедам у мушком затвору у граду Омдурман, али био је то само наговештај онога што ми је припремио у Ал-Худи. У тој дивљини, у пустињском затвору, нашао сам оазу за своје тело и душу.

Два дана након нашег доласка, пребачен сам из другог сектора у трећи, где су држани неки од најопаснијих људи. Били су то људи попут Шуквана који је пре десет година био осуђен на седам и по година затвора због ненамерног убиства свог пријатеља у тучи. Био је то окорео човек, борац по природи, чије је тело било прекривено ожиљцима.

Али Шукван је већ три године био следбеник Исуса Христа. Упознао је Господа кроз хришћанска сведочанства својих цимера у Ал-Худи. Иако је одслужио казну за убиство из нехата, одбијен му је излазак на слободу све док не плати судске трошкове у износу од 38.000 суданских фунти (6.300 долара према званичном курсу, што је било око 2.000 по уличном курсу под утицајем инфлације).

Прве ноћи након премештаја, брат Шукван је видео да спавам на поду и тражио је да се заменимо. Легао је уместо мене на под, а мене је пустио да се добро наспавам у његовом кревету. Његово несебично дело представљало је један од најубедљивијих доказа које сам видео о срцу које је смекшала и обликовала љубав Исуса Христа. Људи су у Ал-Худи чекали месецима, понекад чак годинама, да наследе кревет од неког затвореника који је пуштен на слободу, тако да је његова понуда – не очекујући ништа заузврат – била изванредна. Било је то и огромно сведочанство другим муслиманима у нашој ћелији. Раније су га поштовали јер је био изузетно јак борац, али сада су га поштовали још више, због овог дела жртвовања и љубави.

Упркос Шуквановом невероватном гесту, добро проспавана ноћ ми није пуно помогла да се ослободим сталне бриге да ћу остатак живота провести у затвору.

21

У Ал-Худи је све било прљаво осим капеле. Држали смо је изузетно чистом и чак смо неким чуварима додатно платили да једном месечно изврше дезинсекцију димом, како бисмо искоренили комарце. У просторији је било текуће воде, али је притисак био слаб, тако да је за њен нормалан проток у здању била потребна електрична пумпа. Кад је било воде, увек смо користили прилику да напунимо неколико великих буради, да бисмо имали шта да пијемо кад би притисак неочекивано нестао.

Текућа вода у капели омогућила ми је да редовно пуним своје четири дволитарске посуде (које сам затим, балансирајући с њима у рукама да их не проспем, носио у своју ћелију), а тамо је било и купатило у ком сам могао да се оперем. Свако јутро у 7.00, одмах након прозивке, ишао сам у капелу да се оперем кантом воде. Научио сам да морам тамо да одем брзо, пре него што стигну остали затвореници, да ми неко не би украо ствари.

У капели је било пет црквених служби недељно којима су могли да присуствују хришћани из свих средина и деноминација.

Недељом је група Еритрејаца долазила на богослужење. У складу са својом традицијом, изували су се и трипут љубили слике Марије које су висиле на зиду. Исто су чинили и с распећем. Осећао сам терет на срцу посматрајући њихове традиционалне ритуале и желео сам да упознају живог Христа приказаног на иконама, а не само ритуале изграђене око Његове приче.

Једном приликом сам држао проповед из Јована 3,14-15. У том одломку Исус Христос објашњава Никодиму да као што је Мојсије

подигао змију у пустињи и Син човечији мора да се подигне, тако да свако ко верује у Њега има вечни живот. Споменуо сам и причу из Бројева 21. Израелци су лутали пустињом и уједале су их змије. Господ је рекао Мојсију да направи змију од бронзе и стави је на стуб, тако да свако кога змија уједе погледа у ту на стубу и буде излечен. „Тако је и с нама”, рекао сам. „Кад схватимо да смо грешници, морамо да гледамо у Исуса, који је подигнут на крст, да бисмо се спасли. Поглед у Исуса је једини начин да се излечимо и заиста се наново родимо.”

Затим сам споменуо 2. Царевима 18,4 (ССП), стих на који ме је подсетио Свети Дух док сам се мучио гледајући све то хришћанско идолопоклонство, изражено кроз наклоне и љубљење верских симбола на зидовима капеле. У тексту се говори о томе како је јудејски цар Езекија уклонио узвишице, поразбијао стубове и посекао ашере (мотке или дрво којима су се клањали). Разбио је и бронзану змију (звану нехуштан) коју је направио Мојсије, јер су јој све до тада Израелци палили кад. Објаснио сам затвореницима да се, баш као што је бронзана змија на стубу, чија је првобитна намена била да спасе животе Израелаца, постала предмет идолопоклонства, исто догађа и кад ми радије љубимо физичке реплике крста и клањамо се њима уместо Христу.

Након моје проповеди, догодило се нешто невероватно: пришли су ми многи еритрејски затвореници и захвалили се рекавши ми да им је Свети Дух отворио очи и да се од сада неће клањати распећу него Христу и да ће своје животе посветити Њему.

Већина Еритрејаца је била у затвору зато што су илегално ушли у Судан с надом да ће прво отпутовати у Либију, а затим у Европу. Тај злочин је кажњаван захтевом да осуђени плати четири хиљаде суданских фунти или затвором у трајању од три месеца. Многи су брзо пуштани јер су њихови рођаци плаћали откупнину, али неки су морали да одслуже пуну казну.

Од кад сам дошао, Господ ми је верно дозвољавао да проповедам у капели на богослужењима једном недељно, понекад чак и двапут. Знао сам да су на наше службе долазили многи неверници, па је већина мојих проповеди била евангелистичка, али свака трећа је била намењена Христовим вернима. Користио сам те проповеди да их припремим за прогон.

Проповедао сам „Јеванђеље прогона” – поруку о томе да следимо Спаситеља који је страдао и који допушта то и у нашем животу. Исус Христос је умро на крсту и поднео неописиву окрутност да би хришћани могли да се спасу од ропства греха и смрти, и да живе вечно. Као Његови следбеници, и ми ћемо страдати овде, на земљи. А када страдамо за веру, учествујемо у Христовом страдању. Причао сам им о прогону хришћана, о женама као што је Моника и децацима попут Дањуме. Дао сам све од себе да припремим хришћане, затворенике у Ал-Худи, за могући прогон, као и да га схвате у светлу Писма.

Верујем да је то „јеванђеље прогона” право Јеванђеље Исуса Христа.

* * *

Службе у капели су увек почињале на исти начин, у 9.00 часова, пет пута недељно, а оглашавало их је звоно. Пре молитве и проповеди увек смо имали службу слављења. Затвореници су певали традиционалне афричке песме на арапском, а уместо гитара и других западних инструмената, користили су маракас звечке и бонго бубњеве. Бубњеве су направили сами, током Курбан-бајрама, муслиманског празника приношења жртве.

У оквиру тог широко распрострањеног празника, свакој ћелији у затвору дат је заклан ован. Неки хришћани у Ал-Худи одбили су да једу то месо јер су веровали да Нови завет забрањује једење меса жртвованог идолима (1. Коринћанима 8). Ја сам одабрао да се држим објашњења апостола Павла да

можемо да једемо све што се продаје на пијаци, ништа не испитујући ради савести, јер „Господња је земља и све на њој” (1. Коринћанима 10,25-26; ССП). Стога је за мене то месо било поклон од Господа и уживао сам једући сваки грам тих укусних протеина.

Сваки део овна је искоришћен да се нешто направи. Неки затвореници су донели кожу у капелу да направе бубњеве које ћемо користити на богослужењима. Штављење коже је сложен процес. Три недеље је била натоплена натријум хидроксидом, што је испуштало тако несносан смрад да нам је свима била мука, али то је растворило сву масноћу, месо и друге остатке на кожи. Након тога су је затвореници опрали, исекли и осушили на сунцу, а онда је растегли и причврстили на бубњеве.

Слављење је почињало с неколико тихих гласова мале групе хришћана који би певали и свирали бубњеве. Убрзо би их чули други затвореници и придружили се. Песма је постајала све гласнија, ширећи се постепено од ћелије до ћелије и од сектора до сектора, све док хришћани из целог затвора нису славили Бога заједно и долазили у капелу на службу.

Ово је у Ал-Худи био хришћански одговор на муслимански позив на молитву.

* * *

Понекад је долазио католички свештеник који је предводио мису и делио еухаристију, а понекад православни, који је служио врло традиционалну литургију за православне суданске хришћане. Долазили су и проповедници из харизматичних заједница. Они су се молили за чудесна исцељења, па чак су и истеривали демоне, што је уобичајена појава у том делу Африке.

Двојица суданских пастора, који су били затворени са мнош, смењивали су се за проповедаоном заједно са осталима. Они су били део здраве црквене деноминације у Судану, а проповеди

су им се увек заснивале на Библији. Ја сам обично проповедао петком и недељом, али и било ког другог дана кад би ме одредили. Без обзира на деноминацију којој смо припадали или хришћанску традицију, сви смо усредсредили своје проповеди на суштинске елементе Јеванђеља, на значај Библије и на то шта значи бити наново рођен.

Једног петка сам проповедао из Јована 9, о човеку који је рођен слеп. На крају службе дао сам присутнима прилику да јавно одговоре на Божији подстицај и позвао сам све који желе да започну своје путовање вере с Исусом Христом да дођу напред. Тог дана је, Божијом милошћу, дванаесторо људи устало и иступило напред. Сваке недеље Бог је наставио да нас задивљује тиме колико је живота било промењено.

Међутим, нису сви затвореници који су долазили у нашу капелу били хришћани. Примали смо и људе из Јужног Судана који су обожавали животиње и који су припадали свакој врсти традиционалних афричких религија. Заиста ме је срце болело за њима и трудио сам се свим силама да им прилагодим своје проповеди, с надом да ће Бог употребити моје речи да говори директно њиховим срцима.

Мој циљ у тим проповедима није био да омаловажавам или критикујем њихово порекло или културу; само сам хтео да их доведем Исусу Христу који је рекао: „Ја сам пут и истина и живот; нико неће доћи к Оцу до кроза ме” (Јован 14,6).

Пре и после сваке проповеди усрдно сам се молио да Свети Дух открије истину тим људима и да знају да их, без обзира на то шта су учинили, Бог воли, опрашта им и жели да има заједништво с њима. Због Божијег деловања многи од тих анимиста су примили Јеванђеље и упознали Господа.

Нисам више бринуо о томе колико дуго ћу остати у затвору. Бићу тамо толико дуго колико Господ то жели – ни дана више или мање.

* * *

У Омдурману су суданске пасторе трипут дневно посећивали чланови њихових породица и цркве. Али како је Ал-Худа био далеко, двојица мојих пријатеља сада су имали посете само двапут недељно.

Ванда и деца су такође хтели да дођу и посете ме у затвору, али их је министар спољних послова Чешке у почетку од тога одговорио. Кад је једна организација прикупила новац за њих да могу да дођу да ме виде, чешка влада се на крају сложила, али ја сам рекао службенику чешког конзулата да не желим да моја породица дође у Судан.

Мој син и ја смо имали исто име и плашио сам се онога што би могло да им се догоди ако дођу.

* * *

Брзо сам сазнао да су се у том затвору најгоре понашали судански чувари. За његово реновирање издвојене су велике своте новца, али су га чувари запленили и поделили између себе. Такође су стално користили дрогу и захтевали да им затвореници дају новац.

Од својих нових цимера сазнао сам да је најмање двапут недељно у затвору нестајало струје. Плафонски вентилатори би се заустављали, сијалице се гасиле, а опрема за кување би престајала да ради. Дугогодишњи затвореници су кривили чуваре да су намерно искључивали струју ради стварања прихода.

„Свака ћелија мора да нам да 100 фунти да решимо проблем”, говорили би чувари. Кад би затвореници попустили пред њиховим захтевима, струја би изненада поново дошла.

У 17.00 часова, чувари су нас пребројавали и онда закључавали врата ћелија. „Кад нам закључају ћелије”, рекао ми је један затвореник, „имамо слободу.” Након прве ноћи

у сектору 2, схватио сам зашто. Чим су се врата закључала, видео сам затворенике како ваде своје мобителе и почињу да телефонирају.

Кад је нестајало струје, напетост међу затвореницима је расла, с обзиром на то да смо били у претрпаним ћелијама, тако да су многи хрлили у капелу да би се мало смирили. Капела је била тихо место и ја сам тамо проводио време, читао Библију, храбрио друге затворенике и водио дуге разговоре с онима који су тек постали хришћани, или који су хтели да се обавежу да ће следити Христа. Људи су у том затвору били гладни Бога, а капела је била идеално место за духовне разговоре.

Након више од осам месеци проведених у затвору, напослетку је у недељу, 21. августа 2016. године, дошао дан мог суђења. Пасторе Хасана и Куву, брата Монима и мене, теретила је иста оптужница.

Рано ујутро смо се опрали кантом воде у капели, а онда се обукли за суд. Двојица пастора су носили црне панталоне, црне кошуље и беле коларе (оковратнике), а ја сам одабрао фармерке, сиву мајицу и папуче. Коса ми је сада већ била дуга и седа, као и брада, па сам се на дан нашег првог рочишта осећао прилично неуредно.

Специјална стража – судска полиција – превезла нас је из Ал-Худе у затворску зграду картумског судског центра. За то путовање, које је трајало скоро два сата, скинули су нам лисице и седели смо у задњем делу камиона за стоку, на дугим металним клупама које су се налазиле са сваке његове стране.

Кад смо стигли до зграде затвора, чувари су нам поново ставили лисице и одвели нас у притворну јединицу у којој смо остали да чекамо.

Тамо је било више десетина затвореника, стешњених у малој просторији. Под је био прљав и није било места за седење, па смо сатима тумарали по оближњем унутрашњем дворишту, опасаном бодљикавом жицом, које је било у склопу притворне ћелије. Док сам корачао по том малом простору, чуо сам звук песме која се подизала с улице у близини суда.

Моја браћа и ја смо убрзо схватили одакле потиче то певање и преплавиле су нас емоције. Стотине хришћана из племена пастора Куве из Нубијских планина дошло је аутобусима у Картум да нам пружи подршку. Међутим, штитници, палице и сузавац суданске интервентне полиције спречили су их да уђу у зграду. Стајали су напољу и певали о Давиду и Голијату и, док смо у дворишту уз хелију чекали на прво саслушање, слушали смо како Христово Тело уздиже песму охрабрења за нас. Доводили су у опасност сопствене животе пружајући нам тако отворену подршку, а њихова храброст ме је запањила. Питао сам се колико ће их бити ухапшено. Пастору Куви су се очи испуниле сузама док је слушао песму на језику свог срца.

Коначно, нешто пре 13.00 часова, позвани смо у судницу на прво саслушање. Из притвора су нас извели стражари у плавим униформама, наоружани калашњиковима. Био сам сигуран да нас четворица изгледамо као необично разнолика група; чувари су нам ставили и лисице, тако да смо остављали утисак опасних криминалаца. Пастор Хасан и ја смо били заједно везани ланцима, као и пастор Кува и Моним, и док смо ишли из дворишта ка згради, прошли смо поред хришћана који су дошли из Нубијских планина. Хасан и ја смо подигли руке и махнули им, а са усана мноштва разлегло се клицање. Нисам разумео њихове речи, али су ми сузе у Хасановим и Кувиним очима рекле све што је требало да знам. Звук њихових гласова пратио нас је целим путем од притворне јединице до зграде и ја сам се борио да обуздам емоције.

Ускоро смо стигли у судницу. Био је то оронуро, запуштен простор, с бледожутим малтером који је падао са зидова, а у ваздуху се осећао запах буђи. Неко је отворио прозоре, који су били од алуминијума, с прљавим и поломљеним стаклима, па је поветарац споља учинио воњ и топлоту мало подношљивијима, али не довољно да се не знојим.

Док смо улазили у просторију, видео сам да је и унутра обезбеђење подигнуто на виши ниво. Осим полицајаца Службе безбедности, те судске и затворске полиције, били су ту и до зуба наоружани људи који су носили опрему за сузбијање нереда и сузавац. Осим хришћана који су били напољу, сада је једна велика група наших присталица била и унутра. Хасан и Кува су ми рекли да су неки међу њима били чланови локалне цркве. Други су, како сам сазнао, били тајни представници организације за људска права, основане да промовише право гласа и демократске системе у Судану. Срео сам неке чланове те организације у затвору. Такође сам видео представнике америчке амбасаде и швајцарског конзулата, те службеника чешког конзулата и представника повезаног с Међународним кривичним судом. Били су тамо и други мушкарци и жене у пословној одећи, који су, како се чинило, били дипломате из других европских земаља и Европске уније. Попунили су сва расположива места за седење, а преостали су сели на под.

Служба безбедности је три месеца раније најзад отворила предмет број 41/2016, али случај није био прослеђен суду све до августа, након што смо пребачени у Омдурман и затим у Ал-Худу. Прво судско рочиште је првобитно било заказано за претходну недељу, али је одложено. Чувари су тврдили да је то било због кише која их је спречавала да нас пребаце из затвора у суд, али ускоро смо сазнали прави разлог. Кад је Служба безбедности видела масовно присуство хришћана из Нубијских планина – мушкараца и жена који су стигли у Картум након напорног вишедневног путовања у врло неудобним аутобусима – одложили су наше саслушање, очекујући да ће се нубијски верници убрзо вратити кући. Али хришћани нису имали намеру да оду а да не покажу подршку својим пасторима. Како су били одлучни да остану до новог рочишта, картумски хришћани су их примили у своје домове, и они су чекали.

Сад је било нешто после 13.00 часова 21. августа, и наше суђење је коначно почело. Председавао је судија др Осама Мухамед Абдала који је, обучен у црну одору, седео на уздигнутом месту у предњем делу суднице. Абдурахман Ахмед Абдурахман био је истражитељ, а више од десетине адвоката – три званична и чак четрнаест волонтера из разних организација за људска права – дошло је да заступа нас четворицу. Било их је толико да су судски помоћници морали да додају још столица поред адвокатске клупе.

Мог личног адвоката, доктора Шумајну, препоручила је чешка амбасада, али сумњао сам да је симпатизер Службе безбедности и нисам му веровао. Имао је осамдесет четири године, носио је скупо одело и захтевао екстремно висок хонорар, вероватно ради подмићивања званичника у корумпираном суданском правном систему. Чинило се да га тужиоци високо поштују и имао је прилично јак утицај међу полицајцима у станици Нијаба Мендола, где сам га упознао. Међутим, није дошао на заказани састанак са мном у Ал-Худи, на ком је требало да размотримо мој случај пре првог судског рочишта, просто зато што му је било предалеко да вози. Био је то огроман ударац за моје поверење у њега, као и за мој морал.

Судска расправа је у потпуности вођена на арапском. Поред реда пуног новинара и неколицине заступника људских права, остатак суднице је био препун храбрих хришћана који су дошли да нас подрже. Чланови породица моје суданске браће збили су се на столицама у предњем делу суда.

Саслушање је најзад почело.

„Служба безбедности је 18. децембра”, објаснио је господин Абдурахман, „ухапсила групу хришћанских пастора и других вођа. Сви ти људи су пуштени, осим четворице оптужених који су данас овде присутни. Ухапшени су због учешћа на суданској и јужносуданској хришћанској конференцији у Адис Абеби, у октобру 2015. године.”

Господин Абдурахман је прочитао списак оптужби према члановима 21, 50, 51, 53, 57, 64 и 66 Кривичног закона Судана из 1991. године, члана 30-1 Закона о држављанству и члана 23 Прописа о хуманитарном волонтерском раду. Оптужбе против мене биле су обимне: удруживање у циљу извршења кривичног дела завере, подривање уставног поретка, вођење рата против државе, шпијунажа против земље, улазак на војна подручја и фотографисање истих као и њиховог деловања, изазивање мржње према сектама или међу њима, објављивање лажних вести, илегални улазак у Судан и руковођење активностима добротворних организација без дозволе.

Према истражитељу, били смо оптужени за спровођење обавештајних активности против Судана и пружање конкретне подршке Народном покрету за ослобођење Судана у Нубијским планинама. Објаснио је да смо радили на прикупљању доказа који ће потврдити разне оптужбе против суданске владе: дела насиља, укључујући расељавање цивила, вансудска убиства, спаљивање села и геноцид; угњетавање и мучење хришћана; рушење цркава.

Нисам веровао преводиоцу ког је одредила Служба безбедности. Његово знање енглеског било је жалосно лоше, што ми је постало очигледно кад је превео да сам дошао у Судан преко „**терористичке** визе” уместо „**туристичке**”. Моја суданска браћа, која су седела на клупи поред мене, потврдила су моје сумње: уопште није преводио тачно. Покушали су да ставе приговор, али судија их је ућуткао.

Наши адвокати су одбацили све оптужбе против нас, па је суђење одложено до 29. августа. Пожалили смо се нашим адвокатима на преводиоца, а онда смо пастори Хасан и Кува, брат Моним и ја поново у пару везани лисицама и изведени из суднице назад у зграду притворне јединице. Након још неколико сати, поново смо се попели у камион за стоку и кренули на пут назад у наш затвор у пустињи.

Оптужбе против мене биле су запањујуће, али нисам се бринуо. Познавао сам Врховног Судију, а Он не носи црну одору.

* * *

Мобители су кријумчарени у затвор и било их је могуће купити илегално. Моним је купио један такав телефон и давао ми је да га користим; сваки дан сам по један час разговарао са својом породицом. Купио сам SIM картицу и замолио цимере да је допуне сваки пут кад је то било потребно. Моји су одлучили да ми пошаљу једноставан мобител преко службеника конзулата. На следећем саслушању примио сам пластичну кесу с тоалетним прибором, сувом храном и оним најважнијим: мобителом с неколико важних бројева који су већ били меморисани. Нико се није трудио да нас претресе јер су знали да ће то бити пажљиво учињено пре уласка у Ал-Худу. Дакле, проблем је био како прокријумчарити телефон у затвор.

На путу с првог рочишта у центру Картума замолили смо чуваре да стану код пекаре да купимо неколико округлих хлебова, упакованих у две пластичне кесе. За мали мито, радо су стали.

Други, искуснији затвореници, научили су ме како да угурам телефон и пуњач у хлебове у средини пластичне кесе. На тај начин ће чувари, кад буду претраживали кесе с хлебом, дотаћи само четири стране и оставити средину неиспитану.

План је сјајно успео. Отворио сам хлеб, извадио телефон и чекао да се врата ћелије закључају. Најзад сам могао да назовем породицу. За мене је тај редован контакт с Вандом, Вавом и Петром био велико олакшање и искористио сам то време да их охрабрим истинама које ми је Бог открио кроз своју реч.

Ћелије су се откључавале свако јутро у 6.00, а наши мобители би тад склизнули у тајна скровишта, где би остајали док поново

не падне ноћ. Ја сам у почетку свој телефон носио са собом, али кад ме је чувар зауставио ради изненадног претреса и нашао ми мобител, наплатио ми је педесет суданских фунти да ми га врати. После тога сам, свако јутро пре него што бисмо се постројили за прозивку, давао свој телефон Шуквану. Он га је закључавао у дрвену кутију коју је чувао испод мог кревета и знао сам да ће тамо бити безбедан до ноћи. Након јутарње прозивке било нам је дозвољено да тумарамо кроз наш део затворског комплекса без ограничења, и ја сам већину времена проводио у капели.

* * *

У претходним затворима слање и примање писама био је мукотрпан и дуготрајан задатак, а писма су била цензурисана. То ме је спречавало да будем потпуно отворен – писао сам на енглеском и све је проверавала тајна полиција, тако да је било потребно доста времена да писма буду достављена преко службеника конзулата кад дође у посету.

Али сада смо, у Ал-Худи, имали приступ паметним телефонима. Брзо сам схватио да могу да напишем писмо на чешком, сликам га камером телефона и целог га пошаљем на ћеркин мобител преко шифроване апликације *WhatsApp*.

Недељу дана након првог рочишта и дан пре другог, написао сам својој породици прво тајно писмо на чешком. У њему сам упоредио краткотрајни период свог садашњег страдања у затвору с вечним животом који су примили људи у Ал-Худи кад су постали следбеници Исуса Христа. Захвалио сам се на брату Шуквану, мом цимеру, ког сам на шифрованом језику назвао „анђелом чуваром”. Шукван је кувао и побољшавао иначе лошу затворску храну, што ми је омогућило да вратим део тежине коју сам изгубио. Рекао сам породици и како ме је замолио да благословим наше оброке пред цимерима муслиманима. То ми

је омогућавало да своје молитве изразим као кратке проповеди на енглеском за оне који су разумели.

Често сам гледао како Шукван чита јеванђеља из Новог завета на арапском, а затвореници муслимани му, окупљени у нашем углу ћелије, постављају питања о истинитости Библије. Показао се као ефикасан апологета и добро је одговарао на њихове приговоре. Сваки пут кад је сведочио Јеванђеље муслиманима, ћутке сам се молио за њега.

На крају писма, рекао сам им да сам уверен да ћу остати у затвору само онолико дуго колико Господ жели да ме употреби. Кад сам завршио, писмо је имало осам страна и осећао сам се предивно што сам најзад жени и деци могао да пишем тако слободно.

Имали смо још једну корист од паметних телефона у Ал-Худи. На Хасановом телефону, преко изузетно споре 2G мреже усред суданске пустиње, могли смо да видимо како нам људи широм света све више пружају подршку. *CitizenGo*, организација за људска права која води кампању у име прогоњених, покренула је онлајн петицију за нас. Окупљени око Хасановог телефона, изнова смо освежавали апликацију гледајући у чуду како се број потписа повећава. И ми смо је сви потписали, а свако јутро би нас неко нов у затвору повукао на страну и рекао нам да је и он потписао петицију за нас. Свакодневно смо је пратили и били смо запањени кад је број потписа достигао скоро пола милиона.

Другом приликом, неко нам је рекао да на *YouTube*-у постоји видео-снимак с мирних демонстрација испред суданске амбасаде у Мадриду, у Шпанији. Иако се преко наше непоуздане интернет везе тај видео-запис репродуковао с прекидима, био сам дирнут и невероватно охрабрен кад сам видео плакате с мојим именом и чуо људе како га узвикују. У двадесетоминутном видеу камера се кретала кроз гомилу, од натписа до натписа, од транспарента до транспарента, а на сваком је захтевана слобода за Петра Јашека.

* * *

Недељу дана након нашег првог саслушања, кренули смо на друго путовање у централну картумску судницу на још једно рочиште. Као и раније, чекали смо у малој, прљавој ћелији два и по сата, пре него што је у 13.00 саслушање почело. С нама је у ћелији било око десеторо деце – деце која су одрасла у беди и постала лопови – и кад су нам породице пастора донеле храну, поделили смо је с њима. Најмлађе је имало девет година.

Кад је саслушање почело, видео сам да је истражитељ – човек који је водио истрагу о нашим „злочинима“, а који је сада заступао и оптужницу – поставио пројектор у судници. С њега је почео да нас запљускује фотографијама које је Служба безбедности успела да врати с мог тврдог диска: фотографије уништених хришћанских цркава на северу и оне сликане у ратној зони Нубијских планина.

Док сам гледао те фотографије како трепере на екрану, поглед ми је скренуо ка детаљу у углу: датум је био дигитално утиснут и писало је 2011. година. Усправио сам се на клупи и дубоко удахнуо, а адреналин ми је појурио венама. *Коначно ево доказа да сам невин по овој оптужби!* Нагнуо сам се ка свом адвокату и прошапутао: „То нису моје фотографије. Нисам био тамо 2011. године!” Тужилац је ставио приговор због мог разговора с адвокатом на енглеском, а судија га је прихватио. Уследила је гласна расправа између адвоката и судије.

Али неколико тренутака касније у згради је нестало струје и истражитељев пројектор је утонуо у мрак. Већина људи присутних у судници праснула је у смех; нестанак струје био је за њих свакодневно искуство, а само су најбогатији могли да приуште генератор. Без струје у згради, суђење је одложено за 1. септембар. Били смо у судници само двадесет минута, али могао сам да видим да суданска Служба безбедности планира да искористи сваку прилику да одложи наша рочишта. Ипак, то

ме није узнемирило толико колико је могло, јер сам сада имао нову мисију: да пронађем доказе о томе да нисам био у Судану 2011. године.

Кад сам се вратио у Ал-Худу, одмах сам ступио у везу с Бавом и замолио је да скенира и пошаље имејлом мом адвокату све документе који доказују да сам био у Прагу тог дана кад су снимљене фотографије у Нубијским планинама које сам видео у судници. То је био материјал који ми је био потребан да докажем своју невиност! Ухватио ме је снажан осећај еуфорије због сазнања да ћу ускоро бити ослобођен оптужбе.

Ујутро, 1. септембра, поново смо оставили своје ћелије како бисмо започели дуго путовање у Картум. На путу кроз затвор Ал-Худа био сам сведок ужасног призора.

„Погледајте десно”, прошапутао сам, гуркајући Хасана и Куву. У дворишту смо видели затвореника спуштеног у отворену канализацију испуњену људским изметом. Осетио сам дубоку емпатију према њему и молио сам се Богу за његову заштиту док смо гледали чуваре како урањају његово тело у измет, све док му није дошао до врата.

Од других затвореника смо знали да ће тај човек, због неког тешког преступа – вероватно ударца нанесеног чувару – бити држан у канализацији најмање пола часа. Била је то најгора казна којој су чувари могли да прибегну. За мање прекршаје терали су затворенике да се ваљају напољу у прљавштини, знајући да неће моћи потпуно да се оперу с тако ограниченим приступом текућој води. Због тежих прекршаја окивали би им ноге на једну, две или чак три недеље, при чему би им се тешки метал заривао у глежњеве. На неки начин је скидање

окова било још горе, јер је гвоздено длето које се користило за пресецање браве често одсецало и део коже затвореника.

Међутим, најтежа је казна била ова којој смо управо сведочили и није била неуобичајена у Ал-Худи. Сваки пут кад смо осетили непријатан задах попут оног с фарме свиња, знали смо да је поклопац канализационог система отворен и да је резервоар био спреман за кажњавање још једног затвореника. Човек би тридесет минута стајао у канализацији, а људски измет би му прекривао рамена и досезао врат. Кад је понижавање било готово, имао је врло ограничене могућности да се сасвим опере. Није ни чудо што се колера неконтролисано ширила Ал-Худом. У настојању да обуздају заразну болест, затворски лекари су сваком здравом затворенику дали по три таблете доксицилина, погрешно претпостављајући да могу да употребе антибиотике као превенцију. Сваки дан сам се молио да будем поштеђен. Туберкулоза је такође дивљала и чувари су повремено улазили у ћелије како би uklonили мртва тела.

* * *

До почетка нашег трећег рочишта, преводилац је био отпуштен. Није ми нарочито сметало што су га склонили, иако ме је то сада остављало без званичног тумача током поступка.

Заседања су ме подсећала на она из 1950-их у Чехословачкој, кад су комунисти произвољно осуђивали на доживотну робију оптужене за које су сматрали да им представљају идеолошку претњу. Уместо да бринем о суђењу, одабрао сам да славим Господа и ћутке се молим. Осим тога, суђење би ионако требало да буде завршено за неколико кратких недеља.

Треће рочиште је било монотono и фрустрирајуће као и претходна два. Истражитељ је изнео доказе о мом сусрету с младим муслиманом, обраћеним у хришћанство, чије је тело било спаљено. Мој адвокат је инсистирао на томе да се ангажују

стручњаци који ће проверити аутентичност материјала који су тужиоци представили.

Након тога сам написао писмо породици.

Судско рочиште за Европљане је врло хаотично. Судија, адвокати и тужиоци се надвикују. Тајна служба такође учествује у рочишту и свиме управља. И сам судија је познат као члан тајне полиције, стога знамо да ће пресуда вероватно бити онаква какву жели тужилаштво.

Ја и тројица браће, који су такође оптужени у истом предмету, пребивамо у миру. Знамо да Господ све има у својим рукама и да је Он тај који ће имати последњу и одлучујућу реч. Налазим велико охрабрење и снагу подсећајући се Псалма 109,30-31.

Хвала вам јуно за све стихове које сте ми послали да ми пружиће подршку. Гледам на њих као на велику потврду онога што ми Бој даје сваки дан: време за обнову у Њему и за проповедање Јеванђеља, време за духовну изградњу и међусобно охрабрење с другом браћом у Христу.

Од скоро девет месеци које сам провео у затвору, четири сам био у самици. Првих пет месеци сам био без Библије. Али Господ ми је говорио кроз Светог Духа и показао ми своју реч, подсећајући ме на познате стихове. Касније ми је дао ново, дубље разумевање неких делова Библије које раније нисам разумео или сам их разумео погрешно.

*Хвала вам на молитвама и речима охрабрења.
Нека вас Господ све заштити и благослови. 1.
Петрова 2,205-23*

* * *

Две недеље раније, 15. августа, Ванда и наша деца су написали писмо и спаковали пакет који ће ми послати преко новог службеника чешког конзулата, господина Афифија. „Заиста сам поносна на тебе”, писала је Ванда, „на твоју храброст и стрпљење с којима подносиш целу ситуацију. Велик си пример и охрабрење свима нама. Изнова читам сва твоја писма и чувам их у срцу!”

Кад сам се први пут срео с господином Афифијем након трећег рочишта, примио сам њихове дарове, прочитао писмо и послао одговор.

Драћи моји,

*Хвала вам јуно на новцу који сам примио преко
јочасној конзула, јосјодина Афифија. Усијео сам
да унесем мобилел у затвор и што ме је коштало
само два мала „поклона” чуварима. За новац
јошјово све може да се унесе у судански затвор.*

*Највише ме је обрадовала књија Ричарда
Вурмбранда, „Кад би затворски зигови моли
да јоворе”. Читјао сам је пре двадесетјак јодина,
али сада кад сам у сличној ситуацији као браћ
Вурмбранд, та књија јовори директно мом срцу!
Мнојо штоја што овде јреживљавам изазива
осећања врло слична његовим. Више јушта ме је
оно што сам јрочијтао тако снажно дирнуло, да*

*сам био у сузама. Прочи́тао сам је целу за једно
по́ддне, али се радујем томе да је прочита́м
још једном.*

Запањило ме је то што су моја затворска искуства – моја осећања и теолошко разумевање многих одломака Писма – била тако слична Ричардовим, иако су се наше ситуације разликовале по времену и месту. Мене је затворио тоталитарни режим Судана 2016. године; њега је пре више деценија затворио тоталитарни режим комунистичке Румуније. Али осећао сам невероватну повезаност с њим у прогону. Делили смо заједничку спону, заједничку невољу, заједничког Христа. Ако ме Бог икад ослободи из затвора, као што је некад ослободио Вурмбранда, молио сам се да ми да храброст да забележим своје сведочанство, како би и други упознали Христову љубав.

Време које сам провео у Ал-Худи показало се емотивно и духовно поучно. Породица ми је послала МРЗ плејер с аудио-записима Библије на чешком и енглеском, као и уџбеник на француском. Слушао сам Свето писмо до касно увече, дуго након заласка сунца, кад више није било довољно светла да бих могао да читам. Такође сам користио аудио-записе да подучавам енглески и француски у капели Ал-Худе.

Међутим, иако су мој ум и дух били нахрањени, недељна путовања у судницу у Картуму узимала су свој данак. У Судану је још увек било несносно топло, а напорне вожње у задњем делу камиона за стоку биле су изузетно непријатне. Почео сам да се плашим тих путовања до картумске зграде суда недељом ујутро.

Поново смо 5. септембра стигли на следећи судски поступак. Именован је нови преводацац, овог пута предавач с одсека за превођење на Картумском универзитету.

Он је током читавог саслушања погрешно преводио и извртао моје речи с ранијих испитивања. Хасан се нагнуо ка мени и прошапутао ми да сам оптужен за признање да сам представник једне америчке организације задужене за пружање помоћи повређеном младићу – нешто што никад не бих признао. Такође је превео да сам оптужен да сам дао новац за рушење владе. Како се саслушање наставило, посматрао сам реакције Хасана и Куве. Приметио сам њихово разочарање и фрустрацију и чуо њихов жамор који је показивао незадовољство.

„Приговор!”, понављао је мој адвокат, али судија се није на то обазирао.

Након тог рочишта, које се углавном односило на повређеног младог хришћанина, пришли су нам званичници амбасада, руковали се с нама и уверили нас да разумеју да је наше суђење само фарса, повезана с политичком ситуацијом и религијом. Захватили су нам се на стрпљењу и рекли да се диве начину на који се носимо с тим.

Следећих неколико часова смо провели у притворној ћелији, охрабрени њиховим речима. Ходали смо међу осталим затвореницима и захваљивали Господу за подршку нубијских хришћана и званичника амбасада, пре него што су нас поново вратили у Ал-Худу.

* * *

Рочишта су се наставила сваке недеље и ми смо изнова и изнова одлазили на мукотрпан пут од Ал-Худе до Картума. Понекад, кад је саобраћај био успорен или време врло лоше, возња је трајала чак три сата. Често смо застајали крај других судских зграда у Картуму и наш сточни камион би постепено био толико пун затвореника, да смо једва могли да дишемо.

Двадесет шестог септембра поново смо се нашли пред судијом и слушали како тужилац излаже случај против нас. Показао је видео снимљен у Нубијским планинама 2011. године, и ја сам се обрадовао. Знао сам да имам доказ који је обезбедила моја породица и који ће потврдити да у то време уопште нисам био у Судану, а с обзиром на то да је већи део владиног случаја против мене био заснован на видео-записима с Нубијских планина, знао сам да је само питање времена кад ће бити одбачен.

Тужилац је приказао видео, а преводилац је превео.

„Овај видео је пронађен на спољашњем чврстом диску оптуженог број један”, тврдио је тужилац показујући на мене.

„Приказује окривљеног и још тројицу у аутомобилу, како се возе кроз ратну зону Нубијских планина.”

Мој адвокат се окренуо ка мени и прошапутао: „Петр, они кажу да си ти на том видеу.”

„То је очигледна бесмислица”, прошапутао сам одговарајући му, „јер сам тад био у Чешкој и могу то да докажем.” Он је подигао руку да уложи приговор, вероватно објашњавајући оно што сам му управо рекао, а затим је подигао гомилу папира са стола испред себе.

„Ево доказа да је господин Јашек био у Прагу кад је сниман тај видео.” Проследио је судији копије признаница и другу документацију, а затим је изнео форензичке доказе да видео није снимљен мојом камером; моја је била „Canon Rebel XT3”, а дигитални отисак на приказаном видеу показивао је марку „Canon Rebel XTi”.

Његово оповргавање је било чврсто и непобитно, али судија некако није изгледао уверено. Прегледао је скениране документе и склонио их у страну. Рекао је нешто на арапском, а мој адвокат је једноставно подигао рамена у знак неслагање. Био је то разговор глувих. Моји непобитни докази су игнорисани.

Прешао сам погледом по судници — нико чак није ни бележио приговоре мог адвоката. Јасни докази за које сам мислио да ће ме ослободити неће ући чак ни у званични записник мог суђења!

Седамнаестог октобра поново смо стигли у Картум на осмо рочиште. Деморалисало ме је то што је суђење трајало већ два месеца. Али сам преко писама и тајних телефонских разговора с породицом сазнао да се хришћани широм света моле за мене и налазио сам велико охрабрење у том сазнању.

Свакодневни ланац молитве и поста у мојој цркви у Чешкој и даље је постојао и знао сам да се редовно састају и моле се. Знао сам и да ме се на службама Гласа мученика уторком ујутро моја браћа и сестре у Америци такође сете. Пастори Хасан и Кува су ми рекли да се цела црква у Судану моли за нас и ја сам мислио на те хришћане док сам улазио у зграду централног суда у Картуму на следеће судско заседање.

На рочишту је господин Абдурахман — истражитељ и тужилац — тврдио да има снимак нашег ноћног састанка с повређеним студентом. Схватио сам да су нас снимали ноћним видео-надзором. Такође је тврдио да има аудио-запис мог и Монимовог разговора о обраћењу тог студента у хришћанство. Сматрао сам да је то мало вероватно јер сам се добро сећао тог састанка. Били смо тад у бучном ресторану и било би скоро немогуће снимити неку врсту употребљивог аудио-записа мојим ајфоном.

Заинтригирао ме је следећи део рочишта, који се састојао од низа питања и одговора између групе наших адвоката и господина Абдурахмана. Иако су адвокати могли да докажу да сам био у Чешкој кад је мој колега из мисије снимио оне врло

осетљиве фотографије – које је суданска тајна полиција вратила из избрисаних датотека мог спољашњег чврстог диска – судија је игнорисао њихов приговор. Судан ме је и даље оптуживао да сам те године ишао у Нубијске планине; тајна полиција је вратила и неке мање осетљиве избрисане фотографије које сам сликао током путовања у Нубијске планине 2012. године и на којима сам се видео.

„Зашто сте испитивали првооптуженог?“, питао је мој адвокат, мислећи на мене.

„Зато што је његова прва посета Судану 2012. године била илегална, а био је у многим подручјима Нубијских планина и састајао се с побуњеницима. Током те посете покушао је да потврди наводе о угњетавању, мучењу и присилној исламизацији и арабизацији нубијског народа. Према мојој истрази и након прегледа фотографија као доказа“, наставио је господин Абдурахман, „пружао је логистичку, физичку и моралну подршку побуњеницима, те је о претходно споменутим наводима поднео извештај међународним институцијама, пре свега главном седишту организације првооптуженог.“ Знао сам да мисли на Глас мученика.

„Где је седиште Гласа мученика?“

„У Сједињеним Америчким Државама“, одговорио је.

„Да ли су ти извештаји које је поднео Глас мученика имали неког утицаја?“

„Јесу, извештаји су јасно нарушавали углед Судана на међународном плану, у политичком, економском и војном смислу“, рекао је.

Био сам запањен овим изванредним признањем: суданска влада није порицала да прогони хришћане, али се свим силама противила ширењу тих информација ван земље. Одмахнуо сам главом кад сам чуо његов коментар. Проблем – у главама мојих тужилаца – није био у томе што они прогоне хришћане, већ вероватноћа да би та информација нарушила углед земље!

Испитивање се још неко време наставило у том правцу, а господин Абдурахман је сведочио о разним илегалним активностима пастора Хасана, пастора Куве, Монима и мене. Наши адвокати су се противили и улагали приговоре, али без резултата. Судија је сваки пут стао на страну тужилаштва.

Знао сам да је моје суђење лажно – тужилац је био исти човек који је водио истрагу, а ниједан доказ мог адвоката није имао утицаја на то да ли ће ме сматрати кривим или невиним. Што је најгоре, судија је очигледно био на страни тужилаштва; када су тужиоци били унакрсно испитивани и нису могли да дају адекватан одговор, судија се умешао и говорио у њихово име. Било ми је јасно да се суђење одвија исто као некада у комунистичкој Чехословачкој и да су мале шансе да пресуда буде у моју корист.

* * *

Два дана касније написао сам још једно писмо својој породици.

Драги моји,

Поздрављам вас све из затвора Ал-Худа. Искрено вам захваљујем на неуморној молићви, пошти и подршци, као и на вашим писмима из којих љукам велико охрабрење и радост. Хвала вам што ми тако многу помажете, хвала вам на свим вашим молитвама, на вашем посредовању за нас и тражењу милости (2. Коринћанима 1,11). Верујем да ћемо ускоро сви заједно славити Бога.

Изнова и изнова читам сва ваша писма која сам љукао и из њих љукам велико охрабрење, посебно из библијских стихова које сте ми

послали. Захваљујући вашим молитвама осећам изванредан додир Божије руке. Снага коју добијам из ваших молитви помаже ми да наставам даље у овој борби вере. Бој ми даје снагу у мојој слабости (2. Коринћанима 12,10) и Он ће бити тај који ће завршити ову борбу уместо мене (Псалам 57,3).

Данас су ми Павлове речи у 2. Коринћанима 6,3, а нарочито у стиху десет, посебно снажно говорице. Једино са захвалношћу моћу да објасним невероватну радост којом ме Господ испуњава, упркос овом дуготрајном заробљеништву. Што сам дуже у затвору, моја радост је већа, и доживљавам нови додир Исусове руке прободене ексером. Све ово можемо да објаснимо само жртвом Исуса Христа који нас је волео. Живим знајући и осећајући огромну заштити и интервенцију Божије руке, посебно сваки пут кад постоји опасност.

Такође сам у писму описао једну изванредну ситуацију која се управо догодила у Ал-Худи – недавну и невероватну Господњу интервенцију у моје име. Пре две недеље, у нашу, већ пренатрпану ћелију, у којој је било нас деведесет петоро, пребачен је још један опасан затвореник. У просторији је било само седамдесет пет кревета. Од брата Шуквана сам сазнао да је нови затвореник био нарко-бос који је осуђен за злочин још као тинејџер и да је тренутно служио четрнаесту од двадесетогодишње затворске казне. На моје изненађење, човек је дошао и сео на кревет тик до мене те почео да дели марихуану, халуциногену дрогу, осталим затвореницима (у њиховом жаргону се звала „банго“). Донео је са собом огроман

модеран телевизор и DVD плејер, надајући се да ће наш тихи угао ћелије претворити у бучну наркоманску јазбину, где ће затвореници моћи да пуше и гледају снимљене боксерске борбе.

Ово је веома узнемирило брата Шуквана, мог „телохранитеља“, и следећег дана је окренуо наш троспратни кревет за око деведесет степени, како би блокирао тај угао ћелије и спречио друге затворенике да долазе и гледају видео-снимке. Нарко-бос је био ван себе од беса и није имао намеру тако лако да одустане. Окупио је још својих пријатеља да пуше поред мог кревета. У два наврата сам им се директно обратио и рекао им, на лошем арапском, да се снажно противим томе што раде и да треба да оду. На моје изненађење, чинило се да су ме затвореници поштовали и ускоро су отишли из нашег угла да пуше банго на другом крају просторије.

Нарко-бос је сада губио муштерије, па је одлучио да се освети. Опште је познато да је свако ко продаје дрогу у затвору близак пријатељ с чуварима. Тако су ме следећег дана, кад сам се враћао у своју ћелију из капеле, неки чувари неочекивано зауставили да ме претраже. Након што су темељито претресли моју одећу, један од њих је открио мој тајни појас у мом доњем рубљу где сам чувао новац и мобител. Узео ми је телефон и запретио да ће га задржати, ако га одмах „не откупим“ за петнаест суданских фунти (око осам долара).

Након што су ме малтретирали још неколико минута, најзад сам се вратио у нашу ћелију. Чинило се да ме сви очекују, нарочито нарко-бос који је седео с рукама прекрштеним преко груди покушавајући да ме застраши. Ругао ми се у лице остатак послеподнева, а увече је поставио телевизор тик до мојих ногу и појачао звук до краја, како би цела соба могла да чује женски боксерски меч.

Следеће ноћи је пуштао музику да трешти директно у моје ухо до два часа ујутро. Али Господ ми је чудесно дао довољно смирености и милости да спавам током свег тог урнебеса. Друге

затворенике је веома изнервирала непрестана гласна музика током ноћи и били су огорчени на нарко-боса, али нико се није усуђивао да му се супротстави. Гледао сам како се ставови затвореника према њему из раздражености мењају у мржњу, али ја сам према том човеку уместо мржње осећао нешто друго; наиме, саосећао сам с њим. Господ ми је дао натприродну љубав према њему, посебно након што сам прочитао Захарију 4,6, стих који ми је врло снажно говорио: „‘Не снагом, не силом, већ мојим Духом’, каже Господ над војскама” (ССП).

Док сам размишљао о том стиху и о том човеку, Свети Дух ми је загрејао срце. Покушао сам да га видим онако како га види Христос – с љубављу. Уосталом, какав је живот он знао? Живео је у том затвору четрнаест дугих година, још од тинејџерског доба. Након тога, решио сам да у свему што урадим или кажем, на његову окрутност одговорим добротом.

Следећа ноћ је била тајанствено мирна. Није било гласне музике, застрашивања, узнемиравања, ни неочекиваних претреса од стране чувара. Највећи шок се догодио то последодне кад сам се вратио из капеле и открио да је кревет нарко-боса празан. Телевизор и DVD плејер су такође нестали. Питао сам остале шта се десило и сазнао да је човек пребачен у други судански затвор, удаљен скоро хиљаду километара. Нисам могао да поверујем у то што сам чуо и провео сам ноћ у молитви за њега, тражећи од Бога да му се смилује. Међутим, брзина Господње интервенције у тој ситуацији подсетила ме је на то да ме чак и у тој ћелији, док сам био окружен криминалцима, убицама, лоповима и дилерима дроге, Бог чува, брани, штити и подсећа да припадам Њему. Као што каже Захарија 2,8: „Ко вас дира, зеницу мога ока дира” (ССП).

26

Суђења су нам следеће две недеље била одложена и ми смо с нестрпљењем чекали да чујемо било какве вести или нове информације. Коначно смо се 3. новембра вратили у Картум и открили да је тужилаштво престало да износи доказе. Сад је дошло време да наша одбрана изнесе наше.

Мој адвокат је започео унакрсно испитивање тужиоца. Његова храброст у супротстављању влади била је запањујућа. Чак и сад, кад се тога сетим, срце ми се испуни захвалношћу.

„Да ли постоји неки услов за издавање суданских виза који спречава посетиоца да се састане са Суданцима?“, питао је. „Да ли постоји нека врста рата између Судана и Републике Чешке?“

„Не“, одговорио је господин Абдурахман.

„Према вашој истрази, већина ових фотографија снимљена је 2011. године у Нубијским планинама. Да ли је господин Јашек тад уопште био тамо?“

Питања су се низала, а мој адвокат је дискредитовао аудио, видео и фотографске доказе које је представило тужилаштво.

„Да ли сте извршили анализу гласова? Знате ли да коришћењем нове технологије гласови могу да се мењају? Да ли је камера коју сте приложили као доказ иста она којом су снимљене приказане фотографије?“ Господин Абдурахман је признао да ја нисам на снимцима из 2011. године, али је сматрао да су фотографије из 2012. довољно осуђујуће упркос чињеници да су очигледно снимљене другим моделом Кенонове камере.

Наши адвокати су наставили испитивање усредсређујући се на конференцију у Адис Абеби, фотографије повређеног младића и хуманитарну помоћ која му је понуђена. Господин Абдурахман је прихватио скоро све аргументе одбране и ја сам угледао трачак наде.

Тужилаштву је било потребно три месеца да изнесе случај против нас, али су нашим адвокатима била потребна само три часа да га потпуно разобличе.

* * *

Моја нада није дуго трајала. Током новембра и децембра, имали смо још седам недељних рочишта и постало ми је јасно да, упркос многим нетачностима изнесеним током судског процеса, они имају много доказа против мене. Тужилаштво је тврдило да сам водио непријатељске активности против државе које су угрожавале националну и друштвену сигурност земље. Мој „илегални хуманитарни рад” наводно је угрозио националну безбедност и нанео штету интересима суданског друштва. Суданска влада је покушавала да покаже да води демократски процес, али ја сам знао да ће, без обзира на доказе које су изнели моји адвокати, суд одлучити онако како он хоће. Судија ће донети одлуку према инструкцијама Службе безбедности, а не на основу чињеница.

Након сваког рочишта, провладине новине су објављивале чланке у којима смо нас четворица представљани као најгори могући криминалци и најопаснији непријатељи суданске владе. Иако сам виђао исту ту праксу у тоталитарним државама широм света и својим радом подржавао прогоњене хришћане у сличним ситуацијама, био сам крајње фрустриран неправедношћу система и беспомоћношћу коју сам осећао. Знао сам да ћу бити проглашен кривим и да ћу можда бити осуђен на смрт. У најмању руку, могао бих да проведем следећих двадесет

година свог живота у затвору. Ноћу, кад сам могао безбедно да разговарам преко телефона, звао сам породицу и припремао их за оно за шта сам знао да би могло да се догоди. Постојала је могућност да ме ослободе, али сам такође знао да могу да будем осуђен на дугогодишњу затворску казну, на доживотни затвор или на смрт. Желео сам да буду спремни.

На многим рочиштима били су присутни службеници конзулата, а понекад је долазила чак и чешка амбасадорка из Каира. Сви они су ме уверавали да ће започети преговоре о мом ослобађању чим буде објављена пресуда. Али колико ће тај преговарачки процес трајати? Недељама? Месецима?

„Претпостављам да ће ме осудити на двадесет година”, рекао сам службенику чешког конзулата након завршетка судског поступка.

„Не, не”, рекао је он. „У оваквим случајевима оптужени углавном буду осуђени на временски период који су већ одслужили у затвору. Уверен сам да ће вас ослободити.”

Молио сам се да буде у праву.

Кад сам ухапшен у Картуму, био сам свеже обријан и ћелав. Сада, неких осам месеци касније, коса ми је порасла и спуштала се ка леђима, а брада ми је покривала врат. Ово је заиста било искуство у дивљини и чинило ми се као да и сам изгледам као њен део – сасвим дивље.

Да бисмо припремили храну у Ал-Худи, често без струје, морали смо да будемо креативни. Ложење дрвеног угља никад није била најбоља опција јер би дим испунио ћелије. Чак и кад бисмо га наложили близу врата, постајало нам је готово немогуће да дишемо. Да бисмо неутрализовали непријатан дим, неко је дошао на идеју да на врелој плочи испечемо зрна зелене кафе, и то је довело до испаравања веома пријатне ароме.

Међутим, ложење дрвеног угља није било идеално решење за наш куварски проблем. Пошто су затвореници били сналажљиви, успевали су да прокријумчаре све врсте предмета и продају их другима, тако да је било могуће купити готово све. Моји цимери и ја смо купили отпорничке жице да направимо сопствене електричне справе за кување: афричке решое, како су их звали. Једном сам доживео изузетно снажан струјни удар кад сам случајно додирнуо две жице које су биле под напоном, али на крају смо успели да кроз њих проведемо електричну струју директно у неколико чврстих, округлих, глинених плоча које смо користили за загревање вечере.

Стално сам се бринуо да ће ми неко украсти ствари. У претходним затворима чувари су увек закључавали мој кофер

у складиште, али овде, у Ал-Худи, крађа је била уобичајена. Сваки затвореник је био одговоран за безбедност своје имовине. Три дана након што сам дошао научио сам ту лекцију на тежи начин, када сам схватио да ствари из мог кофера нестају. Дезодоранс, сапун, храна, лекови – све је нестало. Зато сам почео да носим свој пртљаг са собом куда год сам ишао.

Да бих сачувао вредније ствари, попут мобитела, кредитних картица, новчаника и новца, сакрио сам их у тајни одељак појаса који ми је направила Ванда и који сам стално носио. Скидао сам га само кад и одећу да бих се окупао у затворском купатилу.

Отприлике недељу дана након што сам стигао у Ал-Худу, направио сам грешку и обесио појас на вешалицу у купатилу. Затворио сам очи само на неколико секунди да оперем сапун с лица и кад сам их поново отворио, видео сам да су све моје ствари нестале – све! Неко је чекао у суседном одељку купатила и савршено одредио време крађе, баш кад сам затворио очи. Био сам фрустриран, повређен и изузетно љут. У паници сам посудио мобител и назвао породицу да им кажем да назову банку и откажу све моје кредитне картице.

Неколико минута касније, на моје велико запрепашћење, дошао је брат Шукван с мојим кредитним картицама у руци. Очигледно је искористио свој утицај и репутацију које је имао међу затвореницима да уђе у траг лопову и врати и мој телефон и друге вредности. Али новац из новчаника никад више нисам видео.

Једног дана сам рекао вођи службе у капели да су ми из кофера украдени лекови. „Донеси кофер овде”, одговорио је. „Зашто то ниси рекао раније?” Пошао сам за њим у капелу, а он ми је објаснио да од пет купатила раде само два, док су остале три просторије закључане, јер их он и друге старешине користе као складиште. Рекао ми је да могу тамо да оставим кофер кад год ми је то потребно и уверио ме да ће бити на сигурном и закључан.

Како смо се приближавали децембру, током свакодневне прозивке која се вршила напољу постало је врло хладно. Велика гомила затвореника, који су седели у редовима од по петорица, обично је ћутала. За већину нас, јутра су била најтужнији тренуци у затвору. Дрхтећи у мраку и на хладноћи, сви смо размишљали о својој будућности. *Још један дан иза решетки!*, јадиковали смо. *Колико ћемо још дана морати да будемо овде?*

Тачно испред нашег реда стајале су три велике празне глинене посуде за воду за пиће, које су се звале дабанга. Одлучио сам да на најбољи могући начин искористим те тужне јутарње сате, започињући дан молитвом. Дабанге ће ми, решио сам, помоћи да умирим ум и у мислима видим своју породицу. Прва дабанга ће бити моја жена, друга ћерка, а трећа син, и молићу се за сваког од њих појединачно. Након молитве за породицу, разговарао сам с њима у мислима. *Ох, моја грађа дабанга Ванда, колико ћу још дуго морати да седим овде из јутра у јутро? Кад ћу ојети моћи чврсто да те задрлим?* Ведро јутарње небо било је пуно сјајних звезда. Подигао сам поглед и видео месец и сазвежђе Великог медведа. *Да ли Ванда леда у исте звезде у овом тренутку?*, питао сам се. *Шта тренутно ради?* У тим драгоценим тренуцима, док сам гледао у звезде, био сам повезан с њом.

Месецима касније, након што сам изашао из затвора и коначно се вратио кући, Ванда ми је рекла да се и она осећала повезано са мном кроз молитву, док је током раних јутарњих сати стајала на хладноћи на аутобуској станици и гледала у звезде.

После сваке јутарње прозивке журио сам у затворску капелу. Срце ми се радовало док сам се пењао уз степенице до улаза у њу, у ишчекивању онога што ми је Господ припремио за тај дан. Носталгија и силна чежња за вољеним особама убрзо су ишчезавале у Господњој радости.

Кад нисам служио затвореницима, проводио сам време пуштајући да Бог служи мени кроз своју реч. Још увек сам имао Библију коју ми је дао службеник конзулата чешке амбасаде у Каиру, а били су ту и преводи „Добре вести”, јер је организација *Prison Fellowship*, која је деловала широм света, повремено долазила да проповеда у Судану. Понекад су долазили и њени пастори и доносили воће и другу храну, како бисмо допунили наше оскудне оброке. Њихове посете су биле мелем нашим душама и стомацима.

И наша затворска служба је била плодна. Једно послеподне сам седео с пасторима Хасаном и Кувом у капели и сви смо осетили изненадно снажно осведочење о Господњој намери нашег боравка на том месту и проповедања Јеванђеља затвореницима, који су били крајње безнадежни, очајни и заборављени. Изгубљени људи су могли да чују Јеванђеље, помире се с Богом кроз драгоцену крв Господа Исуса и проведу вечност у рају. Шта је била једна година, или можда чак и више, проведена у овој мучној ситуацији, у поређењу с вечношћу у небу за некога ко је постао верник кроз нашу службу? Хасан и Кува су посебно мислили на затворенике осуђене на смрт. Бог нас је подсетио да су Његове мисли и путеви далеко виши од наших људских (Исаија 55,8-10), као и да су Његови планови већи од наших.

* * *

Што сам више био емоционално исцрпљен, то ме је Господ више подизао кроз окрепљујућу моћ своје речи, кроз исцељујуће присуство свог Духа и кроз службу коју ми је допустио да вршим у капели затвора Ал-Худа. Такође сам знао да се моја црква, код куће у Чешкој, редовно за мене моли и да редовно пости. Нису ме заборавили, а ни Бог ме није заборавио. Налазио сам се тачно у Господњој вољи и намери.

У данима који су представљали највећи изазов, Бог се показао верним дајући ми таман довољно снаге да издржим до следећег јутра. Подсетио ме је на 1. Петрову 3,156-16а. Трудио сам се свакодневно да примењујем савет из тих стихова кад сам разговарао с муслиманима, као и с чуварима: „Увек будите спремни да одговорите сваком ко од вас затражи образложење наде која је у вама. Али, чините то благо и с поштовањем” (ССП).

На неочекиван, тајанствен начин, Господ ми је давао све што ми је било потребно да наставим даље, да наставим да проповедам. Понекад ми је чак давао и нове мисли, поруке које сам записивао и проповедао у капели.

Већ неко време сам осећао да Бог има сврху због које ме је пустио да прођем кроз читаво ово искушење. Међутим, тек је у Ал-Худи та сврха постала потпуно јасна. Коначно сам могао да видим да је Он приредио сваки корак мог затварања, од хапшења на аеродрому, преко испитивања, до изолације. Припремао ме је и опремао да будем Његов служитељ овим затвореницима у Ал-Худи.

Током првих пет месеци заробљеништва, док сам био без Библије, мој молитвени живот се изузетно продубио. Затим сам, током три месеца проведена у самици с Библијом, имао прилику за много темељније проучавање. Направио сам стотине белешки за време читања – дословно попуњавајући маргине сваког листа и празна места на њеним првим страницама, ситним, пажљиво написаним белешкама. Многе од њих су постале проповеди, а то време посебног, дубоког проучавања Библије опремило ме је да проповедам током следећих шест месеци затворске службе у капели Ал-Худе. Господ ми је дао обиље материјала за коришћење и, мада до тада нисам одржао много проповеди на енглеском, веровао сам да ће ми Бог увек дати праве речи.

Био сам одлучан да искористим сваку прилику да проповедам Јеванђеље.

Био сам у суданском заробљеништву нешто више од годину дана и, мада сам скоро свако вече могао телефоном да разговарам с породицом, овом приликом написао сам писмо.

„Драги моји”, писао сам. „Све вас поздрављам и желим вам обиље Божијег мира током овог периода припреме за прославу Божића!”

Захвалио сам им на молитвама, посту и писмима охрабрења, и посебно на томе што су ми слали библијске стихове – духовне подсетнике који су ми увек доносили тако много задовољства. Рекао сам им да је Бог услишио њихове молитве и да моје цимере и мене испуњава огромном радошћу и небеским миром. Ова тешка година је била обележена безбројним зверствима, злочинима, мучењима, нехуманим поступцима и окрутношћу. Ипак, Господ је испуњавао мој ум поуздањем у Његову вечну намеру. Имао је план за мене – знао сам то без сумње. И на ову годишњицу, био сам још сигурнији да ниједан сат који је прошао, ниједан минут који сам провео у разним затворима у Судану, није био бесмислен. Бог ништа не троши узалуд.

Подигао сам руку с хартије и застао да размислим о томе како ме је Господ прочистио и обликовао током ових дванаест месеци заробљеништва. Осећао сам се, на много начина, као Јосиф у Старом завету, који је био лажно оптужен и бачен у тамницу у Египту. Ноге су му биле у модрицама од окова. Тамничари су му око врата ставили гвоздени ланац. Али псалмиста је био у праву: „И реч Господња га окуша” (Псалам 105,19; Бакотић).

Сваки дан сам се молио за снагу која ће ми помоћи да прођем ово велико искушење, да издржим страдање, и да се покажем достојним терета који ми је Бог милостиво ставио на плећа. Била ми је запањујућа помисао да је Бог одлучио да употреби **мене** да сведочим о Његовом невероватном плану спасења и да вршим Његово спасоносно дело у тим затворима – дело које је припремио пре стварања света. Иако су моји животни услови постајали све гори и мада је сваки нови затвор доносио нове изазове и невоље, Бог ми је давао мале наговештаје свог главног плана и своје божанске воље. У мојим најмрачнијим тренуцима, Исус је и даље био моје светло и живот.

Кад сам размишљао о 10. децембру 2015. и о томе како сам био ухапшен на аеродрому, о скоро четири месеца проведена у затвору Службе безбедности и о премештају у полицијску станицу Нијаба Мендола, срце ми је било преплављено захвалношћу. Током та прва четири ужасна месеца, кад сам од куће добијао само спорадичне информације, више пута сам питао Господа: *Колико дуго ћу још морати да тврдим овај затвор, пре него што поново видим породицу?* Бог није одговорио на моје питање тог дана, 10. априла, кад су прошла већ четири дуга месеца; уместо тога, чекао је до следећег дана кад је дванаесторо емиграната из Еритреје, ухапшених на либијској граници, ушло у нашу претрпану ћелију. То вече је глас Спаситеља био јасан и гласан: *Иди и посведочи им Јеванђеље!*

„И тако сам им посведочио о свом спасењу”, наставио сам да пишем у писму породици. Рекао сам им да је, иако сам одрастао у хришћанском дому, дошло време кад сам морао да донесем најважнију одлуку: не само да позовем Исуса Христа у свој живот, већ и да Га замолим да преузме контролу над њим. Ти људи су били избеглице и покушали су да побегну из посткомунистичке тоталитарне Еритреје у којој је председник прогонио верске мањине. Рекао сам им да сам и ја покушао

да побегнем из комунистичке Чехословачке 1988. године, кад су границе помало почеле да се отварају, али да напослетку нисам могао да одем јер сам осећао да то није Господња воља за мене. Испричао сам им о својим каснијим покушајима да побегнем од комунизма и објаснио им да се Господ брине за особу која преда свој живот у Његове руке и обезбеђује јој најбољу могућу будућност.

Разговарали смо сву ноћ и ја сам готово са сузама у очима позвао своје нове еритрејске пријатеље да посегну и додирну Христове руке прободене ексерима – руке које су раширене према свима на свету. Оне припадају Ономе који је дао свој живот за нас, који је умро како бисмо ми живели и који је васкрсао из смрти у живот. Сви Еритрејци у тој ћелији пажљиво су слушали и одговорили на позив Светог Духа који им је дотакао срца. Поновили су за мноштво речи молитве покајања непосредно пре него што су их, већ следеће јутро, пребацили у други затвор. Након тог искуства, кад сам најзад прихватио Божију сврху у свом заробљеништву, почео сам да користим сваку прилику да посведочим радосну вест Јеванђеља осталим затвореницима и свим другим људима око себе.

У писму сам навео још једно слично искуство које се догодило само недељу дана раније. Седео сам у капели једно јутро, кад је унутра ушао млади Суданац који је очајнички желео да разговара са мном. Одмах сам престао с читањем Псалама и питао га о његовом односу с Богом. Док сам слушао његов одговор, осећао сам како ме Господ позива да том младом човеку отворено посведочим Јеванђеље и позовем га да прихвати Исуса Христа као свог личног Господа и Спаситеља. Његово име је случајно било Авраам и одлучио је, у року од неколико минута, да пође стопама свог имењака и преда свој живот Христу. Кад сам затим поново почео да читам Библију, забележио сам датум и схватио да се тог дана навршило тачно годину дана мог боравка у затвору! Господ је био тако велик и добар да ми

је допустио да крунишем своју годишњицу у затвору тако што ћу још једног затвореника привести Христу!

Господ би скоро сваког дана слао некога у капелу, а ја бих чуо тихи глас Светог Духа који ме је водио, усмеравао и давао ми праве речи. Господње намере су тако велике и ја сам Му био захвалан што нас „увек чини победницима у Христу и на сваком месту преко нас шири мирис сазнања о себи” (2. Коринћанима 2,14; ССП).

На крају писма додао сам коначан благослов за своју породицу: „Нека вас Господ све благослови и чува. С љубављу, Петр.”

29

Било је Бадње вече – мој други Божић у затвору у Судану – и нетремице сам гледао у више од двеста затвореника који су се угурали у нашу капелу. Морали смо да додамо још столица и клупа да их све сместимо. Затворске власти су нам дозволиле да посудимо звучнике, које су судански хришћани с уживањем користили, па је гласна песма привукла муслимане који су дошли да тај Божић прославе с нама.

Била је то врло емотивна служба. Непосредно пре своје проповеди, успео сам накратко да назовем породицу из једног од тоалета у капели. Журећи се, рекао сам им да имам само неколико минута за разговор јер је требало те ноћи да проповедам.

Остали смо у капели целу ноћ, молили се и припремали за следећи дан, а ујутро је дошао и локални католички свештеник. Први и једини пут у историји затвора Ал-Худа, стотини људи осуђених на смрт било је дозвољено да присуствују служби у нашој капели. Били су то људи смештени у ћелију смрти – посебно место на којем су држали оне који ће ускоро бити погубљени. Пастори Хасан и Кува су сваке недеље посећивали ту ћелију и проповедали осуђеницима, али мени чувари нису дозволили да им се придружим зато што сам странац.

Коначно сам на Божић могао први пут да се сретнем с тим хришћанима осуђеним на смрт. Грлили смо се са сузама у очима.

Ти људи су били одређени да умру и ја сам их грлио, знајући да ће највероватније бити погубљени пре него што добијемо прилику да се поново сретнемо на земљи.

Ускоро ћемо се ипак видети на небу.

* * *

Крајем децембра коначно сам и ја дошао на ред да сведочим на свом суђењу. Тужилац ме је испитивао, а ја сам самоуверено одговарао.

„Када сте посетили Судан?“, питао је.

„Посетио сам Јужни Судан 2012, али у Републику Судан нисам улазио нити сам се икад састао с неким војним заповедником.“

„Како сте ушли у Судан 2015. године?“

„Преко туристичке визе.“

„Да ли радите за Глас мученика?“

„Имам уговор о делу с Гласом мученика“, објаснио сам, „али нисам њихов запосленик јер нисам амерички држављанин.“

„Зашто сте присуствовали конференцији у Адис Абеби?“

„Присуствовао сам конференцији како бих се молио за мир у Судану.“ Након још питања о мом послу, посетама Судану и понуђеној помоћи повређеном студенту хришћанину, закључио сам своје сведочење смелом изјавом. „У нормалној земљи, кад неко из иностранства донесе новац да помогне некоме, власти су захвалне. Ја нисам дошао у Судан да се бавим шпијунажом; дошао сам да помогнем некоме коме је помоћ била потребна. Судан би требало да буде захвалан на томе.“

Знао сам да је моје сведочење убедљиво, али сам такође знао да неће бити довољно.

* * *

У недељу 29. јануара, пробудио сам се пре свитања да се припремим за још једно путовање у Картум. Наше суђење се састојало од двадесет једног рочишта распоређених у скоро шест месеци. Све то време судански провладини медији су ширили пропаганду о мом хапшењу. У почетку сам очекивао да ћу бити у затвору укупно три месеца – што би била чиста формалност. Али сада је био јануар 2017. и био сам притворен више од годину дана.

Коначно је мом суђењу дошао крај. Ако ништа друго, то значи да више нема дугих, врелих, прашњавих вожњи у задњем делу камиона за стоку од Ал-Худе до зграде суда у Картуму. Спаковао сам ствари у кофер и попео се, последњи пут, у камион за стоку.

Брат Моним је редовно читао новине у затвору. Већина наших рочишта одржавана је недељом, а чланци о нашем случају обично би се појавили понедељком или уторком. Моним их је читао и преводио ми. Те приче су често биле илустроване фотографијама скинутим с мог чврстог диска – „доказима” владе да сам шпијун.

Знајући шта новине – које контролише влада – пишу о нашем случају, осећао сам да нема шансе да будемо осуђени на дужину казне коју смо већ издржали и да нас пусте да идемо кући; суданске власти су уложиле превише времена и напора да нас представе као опасне криминалце и шпијуне. Било им је важно да саопште свету да су њихов систем власти и исламски закони против хришћанских активности добри и прикладни. Знао сам да је моје хапшење и затварање политичко и био сам спреман на оно што ми будућност носи, макар то било још много месеци – или чак година – у затвору. Знао сам да ме Бог користи и веровао сам да ће то чинити и даље, било у затвору у Судану или код куће у Чешкој.

Сваке ноћи сам разговарао с породицом преко свог тајног мобитела; припремио сам их за то да ћу највероватније бити проглашен кривим. „Немојте се изненадити”, рекао сам им, „ако ме осуде на петнаест до двадесет година затворске

казне.” Такође сам их подстицао да не дозволе да их дужина казне порази. Подсетио сам их на то да знамо да чешка влада преговара са Суданом у вези с мојим случајем. Чим пресуда буде прочитана и сазнамо каква ће бити казна, сви ћемо тачно знати на чему смо и преговори ће моћи заиста да се покрену!

На једном ранијем рочишту, 2. јануара 2017, судија је утврдио да пастор Кува није чак ни био у Картуму у исто време кад и ја и да је само посудио свој ауто пастору Хасану. Тако је случај против пастора Куве одбачен услед недостатка доказа. Радовао сам се због њега и молио сам се да то буде знак добрих вести за све нас.

Али Хасан, Моним и ја смо још чекали пресуде и данас би требало да их добијемо. Ћутали смо док смо улазили у зграду суда; сваки од нас је размишљао, молио се, посматрао и чекао. Питао сам се шта сада Ванда ради код куће и молио се да је вести које данас примим не униште. Ушли смо у судницу и открили да је препуна активиста, медија, представника разних амбасада и шире јавности. Ушао је судија и ми смо устали.

Његов глас је био чврст и јасан док је читао пресуде из припремљеног документа. Пастор Хасан и Моним су проглашени кривим по четири тачке оптужнице и осуђени на по дванаест година затвора. Ћерка пастора Хасана, тинејџерка, која је седела иза нас, срушила се на под у сузама.

Чекао сам своју пресуду, али како је заседање вођено искључиво на арапском, у потпуности сам зависио од превођења пастора Хасана. Седео сам на клупи, дубоко дисао и радио све што могу да се смирим, али осећао сам како ми срце туче у грудима. Усредсредιο сам поглед на судију и чекао да проговори. Док је овај читао пресуду, Хасан се нагнуо ка мени и преводио на енглески. Није могао да сакрије шок у гласу.

„Судија те је прогласио кривим по свих осам тачака оптужнице и осуђен си на доживотну казну затвора – највишу казну после смртне!”

Као део пресуде, наређено ми је да платим новчану казну у висини од 100.000 суданских фунти (скоро 17.000 долара), а сва моја заплењена опрема – кенон камера и објективи, лаптоп, ајфон, видео-камера и спољашњи чврсти дискови – постала је власништво суданске владе.

Био сам сасвим сигуран да је мој живот у Господњим рукама, па сам остао миран. Иако је то тешко замислити, осећао сам **олакшање**. Мада сам се надао бољем исходу и молио за њега, нисам био сасвим изненађен тиме што ме је суданска влада осудила на доживотну затворску казну (што је у Судану било равно оној двадесетогодишњој). Суђење, дуго искушење, коначно је било завршено.

У неком смислу, ова окрутна казна јасно је показивала сав апсурд свеукупног политичког и верског судског процеса против мене и моје драге суданске браће. Да је влада изрекла разумнију казну – шест месеци или годину дана – многи људи би могли да помисле да су оптужбе легитимне и да сам ја заиста био укључен у неке криминалне активности у Судану. Доживотна казна затвора за некога ко је донео помоћ у земљу јасно је показивала да је читаво суђење било бесмислена фарса.

Што се тиче моје имовине, уопште ме није забринуо материјални губитак. Могу да купим нови компјутер или камеру. Господ даде, Господ узе; нека је благословено име Господње (Јов 1,21)! Нисам био забринут чак ни због доживотне казне. Уосталом, мој живот више није припадао мени – припадао је Исусу Христу! Он га је купио за високу цену.

30

Пастор Хасан, Моним и ја више нисмо чекали следеће рочиште у Картуму. Више нисмо били оптужени. Сада смо били осуђени криминалци и, као такви, бићемо пребачени у нови затвор. Због слабих доказа против њих, Хасан и Моним су толико били сигурни да ће их ослободити, да су већ сву своју одећу и друге ствари дали другим затвореницима у Ал-Худи.

Ноћ након објављивања пресуде провели смо у прелазном затвору у Омдурману, претрпаном десетинама људи у леденој ћелији на отвореном. Као криминалци с дугорочним казнама, прошли смо кроз мукотрпан процес пријема и пребацивања на крајње одредиште, у шта је спадало и узимање отисака прстију десетак пута. Након врло хладне ноћи на отвореном, ујутро се поновила позната рутина укрцавања у камион за стоку. Међутим, овог пута нисмо знали где ћемо да завршимо. Неизвесност је претила да се преточи у тескобу, али ја сам подсетио себе на то да Господ и даље има све у својој власти.

Камион за стоку је вијугао прашњавим картумским путевима ка аеродрому и напослетку стигао у Картумски северни општи затвор, познат као „Кобер”. Кад смо стигли пред огроман комплекс, осетио сам чудну мешавину стрепње и мира. Знао сам да је Бог са мном, али нисам могао да знам шта нас чека на тој последњој станици суданског затворског система.

Главну зграду затворског комплекса саградио је 1905. Британац по имену Купер (*Cooper*), али кад је његово име преписано на арапски, К-У-П-Е-Р је постао К-О-Б-Е-Р. Мени је изгледало као

да су врата ћелија с решеткама на оба спрата Коберове главне затворске зграде пренета право с америчког филмског сета.

Прошли смо процедуру пријема, а затим смо одведени у различите секторе затвора. Чувари су узели мој МРЗ плејер и, мада сам задржао SIM картицу, био сам приморан да предам мобител. Плашио сам се да ће ми одузети Библију, али су ми на моје велико изненађење допустили да је задржим. Хасан и ја смо завршили у одвојеним секторима и, како се чинило, оба су била у релативно добром стању. Било ми је драго кад сам видео да су тоалети и тушеви исправни.

Међутим, Моним није имао ту срећу. Одведен је у најстарији део затвора, зграду коју је првобитно саградио господин Купер; била је прљава, није имала текућу воду и тоалет није функционисао. Моним је био из Дарфура, а на људе из те области гледало се готово као на издајнике због грађанског рата у Судану. Осим тога, његова тамнија боја коже вероватно га је чинила лаком метом расизма, који је уобичајен међу арапским муслиманима у Судану.

Последњих година Кобер је постао једна од суданских „кућа духова” – тајних тамница у којима су политички затвореници мучени физички и психички. Понекад би били и погубљени. Такође су ту пребавивани затвореници из Ал-Худине ћелије смрти кад би дошао дан њиховог погубљења. Хасан и Моним су за вешања у Коберу сазнали од људи осуђених на смртну казну у Ал-Худи, али ми их никад нисмо видели.

* * *

Кобер је имао две кухиње – прва је припремала храну за своје затворенике, а друга за оне у суседном затвору Службе безбедности. Пошто се наша храна кувала на лицу места, пљоснати судански хлеб који смо добијали сваки дан понекад је био свеж и топао. Осим хлеба, храна у Коберу је била

много боља него у Ал-Худи, коју чак ни судански затвореници нису хтели да једу, пре него што је термички обраде на оним споменутим решоима које смо сами правили у затвору. Али чак су и у Коберу људи додатно кували храну. Као и у Ал-Худи, и овде су они који су имали новац могли да купе храну, укључујући пшеницу, а понекад чак и месо.

Пастор Хасан и ја смо знали да су неки наши цимери, муслимани из Ал-Худе, пребачени у Кобер, кад су ухваћени у превари затворских чувара. За казну су били послати у најстрожи део Кобера. Кад смо их видели, неколико дана након што смо Хасан, Моним и ја стигли, дотрчали су и загрлили нас, широко се осмехујући. Одмах сам схватио колико цене наше пријатељство и колико им је стало до њега. Поново сам био захвалан што ме Господ користи и на тај начин.

* * *

Често су начелник затвора или његов заменик обилазили ћелије да чују приговоре затвореника. „У Ал-Худи сам могао да имам свој МРЗ плејер”, рекао сам. „Зашто то не могу овде?” Обећали су ми да могу — да треба да га затражим од свог чувара — али никад га нисам добио.

Чак и без МРЗ плејера, наставио сам да подучавам енглески у Коберу. Користећи Јеванђеље по Јовану, учио сам своје муслиманске цимере основама енглеског језика и молио се да порука Јеванђеља проникне и у њихова срца.

За разлику од капела у Омдурману и Ал-Худи, овде сам само повремено имао прилику да проповедам. Пошто сам знао да на службе долазе и неки муслимани, побринуо сам се да моје проповеди буду евангелистичке. Али с безбројним проповедима из мог проучавања Библије у Нијаба Мендоли, које су још увек биле неискоришћене, некако сам дубоко у души то осећао као губитак, јер нисам више имао редовну прилику да проповедам.

Постепено сам научио да се навикавам на услове у Коберу. Још увек сам могао да се састајем с пастором Хасаном током дана, али након послеподневне прозивке били смо закључани у одвојеним ћелијама у различитим деловима затвора. У мом, такозваном ВИП сектору, налазили су се осуђени владини званичници, полицајци, војници Службе безбедности који су дезертирали с ратишта у Дарфуру или чак у Јемену – људи који су били послати да се боре у име Саудијске Арабије по налогу председника Башира. У том сектору је био чак и пуковник суданског обезбеђења који је одбио да изврши такву наредбу.

Ти људи су били пријатељски расположени према мени и чак су са мном делили храну коју су им рођаци доносили у Кобер. Један од њих имао је и климатизовану приватну ћелију са сателитском телевизијом. Кад је једном трпео јаке болове од гихта, ја сам му дао неколико својих таблета ибупрофена. Пошто га је бол најзад пустио, био ми је веома захвалан. Кад је схватио да не могу да разговарам са својом породицом јер нисам имао телефон, позвао ме је да кад год хоћу дођем у његову климатизовану ћелију и користим његов телефон да назовем своје. *Да ли би ово могла да буде замка?*, питао сам се. У почетку сам одолевао његовој понуди, али након неколико дугих дана попустио сам и позвао жену.

Затвор је био врло близу аеродрома и могао сам из ћелије да видим авионе како узлећу с оближње писте. Били су тако

близу, да сам видео како им се точкови увлаче при полетању и, кад сам ноћу разговарао с Вандом, чак је и она могла да чује заглушујућу тутњаву руских теретних авиона. Моја породица је чула за пресуду од службеника конзулата чешке амбасаде у Каиру и, мада су били дубоко разочарани, били су припремљени за ту могућност. Надали су се да ће дипломатски преговори о мом ослобођењу ускоро бити успешни, али нису знали да ли ће процес трајати недељама, месецима или чак годинама. Ипак су постили и молили се.

Затворени војници Службе безбедности у Коберу говорили су помало енглески и хтели су да их научим више. Тако сам, с Библијом у рукама, користио Јеванђеље по Јовану као уџбеник. Војници су стално долазили и одлазили; многи су били ослобођени чим су пристали да се врате у борбу.

Срећом, није се испоставило да је мој нови пријатељ у климатизованој хелији шпијун Службе безбедности, али током боравка у затвору срео сам многе који су то били. На дан кад смо осуђени, пребачени смо у прелазни затвор у Омдурману. Док смо чекали у реду да нам узму отиске прстију, приметио сам неког белца, мало старијег од себе и поздравио сам га на енглеском. „Одакле си?“, питао сам га.

Прво је ставио прст на усне, упозоравајући ме да ћутим. Затим је с јаким руским акцентом одговорио: „Не прича енглески.” Стога сам поновио питање на руском и он је одговорио. Рекао ми је да је машински инжењер и да га је преварила компанија која је обећала да ће му обезбедити „добар посао” у Судану. На крају су представници те компаније ишчезли, а све што је њему остало био је неплаћен хотелски рачун.

Тај сусрет је био чудан и нисам се много изненадио кад се придружио Хасану, Мониму и мени у Коберу. Иако је тврдио да не говори енглески, увек се некако мотао око нас тројице и чинило се да ужива да прислушкује наше разговоре на енглеском. Било ми је непријатно у његовом присуству, али

одлучио сам да му посведочим Јеванђеље на руском. Одмах је изјавио да је он руски православни хришћанин!

Једног дана, кад је поново тумарао око нас, египатски затвореник је препознао у њему руског пилота који је превозио војнике Службе безбедности из Картума у Дарфур. Иако је тај Египћанин говорио врло мало, и то лоше, енглески, преплашио је Руса на смрт кад је рекао: „Анатолиј... безбедност... пилот”, показујући на његова рамена, где би се обично налазиле његове официрске еполете. Руски пилот је побегао што је брже могао и прошло је много времена пре него што смо га поново видели.

Брату Мониму је само повремено било допуштено да посети наш сектор у Коберу. Ја сам током дана обично седео у хладу и читао Библију. Како ми није било дозвољено да често одлазим у затворску капелу, одлучио сам да на француском језику посведочим Јеванђеље неким затвореницима из афричких земаља које су припадале француском говорном подручју. Млади муслиман, фудбалер из Гвинеје, посебно је волео да слуша моје мале проповеди на француском и постали смо блиски пријатељи. Сваког дана сам се молио да се Господ открије мом младом пријатељу муслиману као Господ, Спаситељ и Бог.

* * *

Сваки дан у Коберу подсећао сам себе да су моје време и живот у Господњим рукама. Он је био тај који је имао контролу над свим. Једно јутро, кад сам као и обично сео под дрво у дворишту да читам омиљени део Писма – Псалме, дошао сам до оног сто двадесет и шестог:

Кад враћаше Господ робље сионско, бејасмо као у сну. Тада уста наша беху пуна радости, и језик наш певања. Тада говораху по народима: Велико

дело чини Господ на њима. Велико дело чини Господ на нама; развеселисмо се (Псалам 126,1-3).

Изненада су се преда мном појавила двојица чувара са запањујућом поруком. Ништа што су могли да кажу не би ме више изненадило, па сам се свим силама трудио да схватим вест.

„Петр”, рекли су, „данас излазиш из затвора!”

Обузео ме је осећај који је управо био описан у Псалму 126. *Да ли се ово стварно дешава?*, питао сам се. *Да није сан?* Много пута сам већ био преварен, па је било тешко поверовати да ово може бити било шта друго осим сна. Али вест је заправо била стварна! Сузе су ми наврле на очи и помислио сам на Ванду. *Коначно!*

Глас о мом ослобођењу проширио се попут пожара међу свим затвореницима у нашем сектору. Као што се догађа сваки пут кад затвореник буде пуштен на слободу, и ова вест је донела у затвор тренутак радости и славља. *Можда ћу следећи џуџи шо биџи ја*, мислио је сваки човек. Затвореници су клицали од радости и чврсто ме грлили. Ускоро сам угледао Хасана и Монима који су трчали ка мени. И они су се радовали: ако сам ја ослобођен, сигурно ће ускоро бити и они.

Као што је био обичај, поклонио сам своју одећу другим затвореницима. Људи су оберучке посегнули за неколико мојих ствари, а ја сам пажљиво надгледао хаотичан процес, не би ли се уверио да су Хасан и Моним добили моје лекове. Али чувари су чекали и ја сам знао да морам да кренем. С малим, полупразним кофером у руци, пошао сам за њима до затворског пријемног одељења.

Чекала су ме двојица официра Службе безбедности. „Председник Судана вас је помиловао”, објавили су. „Од сада сте слободан човек.”

Бацио сам поглед на пиштоље под њиховим кошуљама. Упркос чињеници да сам излазио из затвора, био сам веома

свестан да сам још увек у Судану, земљи која се налази под апсолутном контролом тоталитарног режима који може да ради шта год му је воља. Моје емоције су биле снажне, али одмах ту, испод њих, постојао је туп осећај тескобе па сам био на високом степену приправности. Председник Башир је био на власти скоро три деценије, знао сам да ова новостечена наводна „слобода” можда још не значи да сам заиста слободан.

Затворски чувари су ми вратили све вредне ствари које сам имао, укључујући мој MP3 плејер и мобител. Моја SIM картица је још увек била пажљиво сакривена у тајном цепу мог доњег рубља.

„Поћи ћете с нама”, рекли су.

Са стрепњом сам гледао како официри стављају мој кофер у задњи део малог белог аутомобила. Затим су ме одвезли у берберницу и инсистирали да ми се обрије брада. Берберин је тражио да се наслоним у столици, а онда ми је на лице ставио умирујућу маску. Све то ми је изгледало као апсурдан покушај импресионирања — хтели су да докажу да су се суданске власти добро бринуле о мени док сам био у затвору. Берберин је поновио поступак три пута и тело је почело да ме боли, јер сам предуго седео у тако неудобном положају. Кад је био задовољан серијом третмана за лице, пожurio је да нађе мали мобилни масажер којим ће ублажити напетост у мом врату и раменима.

„Морате се опустити”, рекли су ми официри кад смо најзад изашли из бербернице. То је свакако било лакше рећи него учинити. Био сам у друштву истих официра Службе безбедности који су ме испитивали и ставили у затвор, и већ ме је само њихово присуство враћало у неке од најгорих и најтуробнијих тренутака из последњих петнаест месеци. Што је било још важније, испод кошуља сам им видео пиштоље.

„Сада вас водимо у сауну”, рекли су.

Није ми се ишло у сауну — то ће им само дати прилику да ми претраже ствари и прегледају мобител — али је моја новостечена „слобода” налагала да идем. Нисам хтео да правим проблеме, па сам пошао не приговарајући. Стигли смо у приватну сауну и ја сам ушао у свлачионицу.

Док сам се свлачио, уредно сам сложио одећу на торбу и извадио мобител. За неколико минута почеће да претражују све што имам. Нисам могао да понесем мобител са собом, али нисам могао ни да им допустим да ми узму SIM картицу – мали чип на којем су биле све информације о мојим позивима и порукама упућеним из затвора. Зато сам је брзо извадио из тајног џепа у доњем рубљу, ставио је у уста и чврсто угурао иза задњег кутњака.

Провео сам десет неспокојних минута у сауни, а онда сам инсистирао да пођемо.

Одвезли су ме у локални ресторан брзе хране, где су ми наручили велику порцију пржених пилећих батака, помфрит, салату и спрајт, и гледали ме како покушавам да једем. Желудац ми је био осетљив и много мањи, након више од годину дана оскудних оброка. Осим тога, осећао сам се непријатно док сам јео пред тако пажљивом публиком.

Изашли смо из ресторана и одвезли се у отмену продавницу одеће. „Желите ли да купите колоњску воду? Одело? Треба вам кошуља и кравата.” Један од њих је промешао велику гомилу новца.

Нема шансе, помислио сам. У Африци сам. Нећу да љућујем у оделу.

Било ми је јасно да је мојој пратњи било наређено да ме дотера тако да изгледам што је боље могуће. Ако ме пусте на слободу и изгледам као добро обучен пословни човек који излази из луксузног хотела, како би свет уопште могао да се жали да сам био малтретиран? Покушао сам, не љутећи своје чуваре, да избегнем тај циркус.

„Имам добру одећу”, рекао сам.

„Не, не, одећа вам није довољно добра.” Чинило се да имају више информација од мене.

„Имам ове фармерке”, рекао сам и показао им чисту одећу у коферу. Добили су строга упутства да ме учине чистим,

дотераним и углађеним за приказивање у јавности, па су преко воље пристали да ми купе само каиш да заменим дроњав, пластични канап који је држао моје панталоне.

Затим смо се одвезли у продавницу. Рекли су ми да купим довољно хране за три или четири дана за доручак, па сам узео инстант кафу, чај, хлеб, јаја, воће и чоколадице.

Укрцали смо се још једном у возило и ускоро стигли пред, како је изгледало, стамбену зграду. Огроман бетонски зид прекривен бодљикавом жицом окруживао је грађевину, а немачки овчари су претећи лајали иза ограда док смо излазили из аута. Официри Службе безбедности увели су ме унутра. Рекли су да ћу остати ту до понедељка, четири ноћи. Узели су моју најбољу мајицу да би је однели на хемијско чишћење – била је то мајица коју сам чувао за повратак кући – и обећали су да ће је ускоро вратити.

SIM картица ми је још увек била у устима.

* * *

Официри су отишли, коначно сам био сам у спаваћој соби у стану. Знао сам да је прислушкиван, али морао сам да назовем Ванду. Брзо сам погледом претражио стан и утврдио да је купатило вероватно место на ком ћу имати највише приватности, па сам ушао унутра, извадио SIM картицу из уста, обрисао је мајицом, вратио је у телефон и назвао Ванду.

Она је, код куће, у Чешкој, одговорила на позив. Шапутао сам и говорио брзо.

„Шта се дешава?“, забринута је питала.

„Јутрос сам пуштен из затвора Кобер и сада се налазим на непознатој локацији“, прошапутао сам. „Изгледа као скровиште суданске тајне полиције. Речено ми је да ћу остати овде неко време.“ У време комунизма, чехословачки званичници су такође користили такве станове и куће; била су то тајна места на којима

су могли да крију људе, састану се с доушницима, испитују затворенике или доведу љубавнице, а да не буду откривени.

Ванда је била збуњена овим тајанственим телефонским позивом и бринула се да сам у опасности. С обзиром на то да је одрастала у комунистичкој Чехословачкој, знала је много прича о политичким затвореницима који су били „ослобођени” из затвора, само да би после били пронађени мртви. Био је то начин на који су власти решавале такве случајеве и сада се плашила да би суданске вође могле да покушају да на тај начин „реше” и мој случај.

Завршили смо разговор, а Ванда је, узбурканих емоција које су се смењивале између одушевљења и бриге, почела да се моли.

33

Три ноћи сам остао у стану Службе безбедности и чекао. Цео дан сам лежао на кревету, слушао Свето писмо на МРЗ плејеру и питао се шта ме чека.

Стан је био мали, с једном спаваћом собом и јединим великим креветом који је мирисао на чисто, па сам одлучио да легнем на покривач. У стану је било текуће воде само два три минута сваког дана, тако да сам остављао канту испод отворене славине у прљавом купатилу и чекао да вода дође. Кад би се канта напунила, користио сам пластичне флаше да се оперем, а брисао сам се пешкирима који су били тамо. Понекад сам ноћу чуо како тече вода, па сам скакао из кревета да исперем тоалет.

Официри безбедности су ме током ноћи проверавали на сваких пола сата, да се увере да нисам побегао. „Желите ли да вам купимо вино?“, питали су. „Или да вам позовемо неке даме?“ Одбио сам и алкохол и проститутке, али убрзо сам сазнао да у стану има других посетилаца. Кад сам увече угасио светло, мишеви су ми скакали право на кревет. Понекад би атеријали на мене, а понекад на мој јастук, одмах иза моје свеже обријане главе. Скочио сам из кревета и упалио светло, а они су одмах нестали. Следеће јутро сам претражио стан да видим одакле излазе и открио да је то одводна цев у кади.

Између посета глодара и стражара једва сам спавао, али успевало ми је да одремам свако послеподне. Стражари су добили наређење да ме добро хране, па смо двапут изашли да једемо. Остатак времена сам јео оно што су ми купили

у продавници. На плинском шпорету сам кувао воду за чај и спремао јаја, чекајући да дође понедељак.

* * *

У недељу, 26. фебруара, у 15.30, дан пре него што је требало да одем, официри безбедности су дошли код мене и саопштили ми: „Неко жели да разговара с вама. Спремите се.” Држао сам ствари спаковане, у случају да морам да кренем у тренутку, па сам зграбио кофер и пошао према вратима. *Коначно!*

„Не, не, смирите се”, рекао је један од њих. „Неко жели да разговара с вама преко телефона.” Спустио сам пртљаг, а он ми је дао мобител.

Зачудио сам се кад сам чуо глас чешке амбасадорке.

„Господине Јашек”, рекла је, „где се налазите? Дошли смо по вас. Чекамо вас на аеродрому.” Био сам толико срећан, да сам једва могао да говорим.

„То је изврсно!”, рекао сам, али нисам знао где сам и питао сам се како да дођем до аеродрома.

„Планирано је да полетимо у 17.00 часова”, одговорила је. Знао сам да нисмо близу аеродрома и сумњао сам да ћу стићи на време. Остало је још само око сат и по до поласка, био сам препуштен на милост и немилост официра Службе безбедности.

Разговор је завршен, официри су отишли, а ја сам остао да чекам. Био сам сâм у стану и гледао како минути пролазе, а сваки се чинио као вечност. Нешто после 16.00 часова најзад су се вратили, али тад сам већ био сигуран да ћу пропустити лет.

Укрцали смо се у возило и кренули на пут до картумског аеродрома. Нисам имао пасош, ни било какав други идентификациони документ. Питао сам се да ли Суданци на аеродрому имају бар један мој пасош, пошто сам у Картум стигао с два. На тренутак сам се сетио свог компјутера, камере и других ствари. Кад би била истина да сам добио потпуно

помиловање, онда би то било као да никад нисам починио никакав злочин. А то би значило да је казна одузимања тих предмета избрисана... барем у теорији. Али нисам хтео да ризикујем да увредим своје чуваре питајући за те ствари. (Био помилован или не, после суђења никад више нисам видео те предмете. Вероватно сада неки официр Службе безбедности слика фантастичне фотографије мојим старим апаратом!)

Размишљао сам о возњи хотелским возилом пре петнаест месеци и молио се да се ово путовање заврши много другачије од тог.

* * *

Најзад смо стигли на аеродром. Моји чувари су били обучени у обична одела и носили су сунчане наочаре. Убрзо сам схватио да су се прерушили у запосленике аеродрома. Показали су значке и увезли смо се у заштићену зону аеродрома. Затим су отворили врата аутомобила, извели ме напоље и спровели у ВИП салон. Чекали су ме официри чешке обавештајне службе (једног од њих сам упознао пре годину дана у Националном клубу суданске Службе безбедности) и два лекара.

Два официра безбедности су ме пратила кроз салон. Једног од њих сам препознао из затвора Службе безбедности – био је то човек који ме је фотографисао кад сам ухапшен.

Лекари су дошли с нечим што је изгледало као комплетна пољска болница. Обавили су комплетан преглед, снимили ми ЕКГ, измерили ниво кисеоника и понудили ми посебно пиће за рехидрацију с електролитима. Сазнали су од службеника чешког конзулата да се понашам нормално и да се чини да ми је ум нетакнут, али су били забринути због могуће дехидрације. Двојица официра суданске Службе безбедности гледала су ме у чуду. Био сам сигуран да су због огромне пажње лекара чешке обавештајне службе били убеђени да сам шпијун.

Након прегледа смо чекали. Сазнао сам да ће ускоро стићи чешки министар иностраних послова и да ћемо се у Праг вратити његовим авионом. „Морам у тоалет”, успео сам да кажем.

Тамо сам извадио мобител и тихо позвао Ванду. Након телефонског позива пре три дана који је у њој изазвао страх, осетила је олакшање кад је поново чула мој глас. Пратила је путни распоред министра спољних послова на његовој званичној интернет страници и знала је да је отишао на једнодневно путовање у Судан двадесет шестог. Ако путовање прође по плану, знала је да бих могао да будем код куће за неколико сати.

„На аеродрому сам”, рекао сам узбуђено, „и изгледа као да ускоро полећемо. Чекамо министра и његов тим.”

Убрзо сам схватио да је мој телефонски позив представљао велик ризик. Кад су нам јавили да министар спољних послова стиже, изашли смо из салона. Судански стражари су нас пратили све до степеница за улазак у авион – радило се о великом авиону који је припадао чешкој влади и служио је за званична путовања. Укрцали смо се и ја сам питао да ли могу да позовем жену.

„Боље не. Молим вас”, рекао је обавештајни официр. „Заправо сте направили велику грешку кад сте је назвали из тоалета.” Климави преговори о мом ослобађању били су завршени тек пре један дан, рекао је, а обавештајци су знали да је, све док не будем стварно у ваздуху, све могуће.

Наслонио сам се на плишано кожно авионско седиште, с отрежњујућом спознајом да сам управо могао да угрозим сопствено ослобођење.

За четрдесет пет минута стигао је министар спољних послова, заједно са својим тимом. Био сам помало забринут како ће ме примити. Чуо сам од своје породице да је једном јавно рекао да сам морао да очекујем проблеме кад сам документовао кршење права прогоњених хришћана у Судану. Чинило се, у неком смислу, као да индиректно говори да је све што сам претрпео

моја кривица, јер сам одлучио да путујем у тако опасну земљу као што је Судан.

Министар Лубомир Заоралек ушао је у авион, насмешио ми се и рекао: „Господине Јашек, добродошли у авион чешког ратног ваздухопловства! Пре свега, желим да вам пренесем поздраве мојих пријатеља из цркве браће у Мосту, који су ми много причали о вашем хуманитарном раду. Заиста сам вам захвалан на свему што радите.” Лед је био потпуно пробијен. Руковали смо се, а затим су се са мном поздравили и чланови његовог тима и портпарол.

Лет у Праг трајао је нешто више од шест сати. За то време, министар Заоралек је напустио своје место у пословној класи и дошао да седи са мном у задњем делу авиона. Током два сата детаљно ме је испитивао о мом ужасном искуству у затвору. Слушао ме је ћутећи, а онда се окренуо ка мени и рекао нешто што је открило дубоко разумевање свега кроз шта сам прошао и закључио нешто за шта сам се током протекле године надао да је било тачно:

„Човече, док вас слушам, постајем све сигурнији да вам је узор апостол Павле.”

Увече, 26. фебруара, Вандин телефон је поново зазвонио. На другом крају линије био је Јарослав Вејрич, службеник чешког конзулата, и имао је дивну вест: „Петр је у авиону.”

Ванда је бризнула у плач и чврсто загрлила нашу децу. Славили су Господа и почели брзо да шире ту радосну вест међу хришћанима који су се молили и постили за мене дугих четрнаест месеци.

Знали су да ћу слетети на војни аеродром у Прагу, али да тамо неће моћи да ме виде. Одвезли су се до војне болнице и тамо нестрпљиво чекали.

Кад сам неколико сати касније изашао из авиона, окупило се мноштво новинара на конференцији за штампу. У мору микрофона, имао сам прилику да захвалим министру спољних послова на напорном, доследном раду, током преговора о мом ослобађању. „Схватио сам колико је то морало бити тешко”, наставио сам, „у земљи против чијег председника је Међународни кривични суд подигао оптужницу.” Изразио сам дубоку захвалност својој цркви у Кладну и нашем пастору, Даниелу Калети. Захвалио сам америчким представницима из Гласа мученика на великој подршци коју су пружили мени, мом адвокату и посебно мојој породици током тог тешког периода. На крају сам захвалио стотинама хиљада хришћана који су се молили за мене и онима који су потписали онлајн петицију организације *CitizenGo*, која води кампање за прогоњене хришћане широм света.

Док сам стајао на асфалту у Прагу и док су ме возили у војну болницу на посматрање, срце и ум су ми још увек били у Судану. Одмах након поноћи, кад сам изашао из возила хитне помоћи, а моја породица скочила из аутомобила и потрчала према мени – док сам их грлио први пут након више од годину дана – захваљивао сам Господу што смо део једне још веће породице. То је она која се простире широм света и ја сам захвалио Богу што чак ни судански затвор није могао да нас раздвоји.

ЕПИЛОГ

Кад сам се вратио у Праг и био поново окружен својим најмилијима и нашом црквеном породицом која се тако усрдно молила за мене док сам био у Судану, почео сам да размишљам о томе како ме је Бог променио током четрнаест и по месеци заробљеништва.

Био сам тако захвалан Господу – дубоко захвалан – што ми је дао привилегију да поднесем срамоту за име свог Спаситеља. Што се тиче моје породице, био сам захвалан што се моје хапшење догодило кад су ми деца била већ одрасла, тако да су могла да охрабре мајку, Ванду, која је према мом мишљењу највише патила. Али што се мене тиче, волео бих да је Бог допустио да се ово искуство догодило раније, јер знам да би у том случају остатак мог живота изгледао сасвим другачије.

Бог често допушта наше страдање како би нас научио стрпљењу, како да чекамо на Њега. Псалмиста је написао: „Чекам Господа; чека душа моја; уздам се у реч Његову” (Псалам 130,5). Чекање на Господа је кључ за хришћански живот. То откључава све хришћанске дисциплине, попут молитве, поста и служења другима, и лечи нас од „инстант хришћанства” – става с којим сам се и ја сусрео у свом срцу током првог дела свог заробљеништва.

У марту 2016, кад сам мислио да ћу бити ослобођен, осетио сам фрустрацију према Богу што ме је држао у затвору. Хтео сам да идем кући, да будем с породицом. Хтео сам да се вратим у своју цркву у Чешкој и да с њима славим Бога као и раније.

Али након затвора, потпуно другачије гледам на ту ситуацију. Господ је за мене сачувао нешто боље. Држао ме је у Судану с разлогом. Припремао ме је да проповедам Јеванђеље у затвору у Омдурману, у Ал-Худи, у Коберу, и да покажем Његову љубав својим иследницима и адвокатима у судском поступку. Божији прорачун времена је увек бољи од нашег. Кад сам престао да размишљам о себи, престао сам да се осећам јадно и видео сам обресе већег плана.

За мене је оно што сам доживео у затвору у Судану представљало прилику да објавим Христа, чак и ако је то доносило лични бол. Схватио сам да Бог понекад допушта да ходамо и „долином сена смртнога” (Псалам 23,4), да би нас научио да се поуздамо у Његову снагу, уместо у своју. Тек у долини, у сенци, у мраку, можемо најјасније да видимо Христово светло. Што смо беспомоћнији, безнадежнији и без одбране, то боље чујемо пастира док нас воде Његов штап, Његова палица и траг Његових стопа.

Много пута сам се, посебно кад ми је здравље попуштало, у затвору Службе безбедности, осећао фрустрирано зато што нисам могао да нађем праве речи за молитву. Понекад, кад су ме тукли моји цимери, припадници Исламске државе, могао сам само да уздишем. Али током тих ужасних тренутака, Свети Дух је уздисао са мном, посредујући за мене (Римљанима 8,26).

Четири месеца након хапшења, кад ми је Бог дао прилику да посведочим Јеванђеље дванаесторици Еритрејаца, мој начин размишљања потпуно се променио. До тог тренутка је све о чему сам могао да мислим било то да идем кући и да будем слободан, али кад сам тим људима почео да говорим о Христовој љубави и видео како се у послушности одазивају на Божији позив, одједном сам схватио: *Шта су четири месеца у затвору у поређењу с вечним животом у небу?*

У том тренутку се мој став променио. Почео сам мање да размишљам о околностима у којима сам се нашао, а више

о људима којима је потребан Христос. Бог ми је показао колико је важно да гледам на живот из више перспективе, из оне вечне.

Судан је учинио да будем захвалан на Библији више него што сам то икад био у Чешкој. Свети Дух нам увек говори кад читамо Његову реч. То сам најснажније осетио кад ми је службеник конзулата чешке амбасаде дао Библију. Кад сам је однео у хелију и прочитао од корица до корица, отворио ми се апетит за Божију реч као никад пре тога. Христово присуство у мојој хелији било је непосредно, моћно и стварно.

Што сам више читао Божију реч, био сам гладнији познања Бога. Најзад сам потпуније схватио на шта је Павле мислио када је написао: „Јер наша лака садашња брига доноси нам вечну и од свега претежнију славу. Нама који не гледамо на ово што се види, него на оно што се не види; јер је ово што се види, за време, а оно што се не види, вечно” (2. Коринћанима 4,17-18). Боље сам разумео и како се псалмиста осећао кад је објавио: „Али је Господ моје пристаниште, и Бог је мој тврдо уточиште моје” (Псалам 94,22). Током тог времена дубоког интензивног читања Библије, припремио сам више проповеди него што сам могао да проповедам; ни до данас их нисам све искористио.

Божија реч није окована (2. Тимотеју 2,9 ССП) – чак и кад Божији народ јесте. Писмо је живо и делотворно, а кад сам почео да осећам ту делотворност у затвору, нисам могао да је задржим за себе. Господ је почео да ме подстиче да сведочим Јеванђеље другим затвореницима – номиналним хришћанима, анимистима, па чак и муслиманима. Дао ми је привилегију, не само да проповедам Јеванђеље у различитим затворима већ и да покажем љубав према својим цимерима, од којих су многи били непријатељи Јеванђеља само зато што га никад раније нису стварно чули. Захваљујући Господњој милости, могао сам да посејем семе Божије истине у њихова срца и молим се да га други људи заливају и да Господ учини да узрасте. У затвору сам научио како да заиста волим своје непријатеље. Још увек

се молим за затворенике припаднике ИСИС-а. Молим се и да многи затвореници, хришћани, у Судану такође добију прилику да посведоче Јеванђеље.

У младости сам се увек питао како неко може да ради као пастор. Једном сам рекао својој жени: „Служба пастора је веома захтевна. Како неко може да припрема проповеди сваке недеље а да се не понавља? Ја никад не бих могао да будем пастор.” Нисам могао да замислим да припремам проповеди сваке недеље, али у затвору, кад сам проводио време с Господом сваки дан, вршење пасторске службе постало је нешто врло природно. Свети Дух ме је учио како да слушам Његов глас.

Изнад свега, то искуство у затвору учинило је да још боље схватим значај молитве. Чујем понекад како људи лежерно кажу: „Молићу се за тебе.” И ја сам некад тако говорио. Али да ли се заиста молим? Колико често? Колико дуго? Имам пријатеља у бившем Совјетском Савезу, човека по имену Анатолиј, који устаје и моли се за мене свако јутро.

Кад сам био ухапшен у Судану, моја жена је имала врло мало информација о мени. Прва особа коју је моја породица позвала био је наш пастор. Одмах је покренут молитвени ланац, а око три недеље касније, почео је и ланац поста. Сваки дан је, барем једна особа – а понекад и троје људи – постила цео дан и молила се за мене.

У нормалним околностима, моја породица би ишла на проучавање Библије једном недељно. Али док сам био у Судану, моја жена је посећивала најмање две, а понекад и три различите групе. Једно вече је старешина који је водио проучавање затворио Библију и рекао другима да га Свети Дух подстиче да престане да води разговор о одређеном одломку из Писма и да, уместо тога, сви клекну и моле се за мене и ситуацију у којој се налазимо у том тренутку у својој ћелији. Цела група се спустила на колена и почела да објављује Господњу победу у тој ћелији. Кад су завршили с молитвом, тихо су се вратили кући.

Тек неколико месеци касније, након што сам изашао из затвора, док сам седео у нашој дневној соби и прегледао са женом породични календар, дошао сам до запањујућег открића. Док смо Ванда и ја разговарали о томе шта смо искусили с Господом сваког дана мог боравка у затвору, открили смо да сам у време молитве на споменутом библијском проучавању био на коленима пред цимерима из ИСИС-а док су ме они испитивали и тукли дршком од метле. У том тренутку, кад ми је молитва била потребна више него икад у животу, сам Господ је подигао молитвене ратнике да крену у битку са мном и за мене. Господ је велик, а Свети Дух се заузима за свете по вољи Божијој (Римљанима 8,27). Слава Богу за ту дивну потврду!

То искуство у затвору изнова ме је научило вредности залагања за друге хришћане широм света. Попут Арона и Хура, који су држали Мојсијеве руке током битке, и ми морамо да подржимо оне који се боре и страдају, оне који су прогоњени управо сада, данас, тачно у овом тренутку. Провео сам многе сате након ослобођења молећи се за пастора Хасана и брата Монима. Обојица су на крају ослобођени, али моје срце и даље остаје с браћом у затвору у Судану, а повремено се и даље чујем с многима од њих, било путем имејла, било путем текстуалних порука. Божији народ **мора** да буде народ молитве.

Божије царство никад се не шири онако како ми очекујемо. Господ користи слабе и сломљене – напукле посуде – да пренесе своју поруку која мења живот. Ако Он може да употреби некога као што сам ја за ширење Јеванђеља, онда сигурно може да употреби и некога као што сте ви.

Што се мене тиче, молим се да моје искуство охрабри сву моју хришћанску браћу и сестре широм света, који се суочавају с прогоном или би ускоро могли с њим да се суоче. Људи ме често питају да ли себе сматрам мучеником. Не, ја нисам мученик, али сам видео лица оних који јесу – лица као што је

Моникино, Дањумино и многих других хришћана које сам срео у суданским затворима.

Обраћајући се цркви у Филипима, Павле каже: „Јер се вама дарова, Христа ради, не само да Га верујете него и да страдате за Њ” (Филипљанима 1,29). Проучавао сам тај стих у различитим преводима и у једном се изричито каже да нам је дата „привилегија”, не само да верујемо у Христа него и да страдамо за Њега.

У време комунизма, мој брат, сестра и ја путовали смо у Велику Британију – најдаље место на које смо у то време могли да одемо аутомобилом, прелазећи трајектом преко Ламанша. Посетили смо цркву северно од Лондона и присуствовали проучавању Библије. Баш у то време група је разговарала о прогону и страдању и одједном смо се ту нашли ми, троје људи из комунистичке Чехословачке.

Чланови групе су нас питали како гледамо на прогон. У то време смо вероватно могли бити сматрани стручњацима по том питању у тој малој групи за проучавање Библије. Сећам се првих речи које је рекла моја сестра Јана: „Верујем да је привилегија страдати за Господа.” Пастор је одмах схватио, али остали су били збуњени. Каква би привилегија могао да буде прогон?

Лично сам искусио **привилегију** прогона и могу само да будем захвалан на томе што сам добио прилику да учествујем, макар мало, у Христовом страдању.

Јеванђеље Исуса Христа је јеванђеље прогона. Сам Господ је у Јовану 15,18-21 припремао своје ученике за то:

Ако свет на вас узмрзи, знајте да на мене омрзну пре вас. Кад бисте били од света, онда би свет своје љубио; а како нисте од света, него вас ја од света избрах, зато мрзи на вас свет. Опомињите се речи коју вам ја рекох: није слуга већи од господара

свог. Ако мене изгнаше, и вас ће изгнати; ако моју реч одржаше, и вашу ће одржати. Али све ће вам ово чинити за име моје, јер не познају Оног који ме посла.

У Луки 21,12-16, Господ нам даје више појединости о предстојећем прогону:

А пре свега овог метнуће на вас руке своје и гониће вас и предавати у зборнице и у тамнице; водиће вас пред цареве и краљеве имена мог ради. А то ће вам се догодити за сведочанство. Метните дакле у срца своја, да се пре не приправљате како ћете одговарати: Јер ћу вам ја дати уста и премудрост којој се неће моћи противити ни одговорити сви ваши противници. А предаваће вас и родитељи и браћа и рођаци и пријатељи; и побиће неке од вас.

Да, неки хришћани ће бити убијени. Павле нас на то подсећа у Римљанима 8,35-39:

Ко ће нас раставити од љубави Божије? Невоља ли или туга? Или гоњење? Или глад? Или голотиња? Или страх? Или мач? Као што стоји написано: За Тебе нас убијају вас дан, држе нас као овце које су за клање. Али у свему овоме побеђујемо Оног ради који нас је љубио. Јер знам јамачно да ни смрт, ни живот, ни анђели, ни поглаварства, ни силе, ни садашње, ни будуће, ни висина, ни дубина, ни друга каква твар може нас раставити од љубави Божије, која је у Христу Исусу, Господу нашем.

Кад се усудим да размишља́м о хришћанима који су сваке године у великом броју убијени у северној Нигерији, често се подсетим на чињеницу да нас хришћане „сматрају овцама за клање” (ССП). Али из перспективе вечности, у свему томе смо више него победници!

Овим речима, изговореним давно пре моје затворске проповедаонице, нудио сам Христово охрабрење многим хришћанима широм света. Припремао сам их за прогон Павловим речима из 2. Тимотеју 3,12: „А и сви који побожно хоће да живе у Христу Исусу, биће гоњени.” Активно сам подстицао друге да се припреме за прогон, па како сам онда могао да будем изненађен што сам се и сам с њим суочио?

Господ ми је дао **привилегију** да страдам за Његово име и осећам велику радост што ме је сматрао достојним тог позива.

ПОГОВОР

О страдању

Можда размишљате о значењу патње кад чујете извештаје о страховитом прогону који трпе хришћани у Судану. Надам се да ћете се сложити са мном да прогон није само „дисциплински инструмент” за млаке хришћане (Откривење 3,16) помоћу ког ће се ослободити своје телесности, или „катализатор” за ширење Јеванђеља.

Нови завет говори о страдању с другачије тачке гледишта: „Него се радујте што страдате с Христом, да бисте, и кад се јави слава Његова, имали радост и весеље” (1. Петрова 4,13). Да, добро сте прочитали: треба да се **радујемо** кад имамо удела у страдању! Погледајте апостоле које су Јевреји ишибали: „А они онда отидоше од сабора радујући се што се удостојише примити срамоту за име Господа Исуса” (Дела 5,41). Да, апостоли су сматрали да је **ча**ст бити ишибан за њиховог Господа.

У Филиплјанима 1,29 апостол Павле каже да је страдање хришћана дарована привилегија: „Јер се вама дарова, Христа ради, не само да Га верујете него и да страдате за Њ.” Верујем да је страдање, посебно кад је окруњено смрћу мученика, једна од изузетних почести и важна привилегија за хришћане. Та „свечаност дипломирања” укључује много гледалаца. Али не само оне захтевне из римских арена, или бесне целате који ће извршити егзекуцију (узгред, неки од њих су постали искрени хришћани кад су видели верност оних погубљених). Хришћански мученици су сведочанство вере и послушности, не само нашем, видљивом свету, већ – усуђујем се да кажем

– посебно оном духовном. „Јер мислим да Бог нас апостоле најстражње постави, као оне који су на смрт осуђени; јер бисмо гледање [грчки **θέατρον**; изговор: театрон] и свету и анђелима и људима” (1. Коринћанима 4,9). Да, театар, позориште! Наравно, за хришћане је важно да буду спремни да се појаве на позорници живота, или – ма колико то не звучало пријатно – у арени за јавно приказивање.

Знам да је Господ поносан на своје слуге – чак се и хвали њима. „Јеси ли видео слугу мог Јова? Нема онаквог човека на земљи, доброг и праведног, који се боји Бога и уклања се ода зла?”, каже Он сотони. Није сотона тај који злурадо показује на изабрани објекат свог искушења, ког познаје и хоће да га превари. Господ је тај који се поноси својим слугом, јер зна да ће Јов остати веран чак и у најтежим искушењима. Он зна колико можемо да поднесемо и неће дозволити да будемо кушани преко тога (видети: 1. Коринћанима 10,13).

Да, хришћански мученик игра своју улогу „уживо” на позорници векова где је сам Господ – режисер, а гледалац у првом реду је сотона са својим слугама. Бог показује видљивом и невидљивом свету верност својих слугу, коју је луцифер изгубио када се узохолио и уздигао сам себе.

Бог не додељује улогу мученика свакоме од нас; ипак, сви смо једно тело у Христу. „И ако страда један уд, с њим страдају сви уди; а ако ли се један уд слави, с њим се радују сви уди” (1. Коринћанима 12,26).

Пошто смо део једног тела, сасвим је природно да нас занима **где** и **како** неки део нашег тела – наша браћа и сестре – страда. „Опомињите се сужња као да сте с њима свезани, оних којима се неправда чини као да сте и сами у телу” (Јеврејима 13,3). Реч „тело” можемо да разумемо не само као оно физичко него и духовно – цркву. Одбијајући да будемо равнодушни или незаинтересовани за нашу прогоњену хришћанску браћу и сестре – ма где они живели у свету – јасно стављамо до

знања да нас њихово страдање дубоко погађа, да смо део истог тела чија је глава Господ Исус Христос.

„Био сам у тамници – и ви сте ме посетили”, каже сам Господ у Матеју 25,36 (ССП). У већини тоталитарних режима немогуће је посетити затворе. Ипак, можемо да пошаљемо писмо охрабрења затворенику или протестну ноту затворским властима. Много је начина на које можемо да покажемо да смо део истог тела које страда, а и Господ жели да то учинимо.

О АУТОРУ

Петр Јашек се 2002. године придружио Гласу мученика како би помогао прогоњеним хришћанима који живе на непријатељским подручјима и у затвореним земљама. С обзиром на искуство у болничкој администрацији, надгледао је рад Гласа мученика у Африци. На својим путовањима сусретао се с прогоњеним верницима и храбрио их причама из свог искуства, јер је одрастао као син пастора који је био прогоњен у комунистичкој Чехословачкој.

Његов живот драматично се променио у децембру 2015. кад је ухапшен на аеродрому у Картуму, у Судану. Управо се био састао с хришћанима да процени како Глас мученика може најбоље да им послужи. Уместо да настави рад са затвореним верницима и њиховим породицама, и сам је постао затвореник.

Петр је у затвору пролазио кроз периоде обесхрабрења, али се такође уверио да је Божија верност стварна и истинита. Заробљеништво је претворио у прилику да расте у Христу, сведочио је своју веру другима и охрабривао хришћане који су били затворени с њим.

Током тих 445 дана у затвору, Глас мученика и хришћани широм света, кроз молитву и на друге начине, пружали су подршку његовој породици. Кад је ослобођен, вратио се у Чешку, својој жени Ванди и одраслој деци, сину и ћерки.

Петр и даље служи с Гласом мученика, као глобални амбасадор мисије, путује по свету и говори о свом заробљеништву у Судану, те подстиче вернике да подрже нашу прогоњену браћу и сестре, и молитвом и делом.

О ГЛАСУ МУЧЕНИКА

Глас мученика је непрофитна, међуденоминацијска, хришћанска, мисијска организација посвећена служењу нашој прогоњеној породици широм света, кроз пружање практичне и духовне помоћи и позивање других чланова Христовог тела из слободног света у заједништво с њима. Глас мученика је 1967. године основао пастор Ричард Вурмбранд који је због своје вере у Христа био у затвору четрнаест година у комунистичкој Румунији. Његова жена, Сабина, била је у затвору три године. Ричард и његова породица су 1965. откупљени из Румуније, након чега су основали глобалну мрежу мисија посвећених пружању помоћи прогоњеним хришћанима.

Нека вас надахне храбра вера наше прогоњене браће и сестара у Христу. Пријавите се на бесплатни месечни билтен Гласа мученика да сазнате на које све начине можете да им помогнете. Посетите нашу интернет страницу: persecution.com или назовите 1-800-747-0085. Истражите пет главних циљева Гласа мученика и изјаву вере на страници: persecution.com/about.

За више информација о раду Гласа мученика, контактирајте нас на следећим адресама:

United States – persecution.com

Australia – vom.com.au

Belgium – hvk-aem.be

Canada – vomcanada.com

Czech Republic – hlas-mucedniku.cz

Finland – marttyyrienaani.fi

Germany – *verfolgte-christen.org*

The Netherlands – *sdok.org*

New Zealand – *vom.org.nz*

South Africa – *persecution.co.za*

South Korea – *vomkorea.kr*

United Kingdom – *releaseinternational.org*

САДРЖАЈ

СУДАН У ВРЕМЕ НАСИЛНЕ ИСЛАМИЗАЦИЈЕ	5
ПРЕДГОВОР	7
ПОГЛАВЉЕ 1	9
ПОГЛАВЉЕ 2	13
ПОГЛАВЉЕ 3	17
ПОГЛАВЉЕ 4	23
ПОГЛАВЉЕ 5	27
ПОГЛАВЉЕ 6	30
ПОГЛАВЉЕ 7	34
ПОГЛАВЉЕ 8	37
ПОГЛАВЉЕ 9	40
ПОГЛАВЉЕ 10	49
ПОГЛАВЉЕ 11	57
ПОГЛАВЉЕ 12	60
ПОГЛАВЉЕ 13	71
ПОГЛАВЉЕ 14	77
ПОГЛАВЉЕ 15	83

ПОГЛАВЉЕ 16	91
ПОГЛАВЉЕ 17	99
ПОГЛАВЉЕ 18	114
ПОГЛАВЉЕ 19	125
ПОГЛАВЉЕ 20	130
ПОГЛАВЉЕ 21	134
ПОГЛАВЉЕ 22	141
ПОГЛАВЉЕ 23	151
ПОГЛАВЉЕ 24	156
ПОГЛАВЉЕ 25	159
ПОГЛАВЉЕ 26	165
ПОГЛАВЉЕ 27	168
ПОГЛАВЉЕ 28	173
ПОГЛАВЉЕ 29	177
ПОГЛАВЉЕ 30	182
ПОГЛАВЉЕ 31	185
ПОГЛАВЉЕ 32	190
ПОГЛАВЉЕ 33	194
ПОГЛАВЉЕ 34	199
ЕПИЛОГ	201
ПОГОВОР	209
О АУТОРУ	212
О ГЛАСУ МУЧЕНИКА	213

Карта Судана која показује подручја сукоба.

Мој отац, пастор, и ја, кад сам имао само две године.
 Моје родитеље је често надзирала и испитивала тајна
 полиција у комунистичкој Чехословачкој, због њиховог рада
 у нерегистрованој цркви, коју влада није одобрила.

Имао сам петнаест година кад сам
 добио књигу Ричарда Вурмбранда,
У Божијој илеџали, на немачком.
 Дао ми ју је отац кад се вратио
 кући након што га је испитивала
 тајна полиција. Тог дана су оба
 моја родитеља била ухапшена
 у исто време на различитим
 местима. Нису били код куће кад
 сам се вратио из школе и питао
 сам се шта им се догодило. Кад је
 тата дошао кући, видео је колико
 сам био уплашен па ми је рекао:
 „Прочитај ову књигу. Охрабриће
 те у вери.”

Отац и ја у време мог првог одсуства с обавезног служења војног рока у комунистичкој Чехословачкој. Током првог месеца имао сам сјајну прилику да исповедим своју хришћанску веру пред много војника. Пошто сам се у четвртом разреду средње школе стидео да признам да ми је отац пастор, тражио сам од Господа да ми да прилику да исповедим Христа пред људима. Та прилика се указала током војне обуке, која је претпостављала атеистички поглед на свет, када је један официр питао: „Да ли постоји неко ко још увек верује у Бога?“ У том тренутку сам јасно осетио позив: „Петр, ово је тренутак кад можеш јавно да исповедиш Христа.“ И подигао сам руку. Био сам једини међу три стотине војника. Од тада сам увек настојао да сведочим о Христу.

Хришћани су у Судану били прогоњени док се земља налазила под вођством бившег председника Омара Хасана ел Башира, који је дошао на власт 1989. године војним пучем и успоставио строги облик исламског закона широм земље. У марту 2009. Међународни кривични суд са седиштем у Хагу, издао је налог за његово хапшење — био је то први налог за хапшење неког шефа државе који је у том тренутку био на власти — оптужујући га за ратне злочине и злочине против човечности, укључујући масовна истребљења, депортације, мучења и силовања. Башир је наставио да води Судан све до 11. априла 2019, када га је суданска војска свргнула с власти после вишемесечних протеста.

У децембру 2002. путовао сам у Судан други пут. На овом путовању пратио сам колегу из мисије, носили смо практичну помоћ прогоњеним хришћанима у региону северног Горњег Нила, који се у то време налазио нешто мање од двадесет километара од линије фронта. Такође сам храбрио суданске хришћане проповедајући из чешке Библије коју сам добио кад сам имао седам година. Та Библија је била прокријумчарена у комунистичку Чехословачку крајем 1960-их. Пошто сам примио такву помоћ током комунистичког прогона, било ми је драго што сада и ја могу да охрабрим своју прогоњену браћу и сестре у Судану и помогнем им.

Први пут сам се с Аидом Скрипниковом сусрео у Санкт Петербургу, у Русији, у децембру 2002. Провела је четири године у затвору током 1960-их због свог хришћанског деловања у Совјетском Савезу. Њена невероватна прича испричана је у књизи *Вајтрена срца*.

Током рада за Глас мученика, као регионални директор мисије за Африку, посетио сам у северној Нигерији једног дечака по имену Венг. Кад је имао само три недеље, муслимански екстремисти су напали његово село. Запалили су му кућу и убили мајку док је покушавала да побегне с њим у наручју. Он је пао у ватру и задобио тако тешке опекотине стопала, да више нису могла нормално да се развијају. Глас мученика му је обезбедио нове протезе које ће му помоћи да нормално хода и трчи као сва друга деца његових година и ја сам му их на овом путовању предао. Само три недеље након што је ова фотографија снимљена, отпутовао сам у Судан, где су ме ухапсили.

Ове белешке сам тајно написао док сам читао Библију у затвору, посебно док сам три месеца био у самици у Нијаба Мендола полицијској станици. Током тог периода искусио сам нешто што бих назвао приватним проучавањем Библије са Светим Духом. Сваки дан сам од 8.00 до 17.00 часова стајао крај прозора своје ћелије и читао Библију. Прочитао сам је целу, од Постања до Откривења, за три недеље. Првих пет месеци мог заробљеништва није ми било дозвољено да имам Библију.

На овој фотографији сам ја, пастор Хасан, пастор Кува и брат Моним (*слева на десно*), а снимана је у капели затвора Ал-Худа. Пастор Хасан и брат Моним су 29. јануара осуђени на дванаест година затворске казне, док сам ја касније осуђен на доживотну робију. Пастор Кува је ослобођен 2. јануара, јер није био у Картуму током моје посете. Ухапшен је заправо због мисионарског рада међу муслиманима у својој земљи.

Ово је прва шоља за јутарњи чај, коју сам добио у затвору. Када су ми је дали била је веома прљава, а ја нисам имао довољно воде да је ваљано очистим. Једино средство које сам имао на располагању био је пустињски песак у Ал-Худа затвору. Како су ми брада и коса биле веома порасле, очајнички ми је био потребан чешаљ. Овај на фотографији добио сам из чешког конзулата. Чешка Библија коју сам читао у затвору отворена је на страници са Псалмом 103, једним од неколико одломака Светог писма које сам научио напамет јер нисам знао колико дуго ћу моћи да задржим Библију.

Пастор Хасан (*десно*), још један старешина из затворске капеле (*лево*) и ја, у затвору Ал-Худа. Први дан кад смо пастор Хасан, пастор Кува и ја стигли у Ал-Худу, позвани смо у капелу. Сад кад су имали још три проповедника, старешине су одлучиле да повећају број служби у затворској капели, с две недељно на пет. Ја сам у слободно време предавао другим затвореницима француски и енглески.

На Бадње вече сам проповедао у затвору Ал-Худа пред више од 200 затвореника. На Божић су затворске власти дозволиле да око 100 осуђеника на смрт присуствује служби. Међу затвореницима је владала велика духовна глад. Кад сам тек стигао, на службу је долазило 20 до 25 људи. Скоро пет месеци касније, било их је 200. На Божић је католичком свештенику, пореклом из Италије, било дозвољено да посети затворску капелу. Пре него што је започео службу на арапском, рекао је на енглеском да никад није проповедао пред толико много људи, чак ни у Риму.

Прва фотографија мене и моје породице по повратку кући из затвора. Након што сам авионом чешког ратног ваздухопловства, заједно с министром спољних послова, долетео кући, речено ми је да ћу морати да проведем две до три недеље у карантину у централној војној болници у Прагу. Али захваљујући Божијој милости, сви моји медицински налази били су добри, па сам отпуштен након само два дана у болници.

Моја жена Ванда и ја у првој шетњи историјским центром Прага након мог ослобођења.

Ванда и ја у нашој цркви у Кладну, у Чешкој, након што сам изашао из затвора. Чланови наше црквене породице подесили су подсетнике на својим мобилним телефонима да се моле за мене у 20.00 часова свако вече — тачно у време кад сам ја у затвору одлазио на спавање. Њихове свесрдне, предане молитве, омогућиле су ми да сваку ноћ мирно заспим.

Током снимања програма за учење у малим групама, према књизи Ричарда Вурмбранда, у марту 2018, стајао сам у његовој самици у затвору Жилава, у Румунији. Иако је напољу било релативно топло, у затвору је било ледено хладно. Док сам тамо стајао, постало ми је још јасније да су само Господња заштита и провиђење помогли Ричарду да преживи у тако страшним условима у затвору, упркос неухрањености, болести, премлаћивању и мучењу.

Једанаестог маја 2017. моји пријатељи, пастор Хасан (*десно*) и брат Моним (*лево*), пуштени су из затвора у Судану. Хасана су упозорили да ће власти наставити да прате његове активности. Знајући да ће то ставити додатни притисак на његову породицу и привући додатни надзор над црквом, он је с породицом напустио Судан. Отишао је и брат Моним. Обојица живе у сеоској средини на истоку Сједињених Држава, где сам имао привилегију да се сусретнем с њима кад сам тамо путовао.

Откад сам изашао из затвора путовао сам по свету, сведочећи о Божијем провиђењу за мене док сам био у затвору и захваљујући свима који су се молили за мене и моју породицу. На овој фотографији говорим на конференцији Гласа мученика у Талси, у Оклахоми, с пастором Хасаном и водитељем радио-програма Гласа мученика, Тодом Нетлтоном (*Todd Nettleton*).

*Просјорија је изненада утихнула – а онда су се кроз њу проломиле
френиични џовици „Алаху акбар!“ Гошово сам се задрцнуо од
зајрејашћења. Очи су ми се рашириле. Моји цимери су неколико
минућа славили усјешан штерористички најау у Француској.
Видео сам ову врсту муслиманског слава на телевизији,
али искусио то први пут лично било је шокантно.*

*Схватио сам у тим заспрашујућим тренуцима да сам затворен
са исламским екстремистима. У наредним данима ћу сазнати да
су моји цимери у ствари били пријадници Исламске државе.*

Петр Јашек је 10. децембра 2015. године стигао на аеродром у Картуму, у Судану, на лет који је требало да га одведе кући, у Чешку. Али пре него што је успео да се укрца у авион, задржала га је суданска Служба безбедности како би га испитала о његовим активностима у тој земљи – активностима које би, ако их открију, могле да угрозе већ и онако прогоњене хришћане с којима се састао. Како се испитивање наставило, а он одведен у притвор, схватио је да се неће скоро вратити породици.

Уместо тога, оптужен је за више прекршаја и затворен на 445 дана – све због тога што је покушавао да помогне хришћанима које је суданска влада прогонила. Био је осуђен на доживотну робију и присиљен да дели ћелију с терористима ИСИС-а. Петр у овој књизи сведочи о тим догађајима и о томе како му је Бог дао снагу, храброст и нови циљ.

С обзиром на то да је одрастао као син пастора који је био прогоњен у комунистичкој Чехословачкој, Петр Јашек је био добро припремљен да се 2002. године придружи организацији Глас мученика, како би помогао прогоњеним хришћанима који живе на непријатељским подручјима и у затвореним земљама. Петр данас наставља да служи с Гласом мученика као глобални амбасадор мисије, путује по свету и говори о свом заробљеништву у Судану, подстичући вернике да подрже нашу прогоњену браћу и сестре, и молитвом и делом.

petrjasek.com

